

Planul de Amenajare a Teritoriului Județean Covasna

Volum 1 – Studii de fundamentare

Studiul de fundamentare 7: Patrimoniul cultural și peisaje

Secțiunea: Peisaje

Noiembrie 2023

Planul de amenajare a teritoriului județean Covasna

contract nr. 139 / 14.03.2023

Volum 1 – Studii de fundamentare

Studiul de fundamentare 7: Patrimoniul cultural și peisaje

Secțiunea: Peisaje

Beneficiar: Județul Covasna

Tamás Sándor, președintele Consiliului Județean Covasna

Riti Oliver-Raul, Arhitect Șef

Elaborator:

Asocierea S.C. ECO MAPS S.R.L., Lider de Asociere, S.C. IHS Romania S.R.L., Asociat

Călin Roman,
Director General

Sorina Racoviceanu,
dr. arh-urbanist
Director

Noiembrie 2023

Colectiv de elaborare a documentației P.A.T.J. COVASNA

ETAPA I: STUDII DE FUNDAMENTARE

PATRIMONIUL CULTURAL ȘI PEISAJE

SECȚIUNEA: PEISAJE

S.C. I.H.S. Romania SRL

**Coordonator echipă de specialiști în
elaborarea documentației PATJ Covasna**

dr. urb. arh. Nicolae Țărălungă
Specialist urbanist atestat RUR simbol B

**Elaboratori de specialitate în domeniul
amenajării teritoriului și urbanism**

dr. urb. arh. Sorina Racoviceanu,
Specialist urbanist atestat RUR simbol B și A

**Elaboratori de specialitate în domeniul
protejării patrimoniului construit și peisaje**

dr. arh. Nicolae Țărălungă
specialist în domeniul protejării și dezvoltării
peisajului, atestat RUR Simbol F6

arh. Cătălina Preda,
specialist în domeniul protejării și dezvoltării
patrimoniului construit, atestat MC, atestat
RUR simbol F6

arh. Josef Kovacs
specialist în domeniul protejării și dezvoltării
patrimoniului construit, atestat MC

S.C. ECO MAPS S.R.L

Coordonator contract

Specialiști GIS

dr. geogr. urbanist Ciprian Moldovan,
Specialist urbanist atestat RUR simbol G9

Întocmire cartograme GIS

geogr. Loredana Bufnea

Noiembrie 2023

Cuprins

I. DELIMITAREA OBIECTULUI STUDIULUI DE FUNDAMENTARE.....	10
1. OBIECTIV, CADRUL NORMATIV ȘI CONȚINUT	10
2. CADRUL LEGAL ȘI METODOLOGIA DE ABORDARE A ANALIZEI PEISAJULUI.....	12
3. METODOLOGIA ANALIZEI PEISAJULUI PRIN PRISMA DOCUMENTAȚIEI PATJ	14
II. ANALIZA FACTORILOR CE COMPUN PEISAJUL	16
A. ANALIZA PEISAJULUI CULTURAL – FACTORI ABIOTICI.....	17
1. Structura factorilor abiotici	17
2. Funcționalitatea și schimbarea factorilor abiotici	35
3. Structura factorilor biotici	36
4. Funcționalitatea și schimbarea factorilor biotici.....	40
C. ANALIZA PEISAJULUI CULTURAL – FACTORI ANTROPICI	41
1. Structura.....	41
D. DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A PEISAJULUI CULTURAL	46
1. Tipuri de peisaj, unități și distribuția lor spațială.....	46
2. Caracteristica Unităților de Peisaj	48
3. Acțiuni și inițiative ce confirmă calitatea peisajului cultural.....	51
4. Evaluarea și organizarea datelor esențiale privind unitățile de peisaj	59
5. Contribuția unităților de peisaj în dezvoltarea culturală	76
III. CONCLUZIILE ANALIZEI.....	77
1. PROBLEME, DISFUNCȚIONALITĂȚI ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE	77
2. PROGNOZE, SCENARII DE DEZVOLTARE.....	80
ANEXE.....	82
Anexa 1. Lista localităților din zona montană, Regiunea 7, județ Covasna.....	82
Anexa 2. Lista și poziționarea spațială a siturilor „Natura 2000”	84
Anexa 3. Monumente istorice care necesită intervenții urgente (2022).....	91

Lista Figurilor

- Figura 1 – Metodologia abordării analizei privind peisajul
- Figura 2 – Distribuția spațială a unităților de relief
- Figura 3 – Grupa de Munți Centrală
- Figura 4 – Grupa de Munți Sudică
- Figura 5 – Conectivitate Sud (acces din jud. Brașov)
- Figura 6 – Conectivitate Sud-Est (acces din județul Buzău)
- Figura 7 – Conectivitate est (acces din județul Vrancea)
- Figura 8 – Conectivitate est (Acces din jud. Bacău)
- Figura 9 – Conectivitate nord (Acces din județul Harghita)
- Figura 10 – Conectivitate nord (Acces din județul Harghita)
- Figura 11 – Conectivitate vest (Acces din județul Brașov)
- Figura 12 – Formă urbană compactă, cu trei zone distincte, centru din epoca medievală (actual piață Kálvin) cu caracter rural, centrul de sec XIX (noua piață/parcul actual) și zonele de locuire și industriale din sec. XX. Cu densități de ocupare a terenului mai mari în zona de sud și est spre r. Olt și mai reduse începând de la piața Libertății – str 1 Decembrie 2018 către nord. Limita estică a creșterii municipiului dată de cursul r. Olt a fost depășită prin dezvoltări industriale.
- Figura 13 – Tipar în dezvoltare, de formă zonă metropolitană, cu municipiu Sfântul Gheorghe areal urban central, cu UAT-uri în creștere economică influențate de traseul DN 11 și de vecinătatea Zonei Metropolitane Brașov
- Figura 14 – Formă urbană compactă, dezvoltată în epoca medievală în jurul pieței centrale trapezoidale și a bisericii reformate, cu rețea de ulicioare/curți și patru străzi pornite din cele patru colțuri ale pieței, extinse ulterior în jurul centrului istoric, combinând zone construite cu areale verzi.
- Figura 15 – Constituie UAT al cărui teritoriu este mulat de pînteni montani ai Carpaților Orientali cu zone și obiecte de arhitectură de valoare în arealul Dealului Zânelor (Cetate Dacică și Planul Inclinat) cu o rețea stradală influențat în configurarea sa de cutremure, furtuni și incendii, având parcele orientate perpendicular pe căile rutiere
- Figura 16 – Constituie și dezvoltare UAT-urilor rurale, în lanțuri continue de comunități adaptat reliefului și orientării optime de însorire, cu rețele stradale dominat linear urmărind pîntenul montan al Munților Vrancei și cu construcții dispersate.
- Figura 17 – UAT-uri de ”văi montane”, dispuse în piemontul Carpaților de Curbură, dezvoltate în deschiderea văilor, pe un traseu linear de-a lungul unui curs de apă (r. Ghelința) și adaptate curbilor de relief fără un ”aliniament de drum” precum UAT-urile din depresiunea Baraoltului
- Figura 18 – UAT dispus către deschiderea Depresiunii Sfântul Gheorghe și Târgu Secuiesc, pe un traseu linear de-a lungul DN11 pe malul drept al r. Negru, cu un caracter grupat în jurul lacului Reci
- Figura 19 – UAT cu o structură urbană adaptată unui teren cvasi-plat, influențată în dezvoltarea sa de cursul râului Baraolt și de străpungerile montane către Depresiunea Baraolt și Racoș, un teritoriu cu un tipar spațial răsfirat cu orientare de fronturi stradale cvasi-compacte de influență săsească, construite pe direcția est-vest și de-a lungul DJ 112 cu o dezvoltare predominant lineară (2 străzi principale)
- Figura 20 – Dispunere UAT-uri în zona de nord a Depresiunii Baraolt cu o configurație lineară de ”sat adunat” dispuse izolat (ex Vârghiș) sau cuplat (ex. Doboșeni, Brăduț, Filia)
- Figura 21 – Dispunere UAT-uri în zona de sud a Depresiunii Baraolt, pe teren arabil străbătut de Râul Olt și Alba, configurat cu parcele perpendiculare pe drumurile comunele de putând fi clasificate de tip liniar „sat de drum”
- Figura 22 – UAT poziționat în zona piemontană a Munților Bodoc și lunca râului Olt, cu o rețea circulară de drumuri împrejmuind insule de gospodării cu fronturi construite discontinue și zone verzi (curți)
- Figura 23 – UAT poziționat în zona piemontană a Munților Bodoc și lunca râului Olt, cu o zonă centrală constituită și cu o rețea lineară de drumuri mulată pe unul din pîntenii Munților Bodoc având trasee de drumuri cu fronturi dens construite cu precădere de-a lungul DN12

- Figura 24 – UAT poziționat în partea inferioară a strâmtorii Tușnadului, în cadrul Depresiunii Bixad cuprinsă între Munților Harghitei, Munților Bodocului și Munților Baraoltului, cu o tramă stradală circulară în partea centrală, cu fronturi dens construite și cu legături rutiere către Depresiunea Târgul Secuiesc (DN11C) și DN12 spre Tușnad
- Figura 25 – UAT urban încadrat în grupa localităților dezvoltate liniar, dispersat în lungul drumului ce leagă Brașovul de Buzău cu un traseu adaptat reliefului Munților Clăbucetele Întorsurii (100-1200m altitudine) la nord, la est Munții Buzăului cu masivul Siriu—vârful Siriu (1.657 m), vârful Malaia (1.662 m), la vest Munții Tătarul Mare și Tătarul Mic, iar la sud masivul Ciucaș (vârful Ciucaș, 1.954 m)
- Figura 26 – UAT urban, izolat dezvoltat în jurul elementelor ce au constituit funcția de post de grăniceri ,încadrat în grupa localităților dezvoltate răsfirat pe platoul montan situat la 1017 altitudine
- Figura 27 – Harta siturilor „Natura 2000”
- Figura 28 – PATN – secțiunea 3 Zone protejate, zone construite
- Figura 29 – Imaginea grafică a concentrării patrimoniului construit
- Figura 30 – Distribuția spațială a monumentelor cuprinse în LMI 2015
- Figura 31 – Distribuția gradului de concentrare a monumentelor cuprinse în LMI 2015
- Figura 32 – Zone folclorice și etnografice
- Figura 33 – Lista monumentelor suprapusă pe harta cu zone folclorice și etnografice
- Figura 34 – Distribuția spațială a unităților de peisaj
- Figura 35 – PATN – Zone cu resurse turistice, naturale și antropice
- Figura 36 – UAT-uri cu concentrare mare și medie a resurselor turistice
- Figura 37 – Destinații și trasee de drumeție
- Figura 38 – Conectivitatea traseelor turistice la rețeaua de drumuri naționale
- Figura 39 – Conectivitatea traseelor turistice la rețeaua de drumuri județene
- Figura 40 – Distribuția teritorială a activităților de recreere, sport și stațiuni balneare
- Figura 41 – Distribuția teritorială a destinațiilor turistice generate de patrimoniul tangibil

Lista Tabelelor

- Tabel 1 – Unități de relief și componente ale acestora
- Tabel 2 – Ariile naturale protejate de interes comunitar sau situri „Natura 2000”
- Tabel 3 – Situri de importanță comunitară (SCI) care au devenit arii speciale de conservare (SAC)
- Tabel 4 – Unitățile de Peisaj
- Tabel 5 – UAT-uri cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari
- Tabel 6 – Trasee turistice favorizate de existența factorilor abiotici și biotici
- Tabel 7 – Forme de recreere, sport și stațiuni balneare
- Tabel 8 – Factori antropici subiect de destinație turistică
- Tabel 9 – Lista cetățitorilor de pe teritoriul județului
- Tabel 10 – Evaluarea subunităților de peisaj pe fiecare criteriu (de la 0 la 6)
- Tabel 11 – Contribuția unităților de peisaj în dezvoltarea culturală a județului
- Tabel 12 – Caracteristici generale, probleme și disfuncționalități

Bibliografie

- LEGE Nr. 5, 2000, privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate
- Ordonanța de Urgență nr. 142 /28.10. 2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII-a - zone cu resurse turistice
- 2015, Ministerul Culturii și Identității Naționale, Lista Monumentelor Istorice din județul Covasna (Tabel LMI 2015 Covasna)
- Ordin Nr. 97 din 19 februarie 2019 privind aprobarea criteriilor de încadrare și a listei localităților din zona montană

- Legii 350/2001, art. 56 (Anexa 1) și Ordinului 233/26.02.2016
- Direcția Județeană pentru Cultură Covasna
- <http://natura2000.eea.europa.eu/>
- imaginile 3D au avut ca sursă: <https://earth.google.com/web/>

I. DELIMITAREA OBIECTULUI STUDIULUI DE FUNDAMENTARE

1. OBIECTIV, CADRUL NORMATIV ȘI CONȚINUT

Obiectiv: Analiza situației existente a patrimoniului cultural fost realizată în scopul fundamentării Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Covasna din punctul de vedere al patrimoniului construit și al peisajelor, considerând că o mai bună cunoaștere și localizare spațială a valorilor existente contribuie la realizarea de acțiuni și proiecte de conservare-protejare a acestora, precum și la promovarea acestor valori în rețele de studii și cercetare de specialitate, dar și la dezvoltarea turismului cultural în județul Covasna.

Cadrul Normativ: Documentația este realizată în conformitate cu prevederile Legii 350/2001, art. 56 (Anexa 1) și Ordinului 233/26.02.2016, art. 20, 22 și 24. Planul de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) Covasna are, în conformitate cu articolul 42 din cadrul Legii 350/2001, un caracter director reprezentând distribuția spațială a programului de dezvoltare socio-economică, program formulat în cadrul Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Județului Covasna pentru perioada 2021-2027, documentație aprobată prin HCJ Covasna nr. 220/2021.

Documentația PATJ Covasna, cu caracter director, este elaborată în coordonare cu planurile ierarhic superioare, respectiv Strategia de Dezvoltare Teritorială a României și Planul de Amenajare a Teritoriului Național – Secțiunea a III-a Zone Protejate. Prevederile cuprinse în cadrul documentației PATJ Covasna devin, după încheiere procedurilor legale de avizare și aprobare, obligatorii pentru planurile urbanistice generale și zonale elaborate de unitățile administrativ teritoriale componente.

Documentația realizată conform actelor normative în vigoare, a caietului de sarcini întocmit de Consiliul Județean Covasna, a utilizat date furnizate de instituțiile de profil precum și extrase din planuri și studii de specialitate, este susținută de o bază de date geospațială în format GIS, realizată pe straturi tematice în sistem de proiecție stereografică 1970, permițând Consiliului Județean, după aprobarea PATJ-ului o actualizarea continuă a datelor privind starea patrimoniului cultural existent pe teritoriului județului Covasna.

Conținut: Studiul de Fundamentare prezintă județul Covasna din perspectiva patrimoniului construit și a peisajului, cuprinzând capitole ce privesc evoluția istorică a teritoriului județului, însoțită de analize privind patrimoniului urban și rural și categoriile de monumente istorice existente, în conformitate cu LMI 2015, respectiv:

(a). Patrimoniul construit protejat (monumente istorice – clasificarea, tipologia: monumente și situri arheologice, monumente și ansambluri de arhitectură, monumente și ansambluri de artă plastică și valoare memorială, zone istorice rurale și urbane);

(b). Patrimoniul material/construit cuprinde monumente în conformitate cu categoriile cuprinse în Legea 422/2010:

- Arheologie - I
- Arhitectură - II;
- Monumente de for public, memoriale și funerare - III-IV

(c). Peisajul cultural al zonelor ce compun județul din punct de vedere al identității culturale - tipologii (caracteristicile și identitatea teritoriului și al patrimoniului, cultural material și imaterial, tezaure umane vii integrate în peisajul ecologic al județului).

Sub-capitolul Peisaje este analizat în secțiunea a doua a volumului, realizând prezentarea factorilor ce formează unitățile de peisaj ale județului, identificarea, analiza și evaluarea acestora,

într-o abordare integrată incluzând și distribuția spațială a claselor de peisaje și a rezultatelor evaluării finale a acestora.

Analiza problematicii peisajului cultural cuprinde, în contextul cadrului normativ existent în momentul elaborării PATJ, compoziția factorilor abiotici, biotici și antropici, dar și sensibilitatea acestor factori la schimbările mediului.

În urma analizei, documentația prezintă concluzii, lista problemelor, a disfuncționalităților și a disparităților spațiale relevante din punct de vedere al documentației PATJ, ca plan director, precum și tendințele de dezvoltare a peisajului cultural a județului, susținute de propuneri de politici-programe și proiecte necesare diminuării disfuncționalităților identificate și dezvoltării și modernizării infrastructurii patrimoniului cultural al județului Covasna.

Capitolele dedicate analizei privind patrimonial construit și peisaje sunt completate cu hărți realizate cu suport GIS, precizând spațial, în cadrul acestei etape, situația existentă a patrimoniului construit cuprins în LMI 2015.

Din punctul de vedere al structurii conținutului, studiul de fundamentare a fost elaborat conform prevederilor art. 20 din Ordin 233/2016 al MDRAP, abordând următoarele aspecte:

1. Delimitarea obiectivului studiat
2. Analiza critică a situației existente
3. Evidențierea disfuncționalităților și priorități de intervenție
4. Propuneri de eliminare/diminuare a disfuncționalităților
5. Prognoze, scenarii sau alternative de dezvoltare

Din punctul de vedere al organizării documentației Volumul Patrimoniul Construit și Peisaje a fost realizat și predat Autorității Contractante în două secțiuni: *Patrimoniul Construit* și separat *Peisaje*. Prezentul document privește secțiunea Peisaje.

2. CADRUL LEGAL ȘI METODOLOGIA DE ABORDARE A ANALIZEI PEISAJULUI

În 1992, Convenția patrimoniului mondial a devenit primul instrument juridic internațional care recunoaște și protejează peisajele culturale. La cea de-a 16-a sa sesiune, Comitetul a adoptat orientări privind includerea acestora pe Lista patrimoniului mondial. Comitetul a recunoscut că peisajele culturale reprezintă „operele combinate ale naturii și ale omului” desemnate în articolul 1 al Convenției, fiind ilustrative pentru evoluția societății umane de-a lungul timpului, sub influența constrângerilor fizice și /sau a oportunităților prezentate de mediul natural și de forțele sociale, economice și culturale succesive, atât externe, cât și interne.

Termenul „peisaj cultural” cuprinde o diversitate de manifestări ale interacțiunii dintre omeni și mediul său natural. Peisajele culturale reflectă adesea tehnici specifice de utilizare durabilă a terenului, având în vedere caracteristicile și limitele mediului natural în care sunt stabilite și o relație spirituală specifică cu natura. Protecția peisajelor culturale poate contribui la tehnicile moderne de utilizare durabilă a terenului și poate menține sau spori valorile naturale din peisaj. Existența continuă a formelor tradiționale de utilizare a terenului susține diversitatea biologică în multe regiuni ale lumii.

Protecția peisajelor culturale tradiționale este, prin urmare, utilă în menținerea diversității biologice. Peisajele culturale se împart în trei categorii principale (Orientări operaționale 2008, Anexa 3), și anume:

- Cel mai ușor de identificat este peisajul clar definit, conceput și creat intenționat de om. Aceasta cuprinde peisaje de grădini și parcuri construite din motive estetice care sunt adesea (dar nu întotdeauna) asociate cu clădiri și ansambluri religioase sau de altă natură.
- A doua categorie este peisajul evoluat organic. Acesta rezultă dintr-un imperativ social, economic, administrativ și /sau religios inițial, care și-a dezvoltat forma actuală prin asocierea cu și ca răspuns la mediul său natural. Astfel de peisaje reflectă acest proces de evoluție în forma și caracteristicile lor componente și se împart în două subcategorii:
 - o un peisaj relict (sau fosil) este unul în care un proces evolutiv s-a încheiat la un moment dat din trecut, fie brusc, fie într-o perioadă. Cu toate acestea, caracteristicile sale distinctive semnificative sunt încă vizibile sub formă materială.
 - o peisajul continuu este unul care își păstrează un rol social activ în societatea contemporană, strâns asociată cu modul de viață tradițional și în care procesul evolutiv este încă în desfășurare. În același timp, prezintă dovezi materiale semnificative ale evoluției sale în timp.
- Categoria finală este peisajul cultural asociativ. Includerea unor astfel de peisaje pe Lista Patrimoniului Mondial este justificabilă în virtutea puternicelor asociații religioase, artistice sau culturale ale elementului natural, mai degrabă decât dovezilor culturale materiale, care pot fi ne semnificative sau chiar absente.

Analiza situației existente referitoare la inventarierea și starea peisajelor din ansamblul teritoriului județului Covasna se înscrie în conținutul articolului 6 din Convenția europeană a peisajului, adoptată la Florența la 20 octombrie 2000, ratificată prin Legea nr. 451 din 8 iulie 2002 și publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 536 din 23 iulie 2002. Conform Convenției, „peisajul desemnează o parte de teritoriu perceput ca atare de către populație, al cărui caracter este rezultatul acțiunii și interacțiunii factorilor naturali și /sau umani”, iar membrii semnatari constată printre altele că peisajul participă într-o manieră importantă la interesul general în ceea ce privește domeniile: cultural, ecologic, de mediu și social, constituind o resursă favorabilă pentru activitatea economică.

Evidențierea caracteristicilor diverse ale peisajului și evaluarea compatibilității ecologice și estetice a modului de utilizare a acestuia se realizează în scopul prevenirii deteriorării potențialului natural și a capacității funcționale a mediului natural și include și serviciile ecologice pentru protecția florei, faunei și a habitatelor, precum și pentru soluri, apă, aer și climă, dar și pentru păstrarea caracterului unic și a calităților pitorești ale peisajului, atât în interiorul cât și în afara ariilor protejate.

În lipsa unei legislații specifice pentru identificarea și evaluarea peisajului, metodologia de analiză în cazul județului Covasna se bazează pe tipologia și pe terminologia propuse de documentele europene și mondiale în domeniu, după cum urmează:

- (1) Convenția europeană, deși nu realizează o clasificare a peisajelor, identifică o serie de categorii pe baza unor criterii diferite:
 - În funcție de poziționarea geografică – peisajele terestre, marine și cele legate de apele interioare;
 - În funcție de valoarea patrimonială – peisaje deosebite, peisaje obișnuite și peisaje degradate;
 - În funcție de complexitatea relațiilor dintre mediul natural și cel construit – peisaje naturale, rurale, urbane sau suburbane.
- (2) În accepțiunea UNESCO, peisajul cultural însumează spațial locul unde umanitatea și natura s-au îmbinat în timp, rezultând o simbioză echilibrată între activitățile antropice, rezultatele acestor activități și mediul înconjurător (precum zone urbane și rurale unde s-au conservat elemente de viață tradițională, probate prin patrimoniu mobil și imobil, spații culturale sau sacre, mărturiile unor meșteșuguri și tehnici agricole, care au dispărut, lăsând încă urme vizibile și locuri cu biodiversitate remarcabilă). Peisajul cultural este organizat pe 3 grupe după cum urmează:
 - Grupa 1: Peisajul clar definit, conceput și creat intenționat de om: grădini și parcuri, aceste peisaje sunt realizate pentru scopuri estetice fiind asociate cu clădiri sau ansambluri monumentale;
 - Grupa 2: Peisajul dezvoltat organic / peisajul vernacular evolutiv al unui tipar social, economic, administrativ și religios asociat cu mediul înconjurător natural în care au rezultat componente cu valori de patrimoniu variate ca funcțiune, stil și formă, componente care și-au păstrat mai mult forma și funcțiunea inițială. Grupa include și peisajul continuu care își menține rolul social activ în societate, fiind asociat cu modul tradițional de viață și în care procesul evolutiv este în progres, cu forme vizibile.
 - Grupa 3: Peisajul cultural asociativ, a cărui importanță se justifică prin virtutea asocierii elementelor naturale cu valori religioase, artistice sau culturale, fără a ține cont de evidența culturii materiale. Acest tip de peisaj este prezent prin evenimente culturale permanente (ex. festivaluri) dar mai ales prin prezența și continuitatea funcționării oboarelor, tradiționale în existența zonelor rurale, care acționează ca un catalizator pentru dezvoltarea altor activități cu valori culturale, artistice și economice (artizanat).

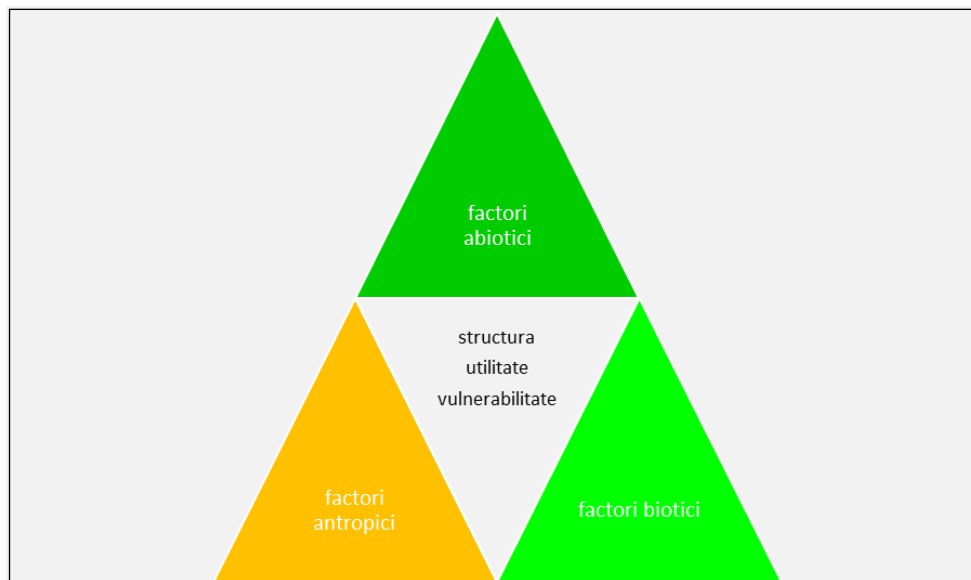
Prezentul studiu abordează patrimoniu cultural prin prisma grupei 2 și 3, grupa 1 fiind specifică documentațiilor urbanistice, PUG și PUZ.

3. METODOLOGIA ANALIZEI PEISAJULUI PRIN PRISMA DOCUMENTAȚIEI PATJ

Studiul are ca obiectiv identificarea tipologiei peisajului cultural al județului pentru: (1). a configura din punct de vedere spațial macro zone/teritorii cu caracter omogen, pe baza caracteristicilor și interacțiunii factorilor geomorfologici/abiotici, biotici și factori antropici și pentru (2) a contribui la formularea politicilor și planurilor privind conservarea, protejarea sau promovarea peisajului în vederea valorificării sale prin cunoașterea și vizitarea acestor zone.

Studiul inventariază și asigură prezentarea spațială a tipologiei peisajului județului Covasna având la bază o metodologie construită pe elemente identificabile în teritoriu. Analiza se referă la elementele relevante ce definesc caracterul peisajului județului, identificând gradul în care au interacționat și interacționează activitățile umane și impactul acestora asupra mediului, precizate prin modul de folosință a terenurilor cu peisajul ecologic (geologie, relief, climă, tiparele vegetației etc.).

Figura 1 – Metodologia abordării analizei privind peisajul

Sursa: IHS România srl

Analiza nu aduce evaluări scenice, calitative, acestea fiind elemente explicit subiective a observatorilor, sau realizate prin lucrări de specialitate, cu participarea comunităților locale, în care se conferă peisajului valori date de funcțiile atribuite teritoriului în ansamblul său, din punct de vedere estetic, ecologic, economic sau recreațional. Operațiunea de identificare a categoriilor de peisaj în cadrul acestui studiu se bazează pe o analiză multi-criterială, care prezintă următoarele tipuri de clasificări:

1. clasificare după factorii geomorfologici /abiotici care cuprind cadrul natural, respectiv relieful, suprafețele de apă, calitatea solului și clima. Caracteristicile acestei componente au fost primordiale, determinând apariția și dezvoltarea celorlalte două categorii, respectiv factorii biotici și cei antropici. În același timp, schimbări petrecute în cadrul familiei factorilor abiotici pot conduce la dispariția sau afectarea factorilor biotici și antropici;
2. clasificare după factorii biotici care cuprind elemente ce descriu vegetația și fauna, accentuând asupra biodiversității și ariilor naturale protejate ca elemente fundamentale în continuitatea spațială a peisajului și de susținere a unei dezvoltări durabile a județului Covasna;

3. clasificare după factorii antropici, de ordin cultural, activități economice, etc., induse în canevassul abiotic-biotic de către comunități locale, rezidenți sau vizitatori, sub diverse forme, de la forme de valorificare prin activități economice a resurselor oferite de cadrul natural la dezvoltarea în general a localităților, prin creșterea intravilanelor, echiparea cu utilități și servicii sau prin gradul de poluarea a factorilor biotici și abiotici;
4. clasificare integrată a elementelor dominante: abiotic, biotic, antropoc analizati în primele trei clasificări menționate anterior;
5. clasificare după scara spațială: **mega**¹ (regiune geografică – peste 100 kmp); macro (geocomplex sau geosistem – suprafețe cuprinse între 10-100 kmp); mezo (geofacies – suprafață cuprinsă între 1-10 kmp); micro (geotop – cea mai mică unitate de peisaj – sub 1 kmp).

În stabilirea matricei de evaluare a unităților de peisaj, factorii analizați consideră caracteristicile, compoziția, mărimea, numărul acestora, dar și cauzele de vulnerabilitate, nivelul de accesibilitate și configurația spațială a diferitelor zone din județ, scanând rezultatul acțiunilor separate ale celor trei factori, dar și în urma interacțiunii dintre cele trei componente menționate.

Procesul de dezvoltare a spațiului județului pornește de la un cadru inițial, preponderent abiotic și biotic, în care s-au introdus în timp elemente antropice, ce au produs schimbări în modul de organizare și de intensitate a folosirii terenului, rezultate din decizii politice, administrative și economico-sociale ale comunităților.

Configurarea peisajului cultural al județului Covasna conține trei clase de analize ale căror rezultate conduc la configurarea teritoriului din punct de vedere al peisajului și la formularea unor politici de protejare și de promovare a valorii peisajului. Clasele de analiză sunt următoarele:

- a. Analiza 1: Peisajul cultural – Componenta natura: Zonele județului sunt identificate și configurate din punct de vedere al mărimii, formei, numărului și compoziției ”abiotic-biotic”, identificând factorii de vulnerabilitate a siturilor naturale dar și a influenței generate asupra cadrului antropoc;
- b. Analiza 2: Peisajul cultural – Componenta patrimoniului construit: Zonele județului sunt identificate și configurate din punct de vedere al identității și compoziției antropice identificând factorii de vulnerabilitate asupra patrimoniului natural;
- c. Analiza 3: Distribuția Spațială a patrimoniului Cultural: Zonele județului sunt configurate integrat din punct de al compoziției factorilor ”abiotic-biotic și antropoc” rezultate din analizele 1 și 2, integrate în cadrul tiparului spațial în care sunt agregate acești factori.

¹ Pentru acest studiu, parte a PATJ Covasna a fost folosită scara spațială *mega*

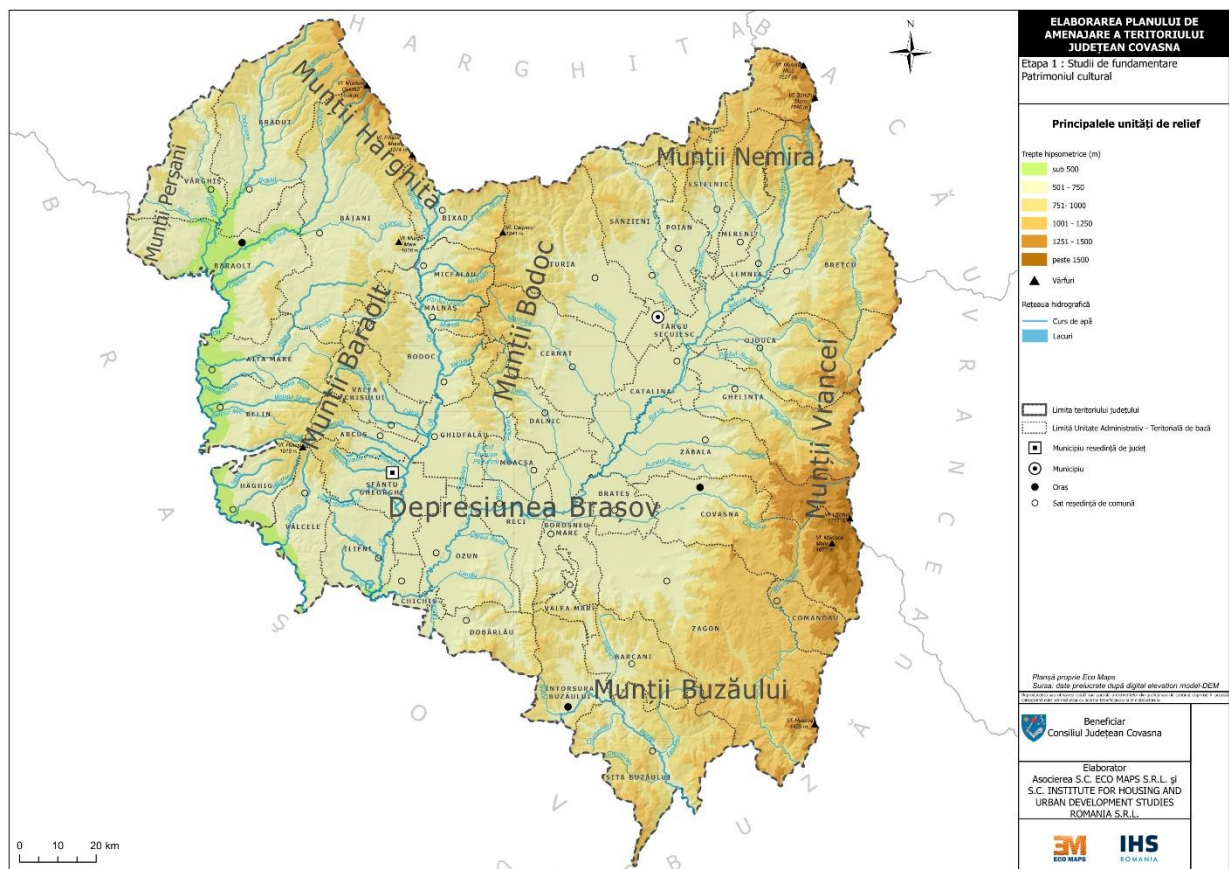
II. ANALIZA FACTORILOR CE COMPUN PEISAJUL

Analiza peisajului cultural al județului Covasna acoperă două componente, respectiv cadrul natural și patrimonial construit (spațiul antropic) finalizate prin distribuția spațială a factorilor abiotici, biotici și antropici. Analiza este structurată pe trei nivele respectiv (1). Peisajul cultural – Componenta natura²; (2). Peisajul cultural – Componenta patrimoniului construit; (3). Distribuția Spațială a patrimoniului Cultural. Secțiunea Peisaj sintetizează caracteristicile factorilor abiotici și biotici analizând, conform figurii 1, cadru metodologic, (1). structura și distribuția spațială a factorii abiotici, biotici și antropici; (2). utilitatea/ funcționalitatea factorilor și a rolului lor în dezvoltarea comunităților locale; (3). dinamica schimbării privită prin prisma condițiilor climatice, a vulnerabilității la schimbare generate de factori abiotici (schimbările climatice) și antropici.

Structura se referă la elementele constitutive ale factorilor abiotici, biotici și antropici. considerând particularitățile fiecăruia. Funcționalitatea factorilor descrie modul în care aceștia interacționează, sau au interacționat cu peisajul. Schimbarea menționează caracterul schimbării și efectul acestora asupra peisajului. Aspectele de vulnerabilitate sunt prezentate în cazul factorilor biotici prin menționarea influenței fenomenelor meteorologice și a activităților antropice.

Configurația generală a unităților de peisaj este determinată de caracteristica geografică a județului Covasna, prezentată în Figura 2 în care unitățile de relief și rețeaua apelor de suprafață contribuie la personalizarea peisajului.

Figura 2 – Distribuția spațială a unităților de relief

Sursa datelor: date prelucrate după digital elevation model DEM

² Patrimoniul natural, cuprinzând factorii abiotici și biotici, sunt prezentați în detaliu în cadrul Studiului de Fundamentare nr. 1 privind geografia, mediul și patrimoniul natural.

A. ANALIZA PEISAJULUI CULTURAL – FACTORI ABIOTICI

1. Structura factorilor abiotici

Județul Covasna în suprafață de 3.710 kmp, reprezentând 1,6% din suprafața României, este situat la 26⁰ longitudine estică și 46⁰ latitudine nordică, este situat pe cursul mijlociu al râului Olt, în arcul Carpaților de Curbură. Județul Covasna se învecinează cu județele Vrancea și Bacău la est, cu județul Buzău la sud-est, cu județul Brașov; la sud-vest și vest și județul Harghita la nord.

Teritoriul județului Covasna face parte din zona montană conf. Ordin Nr. 97 din 19 februarie 2019 privind aprobarea criteriilor de încadrare și a listei localităților din zona montană fiind parte alături de alte județe din Carpații Orientali, grupa de munți Centrală și Sudică, conform figurilor 3 și 4.

Figura 3 – Grupa de Munți Centrală

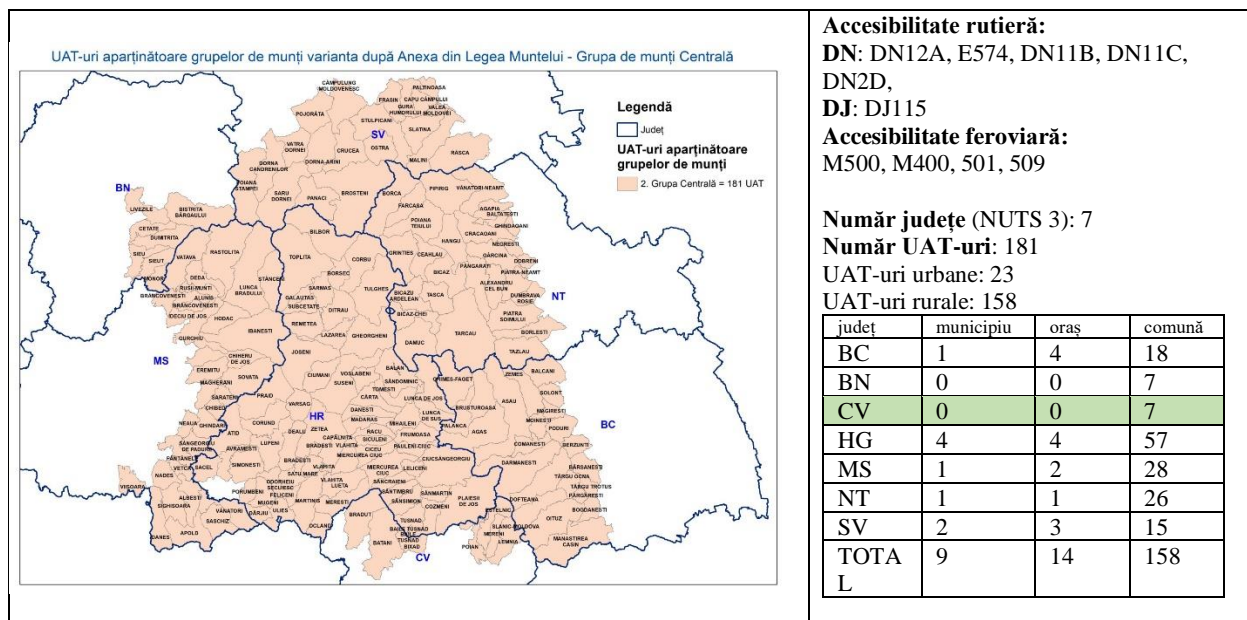
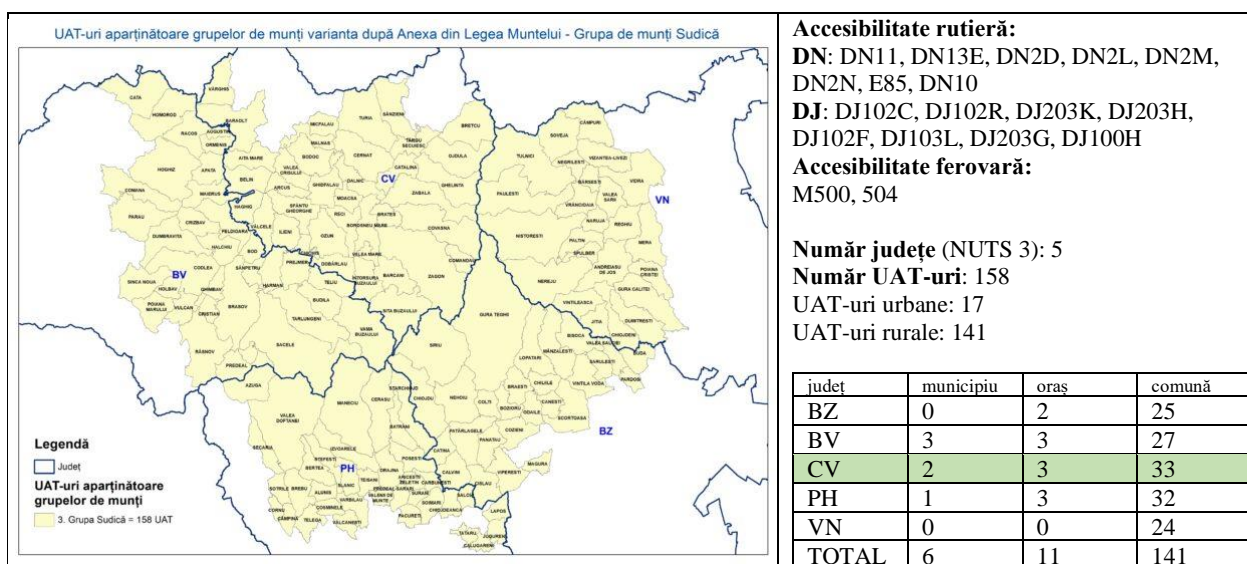

Figura 4 – Grupa de Munți Sudică

1.1. Relieful, predominant montan acoperind 60% din suprafața județului, se individualizează printr-o treaptă muntoasă cu altitudine medie cuprinsa între 800-1200 m și treapta depresiunilor și culoarelor tectonice intramontane. Județul Covasna înregistrează o altitudine minimă de 468 m situată la baza de eroziune a pârâului Baraolt la Augustin și o altitudine maximă de 1777 m atinsă de Vârful Lăcăuți din M-ții Brețcului.

Tabelul nr. 1 prezintă unitățile majore de relief, precum și organizarea unităților de relief ce constituie factori abiotici în cadrul analizei factorilor de peisaj.

Tabel 1 – Unități de relief și componente ale acestora

Unități majore de relief	Macro unități de peisaj	Componentele unității de peisaj
Teritoriu format din subdiviziuni ale Carpaților Orientali	Grupa centrală	Munții Harghitei Munții Nemira
	Grupa sudică (Carpații de Curbură)	Munții Perșani Munții Baraolt Munții Bodoc Munții Brețcului Munții Vrancei Munții Buzăului Munții Clăbucetele Întorsurii
	Grupa sudică (Depresiunea Covasna)	Depresiunea Baraolt Depresiunea Bixad Culoarul Rotbav-Câpeni, Depresiunea Sfântu Gheorghe Depresiunea Târgu Secuiesc „Poarta” de la Reci

1.1.1: Zona montană - Poziționare și alcătuire:

Alcătuire: Zona desfășurată în partea de vest, nord, est și sud-est a județului și aparține Carpaților Orientali, Grupa Centrală formată din Munții Harghitei, Nemira, și Grupa sudică cuprinzând Munții Brețcului, Munții Vrancei, Munții Buzăului, și Munții Întorsurii. Partea de nord și vest a județului cuprinde zona montană a Munților Perșani, Baraolt și Bodoc, munți care aparțin tot Grupei sudice a Carpaților Orientali.

Din punct de vedere al altitudinii, partea nordică mărginită de extremitatea Munților Harghitei are altitudini cuprinse între 1.000 -1.200 metri. Partea estică a județului, mărginită de Munții Nemira și Vrancei, prezintă altitudini medii de 1.600 -1.800 m iar partea sud-estică a arealului Munților Întorsurii și a Buzăului cu vârfuri de peste 1400 m. Partea vestică și nordică aparține Munților Perșani care au altitudini care variază între 800-1.000 m și a Munților Baraolt și Bodoc care pătrund în partea centrală a județului.

Structura reliefului județului Covasna este formată din unități geografice majore, respectiv Carpații Orientali către est și sud-est cuprinzând și zone de depresionare ³. Aceste unități de relief constituie baza alcătuirii unităților de peisaj ale căror caracteristici preponderent geografice, cuprind trăsăturile specifice grupurilor de munți, a rețelei apelor de suprafață și a factorilor climatici diferențiați pe anotimpuri. În compoziția formelor de relief sunt integrate următoarele tipuri de teritorii:

³ elementele privind factorii abiotici sunt realizate în conformitate cu Studiul de Fundamentare nr. 1- Relief, cadrul natural, biodiversitate și riscuri, parte componentă a documentației PATJ Covasna.

Munții Harghita (Sud), lanț muntos la limita cu județul Harghita, cu o înălțime medie cuprinsă între 900 și 1100 m, sunt punctați cu vârfuri cu înălțimi de 1557, vf. Cucu, 1373 m vf. Pilișca Mare și Mitaci cu 1282 m;

Munții Baraolt, situați în partea de vest a județului, se întind către parte centrală a județului, spre depresiunea Sf. Gheorghe, având înălțimi medii cuprinse între 700 și 900 m cu vârful cel mai înalt de 1017 m, vf. Gherghea;

Munții Bodoc acoperă partea de nord și centrală a județului, fiind despărțiți de de Munții Baraolt prin cursul râului Olt. Altitudinea medie este cuprinsă între 800 m și 1 100 m, cu vârfuri care depășesc această medie din care putem menționa vf. Cărpiniș-1241 m, vf. Sarheghi-1 225 m sau vf. Pădurii- 1213 m)

Munții Nemira se ridică în partea nord-estică a județului și se caracterizează prin înălțimi cuprinse între 800 - 1 200 m, având culmea cea mai înaltă la limita cu județul Bacău cu vf. Nemira-Țiganca-1626 m și Șandru Mare-1640 m;

Munții Vrancei prezintă în interiorul județului culmi peste 1.500 m personalizate prin Vârful Lepșii cu 1.390 m, Vârful Mușat cu 1.503 m, Vârful Astagul Mare cu 1.526 m, Vârful Izvoarele Putnei cu 1.534 m, Vârful Anișoara cu 1.645 m. și Vârful Lăcăuț cu 1.777 m.

Munții Brețcului mărginesc în partea estică Depresiunea Târgu Secuiesc fiind la rândul lor mărginiți spre est de izvoarele Oituzului și ale râului Bâsca Mare. Înălțimile cele mai mari sunt: Vârful Bariț cu 1.193 m, Vârful Chiuzul Păpăuți cu 1.320 m, Vârful Piatra Șoimului cu 1.337 m. și Vârful Pilișul Covasnei cu 1.369 m.

Munții Întorsurii completează Grupa sudică a Carpaților Orientali și mărginesc partea sud-estică a județului Covasna, având altitudini care se ridică peste 1.000 m prin Vârful Chirușul Mare-1.012 m, Vârful Cașcut-1.079 m. și Vârful Tistaș cu 1.167 m.

Munții Buzăului încadrează partea de sud-est al județului, fiind prezente culmile nordice ale munților, a masivelor Penteleu și Podul Calului, au o altitudine sub 1200 m. dar și cu vârfuri cu înălțimi peste 1400 m precum Dealu Bătrân (1 402 m), Slobodu (1 429 m) și Husăuș (1 479 m) întâlnite în masivul Penteleu și prin culmile sale nord- vestice ale masivului Podul Calului cu cele mai înalte vârfuri respectiv Babic- 1 335 m, Cocoșului- 1 375 m, Bota Mare- 1 288, m și Zâmbru Mare - 1 230

Bazineta Comandău este situat la contactul dintre masivul Penteleu și Munții Brețcului, la o altitudine medie de cea 1 000 m, fiind o depresiune intramontană, alături văile Piliș, Mohoș și Rojdas, reprezentând un areal de 12 kmp.

1.1.2. Zone depresionare - Poziționare și alcătuire:

Alcătuire: Zonă poziționată în partea centrală a județului Covasna, componentă a Depresiunii brașovului, are altitudini cuprinse între 400 m-600 m. Treapta depresionară este constituită din Depresiunea Baraolt, Depresiunea Sfântul Gheorghe, Depresiunea Târgu Secuiesc și Depresiunea Intorsura Buzăului având următoarele caracteristici generale.

- **Depresiunea Baraolt** aflată în partea de nord a județului, între Munții Persani și Baraolt și Culoarul Rotbav-Căpeni care este străbătut de râul Olt;
- **Depresiunea Târgu Secuiesc** este delimitată din nord-vest și din nord de Munții Bodocului și Munții Nemirei din sud și sud-est de Munții Brețcului și Munții Întorsurii, iar din sud-vest de culoarul piemontan de la Reci.
- **Depresiunea Sfântul Gheorghe** este delimitată de Munții Baraolt, Bodoc și Culmile Târlungului și se întinde pe o lungime de aproximativ 30 km. și o lățime de 10–12 km;
- **Depresiunea Intorsura Buzăului**, depresiunea intramontană, dispusă, între Vama Buzăului și Bobocea pe o lungime de cea 16 km cu lățimi de cca. 2 km

1.1.3. Factori abiotici vizibili și de mare valoare științifică și peisajeră: Partea de nord a masivelor montane prezintă zone de interes din punct de vedere peisager prin Defileul Oltului. În partea cea mai tânără formațiune vulcanică a Munților Harghita, respectiv Masivul Ciomad-Puturosu, parțial desfășurat pe teritoriul județului Covasna, cu altitudinea de 1143 m în Muntele Puturosu cuprind o serie de fenomene postvulcanice precum mofete, grote cu emanații sulfuroase, izvoare cu apă minerală de diferite tipuri (PM Ciomad-Balványos), etc. Emisiile de gaze uscate sunt legate de peșterile și cavitățile: Peștera/Grota Sulfuroasă cunoscută și sub denumirea de Peștera de la Turia, Peștera Puturoasă (în română) cunoscută și sub numele de Bődös-barlang (în maghiară); Peștera Mică; Peștera Alum cunoscută și ca Peștera cu Alaun (în română) și Timsós-barlang (în maghiară); Peștera/Grota Ucigașă (în română) și Gyilkos-barlang (în maghiară) (Sandu SM și al., 2018; Janosi C și al., 2022). Peștera sulfuroasă, reprezintă una dintre cele mai faimoase mofete din Europa, cu o ieșire zilnică de gaze de până la $5,26 \times 103 \text{ kg/zi}$ (Kis et al., 2017; Sandu SM și al., 2018).

1.1.4. Relieful și căi de acces terestre în județul Covasna: Județul este accesibil terestru pe căi de transport rutier și feroviar, fiecare cale de acces în funcție de caracteristicile proprii oferind compoziții peisagistică variată, determinate de altimetria și orientarea unităților de peisaj și a compoziției factorilor biotici, aflați în permanentă schimbare din punct de vedere al însoțirii pe parcursul zilei și al anotimpurilor. O analiză a punctelor de acces în județul Covasna este prezentată în caseta 1 și exemplificată prin figurile de la 6 la 12, prezentate în continuare.

Caseta 1: Căi de acces terestre în județul Covasna (drumuri naționale și magistrale CF):

- **Accesul dinspre sud** - conectivitatea cu județul Brașov se realizează prin DN11 cu intrare în județul Covasna prin UAT Chichiș;
- **Accesul dinspre sud-est** - conectivitatea cu județul Buzău se realizează prin DN 10 cu intrare în județul Covasna prin UAT Crasna;
- **Accesul dinspre est** – conectivitatea cu județul Vrancea se realizează prin DN2D cu intrare în județul Covasna prin UAT Ojdula;
- **Accesul dinspre est** – conectivitatea cu județul Bacău se realizează prin DN11 cu intrare în județul Covasna prin Pasul Oituz și UAT Oituz;
- **Accesul dinspre nord** – conectivitatea cu județul Harghita se realizează prin DN 11B cu intrare în gruparea de UAT-uri din jurul UAT Sînzieni;
- **Accesul dinspre nord** – conectivitatea cu județul Harghita se realizează prin DN 12 cu intrare în județul Covasna prin UAT Bixad și prin Magistrale feroviară M400 la gara Bixadul Oltului;
- **Accesul dinspre vest** – conectivitatea cu județul Brașov se realizează prin DN 13E cu punct de intrare UAT Sfântul Gheorghe;

Figura 5 – Conectivitate Sud (acces din jud. Brașov)

Sursa: Google Earth

Figura 6 – Conectivitate Sud-Est (acces din județul Buzău)

Sursa: Google Earth

Figura 7 – Conectivitate est (acces din județul Vrancea)

Sursa: Google Earth

Figura 8 – Conectivitate est (Acces din jud. Bacău)

Sursa: Google Earth

Figura 9 – Conectivitate nord (Acces din județul Harghita)

Sursa: Google Earth

Figura 10 – Conectivitate nord (Acces din județul Harghita)

Sursa: Google Earth

Figura 11 – Conectivitate vest (Acces din județul Brașov)

Sursa: Google Earth

1.1.5. Relieful și tipologia UAT-urilor în județul Covasna: Caracteristicile unităților de relief montane și depresionare au influențat tipologia structurii spațiale a UAT-urilor județului, constituită sub forma unui vast amfiteatru al depresionar deschis către sud spre zona Metropolitană Brașov și conectat prin trecători și văi cu județele Harghita, Bacău și Buzău.

Ca observație generală, localitățile s-au așezat și s-au dezvoltat istoric la baza munților, în relație cu căile de comunicație și cu principalele cursuri de apă și principalii afluenți ai acestora, folosind terenurile mai joase ale Depresiunii Târgu Secuiesc, Depresiunii Baraolt, a văii Oltului și Buzăului.

1.1.5-a: Configurația rețelei de localități în zone montane și depresionare: Caracteristica reliefului montan a influențat dezvoltarea structurii rețelei de localități din județul Covasna, generând lanțuri de localități dispuse linear și în forme șerpuite, de-a lungul rețelei rutiere, în areale piemontane și în lungul văilor ce traversează Carpații Orientali și de Curbură.

În teritoriul depresionar rețelele localităților s-au format de-a lungul cursurilor de apă și a căilor de transport având densități de zone funcționale mai ridicate în zonele periurbane ale municipiilor. În zonele depresionare, configurația rețelei de localități este influențată de distribuția reliefului montan, variind de la o rețea de localități redusă, cu o distribuție dominant lineară adaptată reliefului și rețelei de drumuri (ex. Depresiunea Întorsura Buzăului și Baraolt) la areale urbane compacte conectate cu zone rurale aflate în zona de influență a arealelor urbane (ex. Depresiunea Sfântul Gheorghe și Târgul Secuiesc).

Un aspect semnificativ în cadrul zonei Depresiunii Sfântul Gheorghe îl reprezintă dezvoltarea Zonei Funcționale Urbane Sfântul Gheorghe către Zona metropolitană Brașov, proces care prin realizarea viitoarei autostrăzi A13 Sibiu - Brașov – Bacău va contribui la realizarea unui circuit economic major în cadrul Regiunii Centru.

1.1.5-b: Configurația rețelei stradale: Tipologia rețelei stradale, a formei spațiale a unui UAT, în zone depresionare precum Depresiunea Sfântul Gheorghe și cea a Târgului Secuiesc este întâlnită sub două forme. Prima apare cu UAT cu un intravilan compact, configurat istoric în jurul unui obiectiv de interes public, strategic în dezvoltarea comunităților (ex. biserică, conac, castel) preluând, în unele situații, și caracteristicile geomorfologice ale amplasamentului (cazul Depresiunii Întorsura Buzăului și Depresiunea Baraolt).

A doua formă a rețelei stradale, predominant lineară de-a lungul rețelelor rutiere, este întâlnită la UAT-uri localizate în partea centrală și de est a județului pe arterele radiale care pleacă din principalele areale urbane. Forme liniare se întâlnesc și în văile și pasurile care traversează masive montane (caz Pas Oituz sau Bixad).

Figurile următoare ilustrează evoluția modului de ocupare a teritoriului de UAT-urile aflate în fiecare din cele trei unități de peisaj prezentate în tabelul 1. Figurile 13-27 ilustrează forme spațiale ale UAT-urilor poziționate dominant în zone plate și cvas-plate pe teritorii de lunci, șesuri mlăștinoase, parțial cu dune, sau dispuse pe curbele de nivel a piemontului Munților Bodoc, Nemira și Brețcu și parțial în partea de nord a județului în piemontul Munților Harghitei. Distribuția reliefului precum și orientarea văilor către soare au influențat mărimea UAU-urilor, a direcțiilor de dezvoltare și a intensității nivelului de ocupare a terenului.

1.1.5-c: Tipuri de comunități a căror dezvoltare spațială a fost influențată de factori abiotici, relief și cursuri de apă: Figurile prezentate cuprind (1). UAT-uri din zone depresionare, ilustrând forma intravilanelor ar și dezvoltarea zonelor urbane către zone rurale din vecinătate; (2). UAT-uri dezvoltate în zone de piemont în lanțuri constituie de-a lungul rețelei de transport rutiere și (3). UAT-uri izolate față de rețeaua majoră de localități.

1.1.5-d: UAT-uri urbane din depresiunea Brașovului: Sfântul Gheorghe, Târgu Secuiesc, Covasna

Figura 12 – Formă urbană compactă, cu trei zone distincte, centru din epoca medievală (actual piață Kálvin) cu caracter rural, centrul de sec XIX (noua piață/parcul actual) și zonele de locuire și industriale din sec. XX. Cu densități de ocupare a terenului mai mari în zona de sud și est spre r. Olt și mai reduse începând de la piața Libertății – str 1 Decembrie 2018 către nord. Limita estică a creșterii municipiului dată de cursul r. Olt a fost depășită prin dezvoltări industriale.

Figura 13 – Tipar în dezvoltare, de formă zonă metropolitană, cu municipiu Sfântul Gheorghe areal urban central, cu UAT-uri în creștere economică influențate de traseul DN 11 și de vecinătatea Zonei Metropolitane Brașov

Figura 14 – Formă urbană compactă, dezvoltată în epoca medievală în jurul pieței centrale trapezoidale și a bisericii reformate, cu rețea de ulicioare/curți și patru străzi pornite din cele patru colțuri ale pieței, extinse ulterior în jurul centrului istoric, combinând zone construite cu areale verzi.

Figura 15 – Constituie UAT al cărui teritoriu este mulat de pînteni montani ai Carpaților Orientali cu zone și obiecte de arhitectură de valoare în arealul Dealului Zânelor (Cetate Dacică și Planul Inclinat) cu o rețea stradală influențat în configurația sa de cutremure, furtuni și incendii, având parcele orientate perpendicular pe căile rutiere

1.1.5-e: UAT-uri rurale dezvoltate în piemontul Carpaților de Curbură: exemplificare cu UAT-urile Zăbala, Pava Ghelița și Ojdula

Figura 16 – Constituie și dezvoltare UAT-urilor rurale, în lanțuri continue de comunități adaptat reliefului și orientării optime de însorire, cu rețele stradale dominat linear urmărind pîntenul montan al Munților Vrancei și cu construcții dispersate.

Figura 17 – UAT-uri de ”văi montane”, dispuse în piemontul Carpaților de Curbură, dezvoltate în deschiderea văilor, pe un traseu linear de-a lungul unui curs de apă (r. Ghelița) și adaptate curbelor de relief fără un ”aliniament de drum” precum UAT-urile din depresiunea Baraoltului

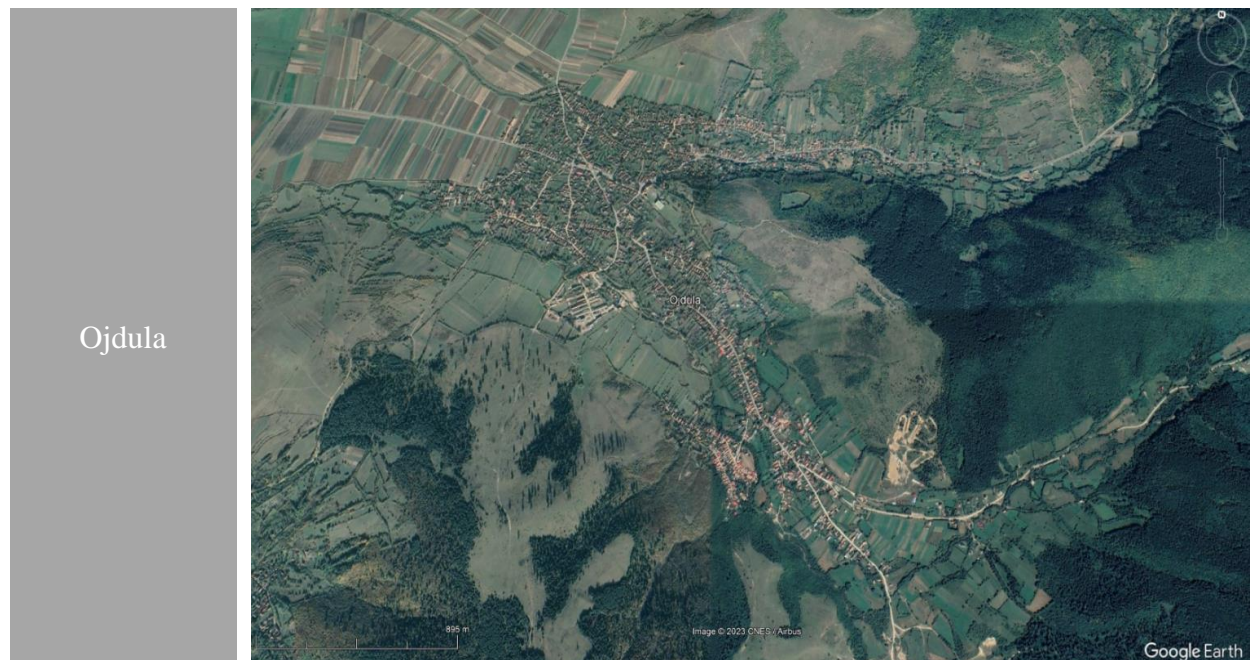

Figura 18 – UAT dispus către deschiderea Depresiunii Sfântul Gheorghe și Târgu Secuiesc, pe un traseu linear de-a lungul DN11 pe malul drept al r. Negru, cu un caracter grupat în jurul lacului Reci

1.1.5-f: UAT-uri urbane și rurale din depresiunea Baraolt

Figura 19 – UAT cu o structură urbană adaptată unui teren cvasi-plat, influențată în dezvoltarea sa de cursul râului Baraolt și de străpungerile montane către Depresiunea Baraolt și Racoș, un teritoriu cu un tipar spațial răsfirat cu orientare de fronturi stradale cvasi-compacte de influență săsească, construite pe direcția est-vest și de-a lungul DJ 112 cu o dezvoltare predominant lineară (2 străzi principale)

Figura 20 – Dispunere UAT-uri în zona de nord a Depresiunii Baraolt cu o configurație lineară de ”sat adunat” dispuse izolat (ex Vârghiș) sau cuplat (ex. Doboșeni, Brăduț, Filia)

Figura 21 – Dispunere UAT-uri în zona de sud a Depresiunii Baraolt, pe teren arabil străbătut de Râul Olt și Alba, configurat cu parcele perpendiculare pe drumurile comune de putând fi clasificate de tip liniar „sat de drum”

1.1.5-g: UAT-uri urbane și rurale dezvoltate între Munții Baraolt și Bodoc de-a lungul cursului r. Olt

Figura 22 – UAT poziționat în zona piemontană a Munților Bodoc și lunca râului Olt, cu o rețea circulară de drumuri împrejmuind insule de gospodării cu fronturi construite discontinue și zone verzi (curți)

Figura 23 – UAT poziționat în zona piemontană a Munților Bodoc și lunca râului Olt, cu o zonă centrală constituită și cu o rețea lineară de drumuri mulată pe unul din pindenii Munților Bodoc având trasee de drumuri cu fronturi dens construite cu precădere de-a lungul DN12

Figura 24 – UAT poziționat în partea inferioară a strâmtorii Tușnadului, în cadrul Depresiunii Bixad cuprinsă între Munților Harghitei, Munților Bodocului și Munților Baraoltului, cu o tramă stradală circulară în partea centrală, cu fronturi dens construite și cu legături rutiere către Depresiunea Târgul Secuiesc (DN11C) și DN12 spre Tușnad

1.1.5-h: UAT rurale dezvoltate în depresiuni la mare altitudine

Figura 25 – UAT urban încadrat în grupa localităților dezvoltate liniar, dispersat în lungul drumului ce leagă Brașovul de Buzău cu un traseu adaptat reliefului Munților Clăbucetele Întorsurii (100-1200m altitudine) la nord, la est Munții Buzăului cu masivul Siriu—vârful Siriu (1.657 m), vârful Malaia (1.662 m), la vest Munții Tătarul Mare și Tătarul Mic, iar la sud masivul Ciucaș (vârful Ciucaș, 1.954 m)

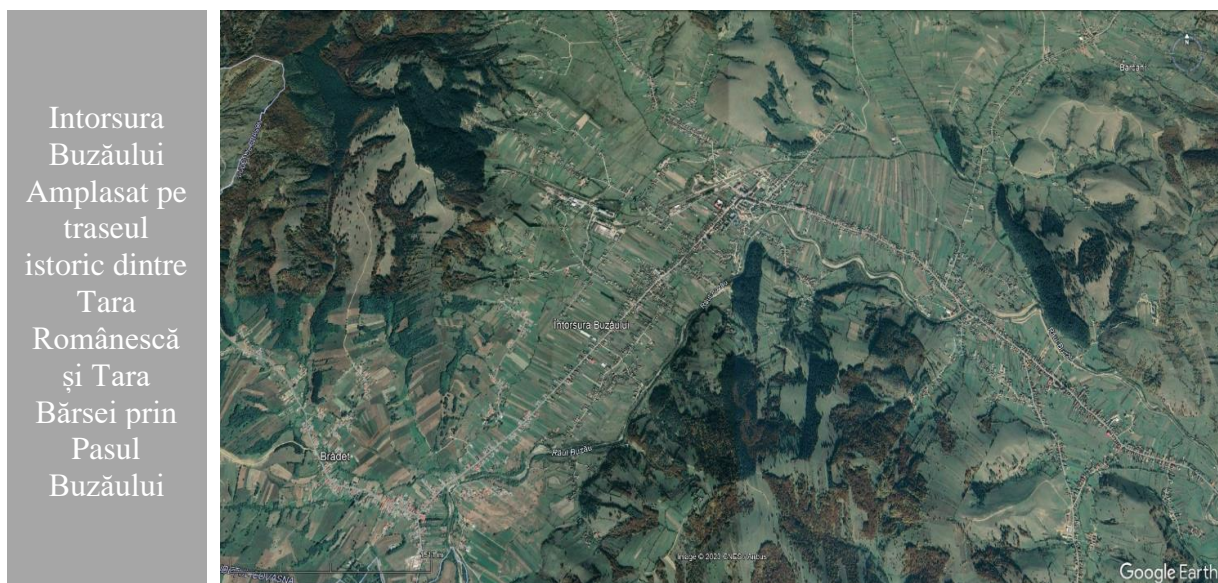

Figura 26 – UAT urban, izolat dezvoltat în jurul elementelor ce au constituit funcția de post de grăniceri, încadrat în grupa localităților dezvoltate răsfirat pe platoul montan situat la 1017 altitudine

1.2. Relieful și resursele naturale: Resursele naturale aflate pe teritoriul județului acoperă o paletă variată ce contribuie la dezvoltarea socio-economică a județului dar care prin modul și intensitatea exploatării acestora pot contribui la schimbări a componentei abiotice a peisajului:

1. lignit (Vârghiș, Baraolt, Căpeni, Racoșu de Sus, Valea Crișului)
2. minereuri de fier (Vârghiș, Doboșeni)
3. andezit (Bixad, Malnaș)
4. gresie (Arcuș, Zagon, Sita Buzăului, Brețcu, Ariușd, Sfântu Gheorghe, Covasna, Boroșneu Mare, Măgheruș, Bodoc, Dobârlău, Întorsura Buzăului ș.a.)
5. calcare și serpentine (Vârghiș)
6. argilă (Brețcu, Bodoc)
7. nisipuri cuarțoase (Hăghig, Iarăș, Araci)
8. balast (Micfalău, Sfântu Gheorghe, Ilieni, Ozun, Bățanii Mari, Întorsura Buzăului).
9. izv. cu ape minerale carbogazoase, bicarbonatate, calcice, clorurate, feruginoase etc. (Biborțeni, Covasna, Bodoc, Malnaș, Vâlcele, Bixad, Vârghiș, Zăbala, Șugaș, Herculan, Ozunca-Băi, Bálványos, Turia ș.a.) și bogatele emanații de dioxid de carbon, vapori de apă și hidrogen sulfurat (așa-numitele solfatare).

1.3. Rețeaua hidrografică: Rețeaua hidrografică reprezintă un alt factor abiotic ce completează peisajul cultural al județului atât prin trasee cât și prin facilitarea dezvoltării factorilor biotici, vegetație și habitate. Caracteristicile rețelei Rețea hidrografică prezintă o densitate care variază între 0,7 și 0,9 km/km² fiind formată din următoarele cursuri de apă: Olt pe o lungime de 58 km, Pârâul Negru pe o lungime de 88 km, Bâsca Mare pe o lungime de 39 km, Oituz pe o lungime de 16 km și Pârâul Cașin pe o lungime de 33 km.

Cursul superior al Olului străbate partea central-vestică și vestică a județului având drept caracteristică marele cot în interiorul căruia se află M-ții Baraolt. Pe ultimul sector, Oltul trasează limitele județului Covasna și județul Covasna, din cauza pantei reduse de scurgere și prezintă un curs cu o meandrare.

Rețeaua hidrografică este completată de Râu Negru, afluentul cel mai important al Olului pe partea stângă, străbate Depresiunea Târgu Secuiesc având la rândul său alți afluenți precum Estelnic, Cașin, Mărcușa pe partea dreaptă și Ghelința, Zăbala, Covasna, Săciova, Târlung ș.a. pe partea stângă.

Din partea de vest a județului Oltul primește afluenții Arcuș, Vâlcele, Aita, Baraolt și Vârghiș. Cursurile superioare ale râurilor Oituz, Bâsca Mare și Buzău sunt aflate în partea de Nord-Est și Est și partea de Sud-Est ale județului Covasna.

1.4. Lacuri antropice: Moacșa-Pădureni cu suprafață de 86 ha, Complexul Reci în suprafață 23 ha, Belin în suprafață de 8 ha, Sfântul Gheorghe-est în suprafață de 3ha și Zăbala în suprafață de 1.21 ha. prin oglinda suprafeței apei completează peisajul zonei depresionare.

1.5. Ape subterane: În stratul acvifer al județului Covasna există izvoare cu ape minerale, cu calități terapeutice, la Covasna, Malnaș, Bodoc, Bixad, Vârghiș, Vâlcele, Turia. Specific județului Covasna, poziționându-l pe unul din primele locuri din țară este abundența și varietatea izvoarelor minerale. Cele mai multe se înșiruie de-a lungul a două aliniamente orientate pe direcția nord-sud, după cum urmează:

- Primul, pe versantul vestic al Munților Bodoc, dar și în Munții Baraolt, în lungul căruia apar izvoarele de la Balvanyoș, Bixad, Micfalău, Malnaș-Băi, Bodoc, Arcuș, Băile Șugaș, Vâlcele, cu ape carbogazoase, cloruro-sodice, bicarbonate, potasice, calcice, magneziene, etc.;
- Al doilea aliniament, paralel cu primul, apare în bazinul Râului Negru, pe care se înșiruie izvoarele carbogazoase de la Poian și Peteni (Pișota I., Mihai E., Iovănescu M., 1975), dar și izvoarele de la Târgu Secuiesc-Catalina și Covasna.

De asemenea, izvoare minerale sunt concentrate și în alte areale din județ, precum în bazinul hidrografic al Baraoltului, la Biborțeni, Herculan, Bătanii Mici, Ozunca-Băi, etc.

1.6. Caracteristici climatice: Județul Covasna este influențat de efectele unui climat temperat-continentală cu particularități date de relief, respectiv climat umed și răcoros în zona montană și climat mai cald și uscat în zona de podiș și culoare depresionare.

Climă temperat-continentală, cu un sector predominant (60%) aparținând climatului de munte și altul cu climă continental-moderată, caracteristic ținuturilor de dealuri și depresiuni. Între cele două sectoare există diferențieri marcante anotimpuale, cât și din punct de vedere al valorilor medii ale temp. aerului. În ținutul cu climă de dealuri și depresiuni, verile sunt calde și cu precipitații bogate și iernile friguroase, iar temp. medie anuală variază între 5 și 7,6°C, în timp ce în sectorul cu climă de munte verile sunt răcoroase, cu precipitații abundente, iernile aspre, cu viscole frecvente și strat de zăpadă gros și stabil o perioadă îndelungată, iar valorile medii anuale ale temp. aerului oscilează în jur de 1°C. Temp. max. absolută (39,3°C) s-a înregistrat la Păpăuți (15 iul. 1952), iar temp. minimă absolută (-35,2°C) la Întorsura Buzăului (1 febr. 1947).

În zonele depresionare se produc, mai ales iarna, frecvente inversii de temp. (cu urmări nefavorabile pentru agricultură, transporturi etc.) care determină scăderea accentuată a temp. aerului, formarea ceții etc. Astfel, la 9 ian. 1964, un asemenea fenomen de inversie termică s-a produs în Depr. Târgu Secuiesc, când pe fundul depresiunii s-a instalat un aer foarte rece provocând scăderea temp. până la -24,8°C, în timp ce pe vf. masivului Lăcăuț, care domină depresiunea dinspre E, s-a înregistrat doar -4,5°C.

Cantitățile medii anuale ale precipitațiilor sunt mai reduse (600 mm) în ariile depresionare, mai adăpostite, și mai abundente (1 200 mm) pe crestele înalte ale munților, expuse advecțiilor de aer oceanic și umed dinspre V. Vânturile predominante bat cu o frecvență mai mare dinspre N și NE (16–17,2%) în reg. depresionară Târgu Secuiesc și dinspre V, NV și SV (peste 55%) pe culmile înalte ale munților.

Vitezele medii anuale ale vânturilor de V și NV depășesc 10 m/s, în timp ce vitezele celor din zonele depresionare au valori de 3–4 m/s. Prezența celor două forme majore de relief (munții și depresiunile) favorizează apariția (pe fondul general al circulației aerului), din cauza diferenței de presiune și de temp. dintre ele, a unor brize locale cu mișcare ascendentă ziua (dinspre depresiune spre culmile montane înconjurătoare) și descendentă noaptea. În partea de NE a jud.

Covasna bate un vânt local, numit Nemira, cu o frecvență mai mare iarna, când provoacă viscole, fiind considerat o continuare a Crivățului.

1.7. Diferențieri climatice. Desfășurarea lanțului carpatic în raport de circulația maselor de aer ce au proprietăți diferite și de dezvoltarea acestora pe verticală, ca și gradul ridicat al fragmentării au condus la individualizarea următoarelor topoclimate: al etajului subalpin; al masivelor cu altitudine medie; al munților joși (de regulă sub 800 m) și depresiunilor (Ielenicz M., Oprea R., 2011).

- *Topoclimatul etajului subalpin*, cu diferențe sezoniere determinate de succedarea maselor vestice, nord-estice și sudice ce sunt însoțite și de ascensiuni rapide (precipitații bogate, cer acoperit).
- *Topoclimatul din masivele cu altitudine medie* este influențat pe parcursul anului de interferențe între masele vestice, cele sudice (calde și în majoritate uscate, care pătrund mai ales pe văi impunând precipitații de convecție termică, nebulozitate și averse vara) și cele estice (iarna dau geruri, viscol, nebulozitate) (Ielenicz M., Oprea R., 2011).
- *Topoclimatul munților joși și al depresiunilor*, cărora le sunt caracteristice temperaturi coborâte, inversiuni de natură termică care conduc la valori negative mari, precipitații mai reduse față de spațiul limitrof, cețuri frecvente, îngheț de durată (Ielenicz M., Oprea R., 2011).

2. Funcționalitatea și schimbarea factorilor abiotici

Pentru județul Covasna factorii abiotici ce privesc relieful contribuie în principal la (1). dezvoltarea economiei prin resursele caracteristice fiecărei forme de relief; (2). prin folosirea terenului constructibil din cadrul intravilanului UAT-urilor contribuie la dezvoltarea cu preponderență a celor urbane și rurale din arealul zonelor funcționale urbane ale municipiului Sfântul Gheorghe; și (3). Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare necesare susținerii calității vieții.

Din punct de vedere economic principalele activități favorizate de varietate factorilor abiotici, relief și ape, sunt turismul, drumetie în zonele montane, turismul balnear (ape minerale terapeutice) și activități de recreere în sezonul vară-toamnă, pescuitul (Reci, Ozun, Surcea, Sântionlunca) și vânătoarea (fond de vânătoare Brăduți, Baraolt, Belin, Aita, Șugaș, Vâlcele, Ilieni, Coțeni, Brateș, Benedek).

Activitățile agricole realizate pe terenurile arabile, în suprafață de 28005 ha, și valorificarea resurselor subsolului și a apelor minerale reprezintă o a doua componentă a funcționalității factorilor abiotici. Pe teritoriul județului un număr impresionant de UAT-uri au concentrare mare de resurse naturale și antropice, după cum urmează:

Vârghiș, Valea Crișului, Belin, Arcuș, Vâlcele, Ilieni, Bățani, Brăduț, Micloșoara, Covasna, Migfalău, Ghdfalău, Moacșa, Boroșeu Mare, Zagon, Estelnic, Zăbala, Cernat, Ghelnița, Aita Mare, Dalnic, Ilieani, Sfântul Gheorghe, Moacșa, Comandău, Baraolt, Bixad, Bodoc, Boroșneu Mare, Brețcu, Lemnia, Catalina, Malnaș, Mereni, Ozun, Sita Buzăului, Turia.

Caracteristicile factorilor abiotici au un rol important în domeniul privind educația și cercetare, reprezentând o sursă de cunoaștere pentru elevi, studenți, profesori sau grupuri de cercetători în specialități legate de particularitățile geomorfologice, hidrologice și climatice ale județului. Un alt rol îl joacă în dezvoltarea artelor plastice și fotografiei, multe din zone reprezentând pentru anumite grupuri profesionale elemente de inspirație-

Factorii abiotici sunt afectați de schimbări ce se manifestă în structura și funcționalitatea peisajului prin următoarele forme:

- (a). Schimbările de peisaj, privite din punct de vedere al factorilor abiotici, au un caracter dinamic, determinat de caracteristicile climatice, cu efecte asupra reliefului și solului prin fenomene extreme precum perioade de secetă, furtuni, viscole iarna, procese de eroziune și alunecări de teren sau de zăpadă de pe versanții montani (avalanșe). În același timp ceața reprezintă un factor care prin reducerea vizibilității constituie o piedică în percepția valorilor de peisaj.
- (b). Anotimpurile determină schimbarea în compoziția vizuală a peisajului prin modificări cromatice ale vegetației de la zonele montane, în special sub 900/800 m, la cele depresionare, cu alternări coloristice ale peisajelor estivale și hibernale dar și a vizibilității asupra peisajelor panoramice influențate de zilele însorite și de cele cu ceață. În zonele cu lucrări agricole, peisajul se modifică radical, datorită dispariției coloritului dat de plantațiilor agricole, ieșind în evidență siluetele localităților aflate în depresiuni și ale traseelor de luncă a râurilor care străbat județul.
- (c). Ieșirea din matca a râurilor în perioadele de ploi abundente și, mai ales, în cantități mari în perioade scurte, afectează lucrările agricole, locuințe și gospodării și a patrimoniului construit sau natural.
- (d). Activitățile antropice aduc schimbări în (1). calitatea solurilor datorate activității agricole, (2). exploatarea în special roci sedimentare afectează calitatea peisajului, (3). realizarea infrastructurii de transport terestru, drumuri și lucrări de artă, reconfigurează în arealele în care se vor realiza în viitor (autostrada A13).

3. Structura factorilor biotici

3.1. Vegetația: Distribuția vegetației în profil teritorial, la nivelul județului Covasna, reflectă interferarea factorilor fizico-geografici și a modificărilor antropice, rezultând o serie de unități de vegetație zonală și intrazonală, cu o serie de diferențieri și contraste evidente între depresiuni și înălțimile montane, precum și o etajare pe verticală constituind factori determinanți în calitatea peisajului.

Zonalitate pe verticală a reliefului determinată distribuția a formațiuni vegetale. Pe culmile cu peste 1500 m, din arealele Munților Vrancea, Penteleu, Nemira, Harghita se desfășoară pajiștii alcătuite din asociații de țapoșică (*Nardus stricta*) și păiuș roșu (*Festuca rubra*) în alternanță cu tufișuri de afin (*Vaccinium myrtillus*), jneapăn (*Pinus mugo*) ș.a.

Pantele M-ților Vrancea, Nemira, Harghita și Bodoc, între 1 200 și 1 500 m alt., sunt acoperite cu păduri de molid (*Picea abies*), alături de care mai apar exemplare de paltin de munte (*Acer pseudoplatanus*) și de scoruș de munte (*Sorbus aucuparia*). Molidul coboară pe unele văi până la 700 m alt. Spre partea inf. a pădurilor de molid încep să se ivească exemplare răzlețe de fag (*Fagus silvatica*) și brad (*Abies alba*), iar pe măsură ce alt. scade, pantele munților mai mici și ale piemonturilor mai înalte sunt îmbrăcate cu păduri de amestec, alcătuite din ulm de munte (*Ulmus montana*), frasin (*Fraxinus excelsior*), carpen (*Carpinus betulus*), gorun (*Quercus petraea*) ș.a.

Pădurile de fag, carpen, gorun și de stejar acoperă și piemonturile înalte, marcând trecerea de la vegetația de munte la cea de depresiune. Pădurile de gorun cu carpen tivesc aproape continuu părțile marginale ale Depr. Târgu Secuiesc și Baraolt. Șesurile depresiunilor sunt ocupate în cea mai mare parte de culturile agricole și pe mici areale se dezvoltă o vegetație intrazonală și azonală, reprezentată prin specii mezohigrofile (păduri de sălcii sau tufișuri de răchită și arin negru) sau higrofile (rogoz, stânjanel de baltă, troscot ș.a.).

În Depr. Târgu Secuiesc și Sfântu Gheorghe se întâlnesc mai multe mlaștini eutrofe, cu vegetație specifică, formată din plante higrofile, printre care bumbăcarița (*Eriophorum angustifolium*), coada calului (*Equisetum palustris*), feriga de baltă (*Dryopteris thelypteris*). În aceste mlaștini și-au găsit adăpost câteva relicte glaciare (*Dryopteris cristata*, *Spiraea salicifolia*,

Galium boreale, Ligularia sibirica, Lysimachia thyrsoflora, Stellaria longifolia, Cnidium dubium ș.a.), dintre care unele se află la limita sudică a arealului lor mondial. În bazinul inf. al Râului Negru, pe malul său stg., se află terenuri nisipoase cu dune (Dunele de la Reci), care la începutul sec. 20, erau acoperite cu păduri compacte de mesteceni (Betula verrucosa), care formau „Mestecăniș de la Reci”, dar care au fost înlocuite în cea mai mare parte cu plantații de arin negru (Alnus glutinosa) și de pin (Pinus silvestris).

3.2. Fauna Condițiile de relief și zonificarea vegetației determină existența variată a faunei. Cele mai frecvente viețuitoare ale domeniului forestier sunt ursul, lupul, vulpea, râsul (Lynx lynx), jderul de copac (Martes martes), veverița, căpriorul, cerbul, mistrețul, cocoșul de munte (Tetrao urogallus), ciocănitoarea de munte (Picoides tridactylus alpinus), huhurezul (Strix aluco aluco), privighetoarea, vipera de munte, șopârla de munte, tritonul de munte etc.

Zonele depresionare sunt populate de iepuri, vulpi, dihori, lupi, șobolani de câmp, șoareci de câmp, mierle, coțofene etc. În apele râurilor de munte trăiesc păstrăvi, clean, mreană, zglăvoacă ș.a.

În râuri fauna este diversificată, în afara microorganismelor existând viermi, crustacei, moluște, broaște, dar și pești (Ielenicz și Oprea, 2011). În apele de munte se identifică păstrăvul (Salmo trutta fario), mreana (Barbus), zglăvocul (Cotus gobio), boișteanul (Phoxinus phoxinus), cleanul, etc. (Pișota I., Mihai E., Iovănescu M., 1975).

3.3. Biodiversitatea

3.3.1. Arii naturale protejate de interes național. În cadrul județului Covasna au fost desemnate, în conformitate cu legislația în vigoare, un număr de 4 de arii naturale protejate de interes național, mai precis rezervații naturale, după cum urmează:

- Mestecănișul de la Reci – Bălțile de la Ozun – Sîntionlunca, cu o suprafață de 2020 ha;
- Dealul Ciocaș – Dealul Vițelului, cu o suprafață de 976,6 ha (localizat parțial și în județul Brașov);
- Turbăria Ruginosu, cu o suprafață de 355,0 ha;
- Cheile Vârghișului, cu o suprafață de 830,1 (din care 205,5 ha în județul Covasna) (RSM Covasna, 2023).

3.3.2. Ariile naturale protejate de interes comunitar. În conformitate cu legislația în vigoare, ariile naturale protejate de interes comunitar sau situri „Natura 2000” pot fi: situri de importanță comunitară (SCI), arii speciale de conservare (SAC), arii de protecție specială avifaunistică (SPA). Pe teritoriul județului Covasna au fost declarate 21 de situri Natura 2000, dintre care 17 SCI și 4 SPA. Caracteristicile principale ale acestora sunt individualizate în tabelul 2.

Tabel 2 – Ariile naturale protejate de interes comunitar sau situri „Natura 2000”

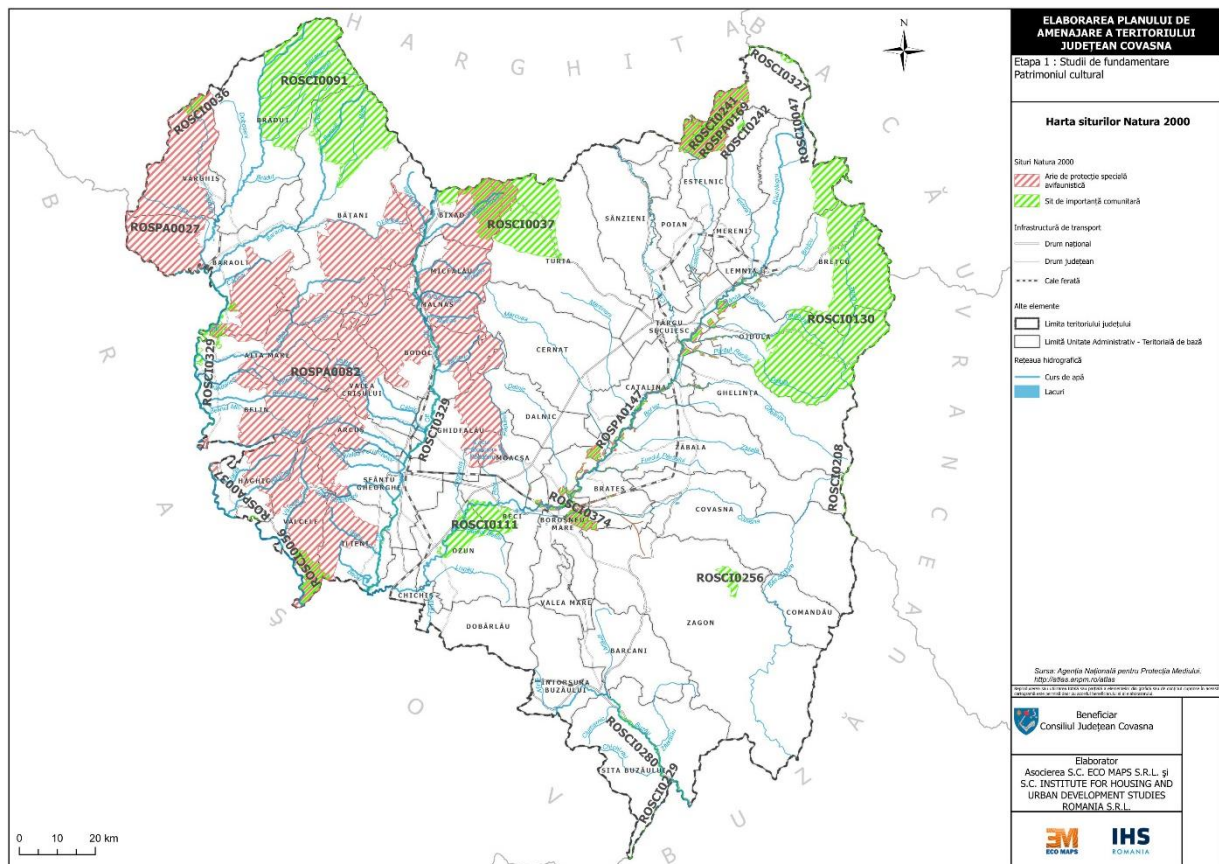
Nr. crt.	Codul	Numele Sitului	Suprafața totală (ha)	Suprafața în județul Covasna (ha)
1	ROSCI0036	Cheile Vârghișului	834	205
2	ROSCI0037	Ciomad - Balvanyos	5993	5993
3	ROSCI0056	Dealul Ciocaș-Dealul Vițelului	917	822
4	ROSCI0091	Herculian	12881	12881
5	ROSCI0111	Mestecănișul de la Reci	2104	2104
6	ROSCI0130	Oituz - Ojdula	15319	15319
7	ROSCI0241	Tinovul Apa Lină Honcsok	7906	2461

8	ROSCI0242	Tinovul Apa Roșie	66	66
9	ROSCI0256	Turbăria Ruginosu Zagon	350	350
10	ROSCI0280	Buzăul Superior	213	196
11	ROSCI0329	Oltul Superior	1508	746
12	ROSCI0374	Râul Negru	2315	2315
		Total SCI și SAC	50406	43458
13	ROSPA0027	Dealurile Homoroadelor	37093	10160
14	ROSPA0037	Dumbrăvița – Rotbav – Măgura Codlei	4536	210
15	ROSPA0082	Muntii Bodoc Baraolt	56657	56429
16	ROSPA0147	Valea Râului Negru	2315	2315
17	ROSPA0169	Tinovul Apa Lină-Honcsok	7906	2461
		Total SPA	108507	71575
		Total	158913	115033
	Codul	Alte situri	Suprafața totală (ha)	Suprafața în județul Covasna (ha)
18	ROSCI0047	Creasta Nemirei	3509	1
19	ROSCI0208	Putna-Vrancea	38213	56
20	ROSCI0229	Siriu	6230	1
21	ROSCI0327	Nemira-Lapoș	9865	78
		Total	57817	136

Sursa: RSM Covasna, 2023

Din analiza informațiilor referitoare la suprafața siturilor de interes comunitar, se observă că 8 sunt localizate integral pe teritoriul județului Covasna, în timp ce restul se extind și pe teritoriul județelor limitrofe, iar 4 dintre acestea din urmă dețin suprafețe limitate pe teritoriul județului Covasna. Repartiția teritorială a siturilor Natura 2000 este evidențiată în figura 27.

Figura 27 – Harta siturilor „Natura 2000”

Sursa datelor: Agenția Națională pentru Protecția Mediului

Notă: Trebuie menționat că în ceea ce privește tipurile de situri de interes comunitar, a avut loc o modificare legislativă recentă, prin HG 685/2022 prin care unele situri de importanță comunitară (SCI) pentru care s-au stabilit măsuri de conservare au devenit arii speciale de conservare (SAC) (tabel 3).

Tabel 3 – Situri de importanță comunitară (SCI) care au devenit arii speciale de conservare (SAC)

Nr. crt	Codul SCI	Numele SCI	Codul SAC	Numele SAC
1	ROSCI0036	Cheile Vârghișului	ROSAC0036	Cheile Vârghișului
2	ROSCI0037	Ciomad-Balványos	ROSAC0037	Ciomad-Balványos
3	ROSCI0056	Dealul Ciocaș-Dealul Vițelului	ROSAC0056	Dealul Ciocaș-Dealul Vițelului
4	ROSCI0091	Herculian	ROSAC0091	Herculian
5	ROSCI0111	Mestecănișul de la Reci	ROSAC0111	Mestecănișul de la Reci
6	ROSCI0130	Oituz-Ojdula	ROSAC0130	Oituz-Ojdula
7	ROSCI0242	Tinovul Apa Roșie	ROSAC0242	Tinovul Apa Roșie
8	ROSCI0329	Oltul Superior	ROSAC0329	Oltul Superior
9	ROSCI0374	Râul Negru	ROSAC0374	Râul Negru
10	ROSCI0208	Putna-Vrancea	ROSAC0208	Putna-Vrancea
11	ROSCI0229	Siriu	ROSAC0229	Siriu
12	ROSCI0047	Creasta Nemirei	ROSAC0047	Creasta Nemirei

Sursa: HG 685/2022

4. Funcționalitatea și schimbarea factorilor biotici

Factorii biotici asigură pentru județul Covasna un grad important în configurare și vizibilitatea peisajului prin varietatea, utilitate și atractivitatea atât din punct de vedere economic cât și cultural, recreere. Din punct de vedere economic pot fi menționate activități preponderent agricole, pe trenuri arabile, pășuni și fânețe, vii, livezi și arbuști fructiferi ce contribuie și la dezvoltarea de exploatații agricole pentru creșterea bovine, ovine, caprine, suine, păsări, iepuri, cabaline și familii de albine în gospodării proprii sau forme asociative.

Din punct de vedere socio-cultural factorii biotici contribuie prin potențialul acestora, cantitativ și calitativ, la inițierea și dezvoltarea de activități de recreere, observare și cercetare/cunoaștere, cât realizarea și omologarea de trasee turistice sau activități de nișă de promovare a peisajului prin prezentări științifice, filmări, etc.

Schimbările dominante observate în cadrul unităților de peisaj din punctul de vedere al factorilor biotici sunt legate de factorii climatici și de ciclul anotimpurilor. Fenomene naturale extreme sunt reprezentate prin furtuni, inundații, căderi de zăpadă sau grindină afectând suprafețe de culturi.

Ciclul anotimpurilor modifică major caracterul peisajului, pe etaje altimetrice, din punct de vedere cromatic și de vizibilitate prin pierderea frunzișului, fără să-l compromită în continuitatea sa, dar mărinnd din punct de vedere vizual distanțele și unghiul de percepție pe amfiteatre largi, către zonele depresionare și de vale sau către lanțul Carpaților Meridionali (Munții Făgăraș).

Factorii antropici contribuie major în schimbarea caracteristicilor arealelor biotice prin creșterea intravilanelor în zone de habitat, determinând schimbări în comportamentul animalelor (urs), sau reducerea unor specii prin afectarea fondului forestier prin tăieri ilegale și fragmentarea habitatelor.

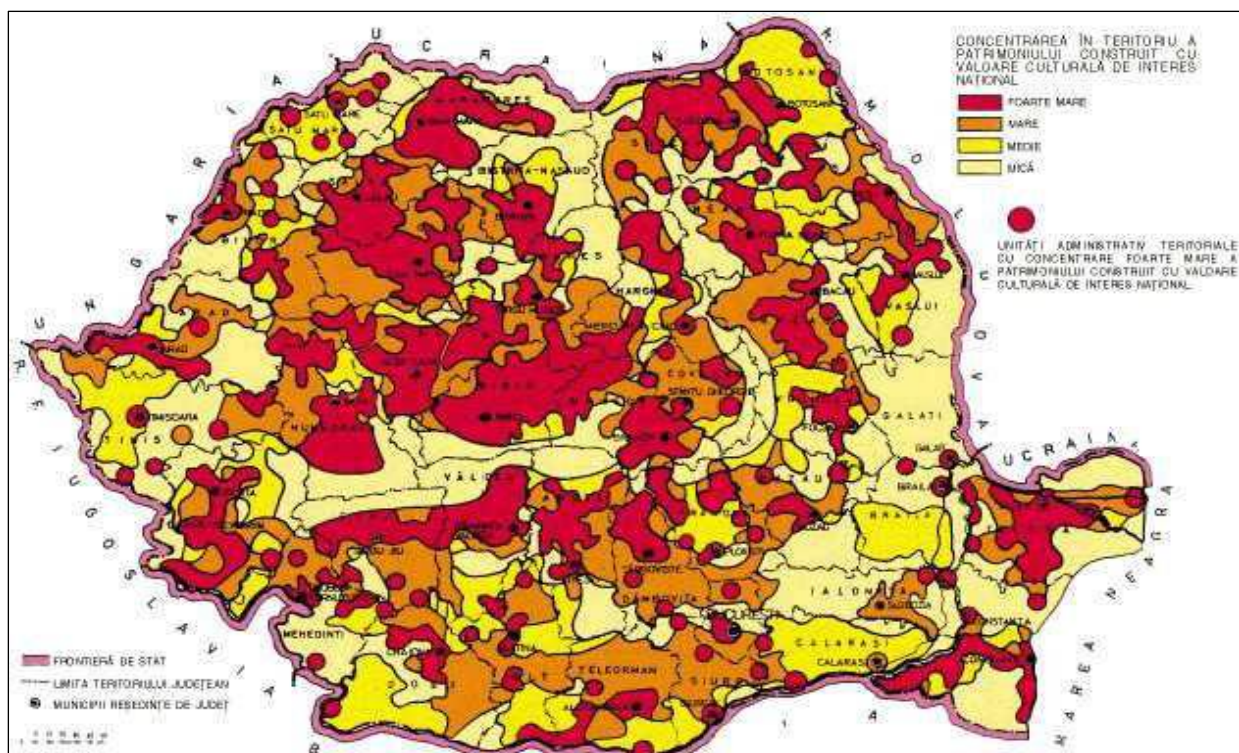
Turismul dezorganizat, pune în pericol menținerea unui echilibru ecologic al habitatelor, în mod special prin prezența deșeurilor depozitate sau abandonate haotic pe mari suprafețe în ariile naturale protejate, degradarea solurilor în pantă prin nerespectarea traseelor marcate precum și prin câmpări și focuri deschise în locuri nepermise, etc.

C. ANALIZA PEISAJULUI CULTURAL – FACTORI ANTROPICI

1. Structura

1.1. Elemente de referință: În analiza situației actuale a patrimoniului cultural sunt luate în considerare elemente ale patrimoniului tangibil – monumentele istorice (conform LMI 2015 CV), zonele protejate (conform Legii 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – secțiunea III „Zone protejate”, anexa 3).

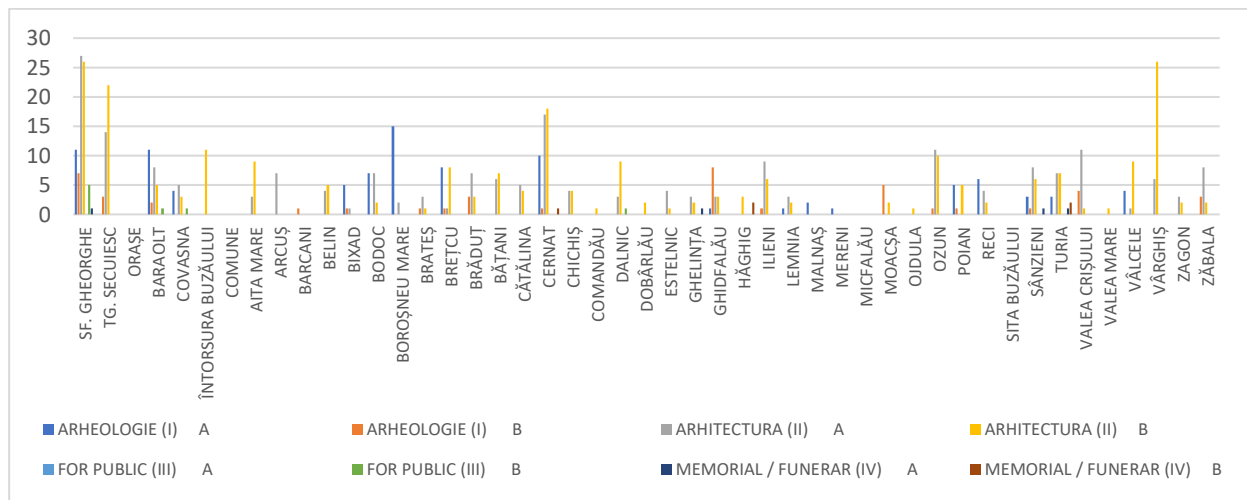
Figura 28 – PATN – secțiunea 3 Zone protejate, zone construite

Sursa: legea 5: PATN Secțiunea III – Zone protejate, zone construite

Conform Anexei III din PATN, județul Covasna reprezintă un areal cu o concentrare mare în teritoriu a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național, punctat de grupări dispersate de unități administrativ-teritoriale cu concentrare foarte mare a patrimoniului construit distribuit spațial conform figurii de mai jos:

Figura 29 – Imaginea grafică a concentrării patrimoniului construibil

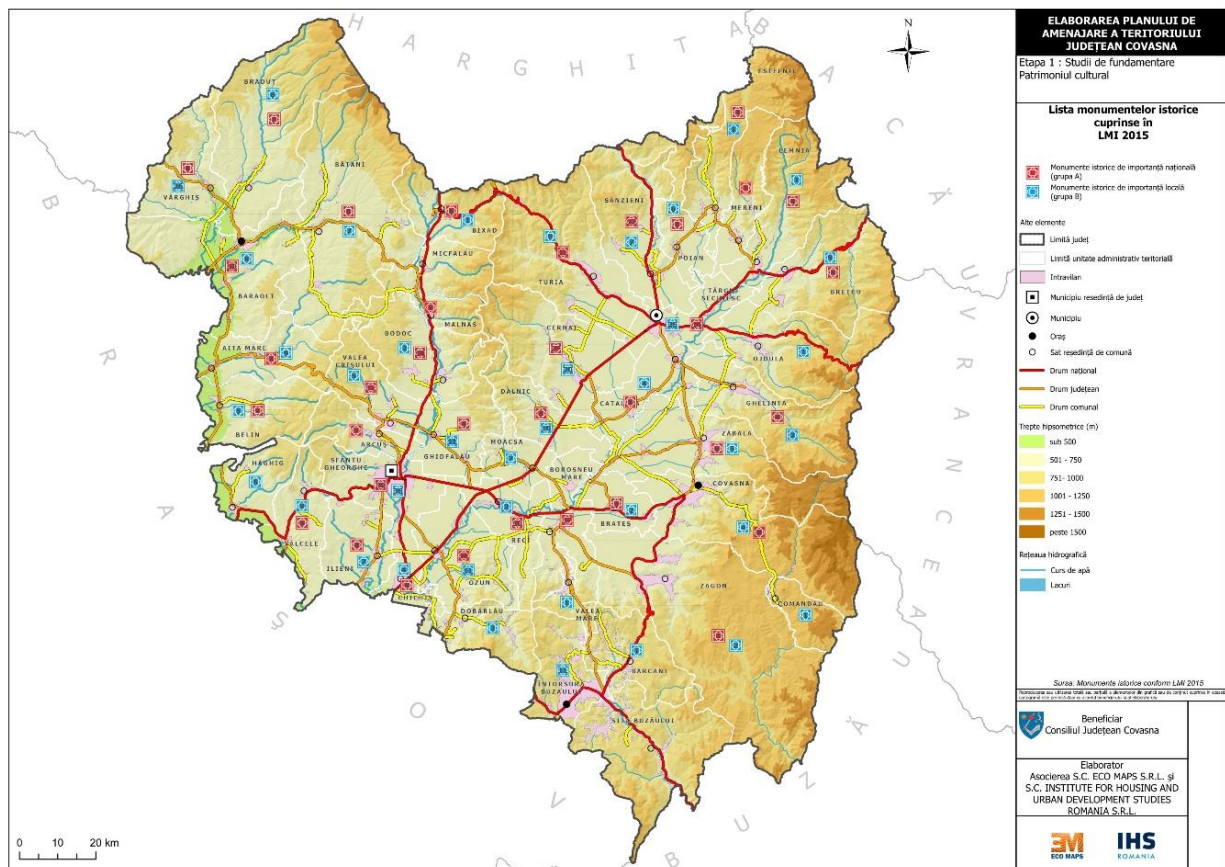

Distribuția spațială a densității monumentelor clasate conform categoriilor cuprinse în LMI2015 este prezentată în figura 30 în care UAT-urile Sf Gheorghe și Covasna domină prin număr și varietate, urmate fiind de UAT Cenat și Vârghiș. Modul în care acestea sunt organizate spațial în raport cu rețeaua de localități și de transport terestru face ca acest patrimoniu să fie accesibil și implicit cunoscut de vizitatori interesați în domenii culturale și științifice diverse.

Un aspect merită să fie menționat. Lista LMI 2015 este figurată pe harta județului dar din punct de vedere spațial, cultural și turistic monumentele județului sunt parte a dinamicii istorice și culturale în care varietatea grupurilor etnice sub diverse forme administrative au realizat canevasul cultural al Transilvaniei menținând și legăturile istorice, dominant comerciale și de granița, către Moldova și Muntenia în depresiunile Carpaților Orientali (prin Pas Oituz) și prin Carpații de Curbură (Legătura prin Drumul Buzăului către Dunăre și prin Drumul Teleajenului, prin Tabla Buti, către Peninsula Balcanică).

În conformitate cu Legea 422/18 iulie 2001, republicată, privind protejarea monumentelor istorice, cu completările ulterioare, în cadrul Listei Monumentelor Istorice(LMI 2015)pentru județul Covasna sunt înscrise un număr mare de obiective -594 , grupate structural pe 4 categorii: la Categoria I (Monumente de arheologie)- 141 obiective, la Categoria II (Monumente de arhitectură)- 436 de obiective, monumente și ansambluri de arhitectură, la Categoria III (Monumente de for public) 8 obiective monumente și la Categoria IV (Monumente memoriale și funerare) 9 obiective - monumente.

Figura 30 – Distribuția spațială a monumentelor cuprinse în LMI 2015

Sursa datelor: Monumente Istorice, conf. LMI 2015

Categoriile de monumente care fac parte din patrimonial tangibil din județul Covasna sunt, conform LMI 2015, prezentate în caseta 2:

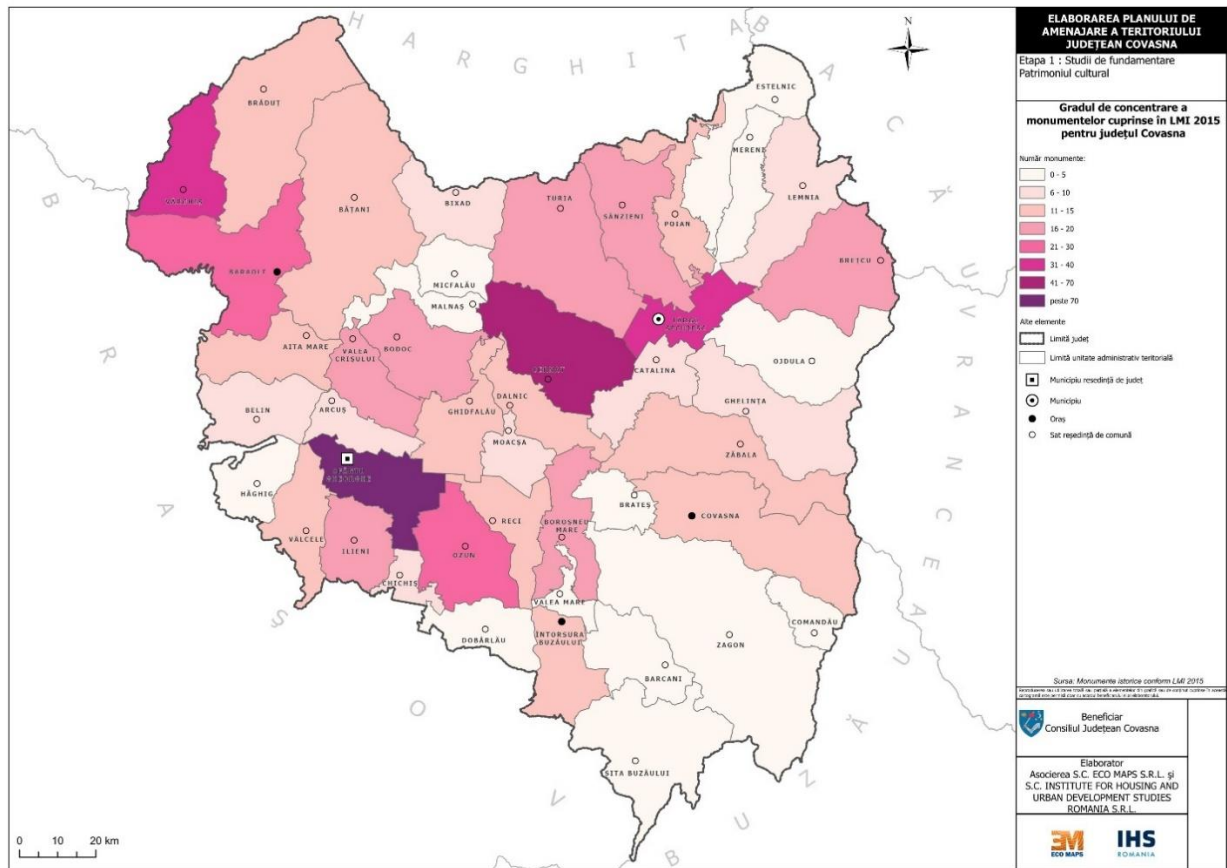
Caseta 2: Monumentele prezentate pe categorii și număr:

Monumente de arheologie (I): Sit (cat.A -25; cat.B -13); Așezare/așezare fortificată /fortificație(cat.A -58; cat B-24); Necropolă (cat.A -1; cat.B -3); (cat A-0, cat B-1), Ruine(cat A-1 , cat B-1); Cetate (cat A-5;cat B-0); Castru, therme, canabae,castellum, ateliere (cat A-6; cat B- 2); Morminte (cat A -1;cat B -1)

Monumente de arhitectură (II): Biserici/ans. clădiri cult (cat.A-133, cat.B-66);Cetăți(cat. A-3, cat B-0); Case urbane(cat .A -3 , cat B-40); Conace, castele,palate (cat.A - 40, cat.B-46)); Clădiri publice(cat. A-7, cat.B- 20); Clădiri industriale/agricole (cat. A- 5, cat. B-9); Ansambluri urbane/centre istorice (cat A -1, cat B- 4); Case /gospodarii rurale (cat A -10,cat B -48); Parcuri (cat A - 2,cat B -1);Pod (cat A-0;cat B-1)

Monumente de for public, memoriale și funerare (III, IV): Busturi/statui (cat. A-0, cat. B- 6); Monumente (cat A-0; at B - 2);Cimitir/crucii (cat A-0, cat B- 4), Crucii piatră (cat. A-0, cat. B- 2), Coloane piatră (cat. A- 0, cat. B-2) ;Capelă(cat A-0; cat B - 1)

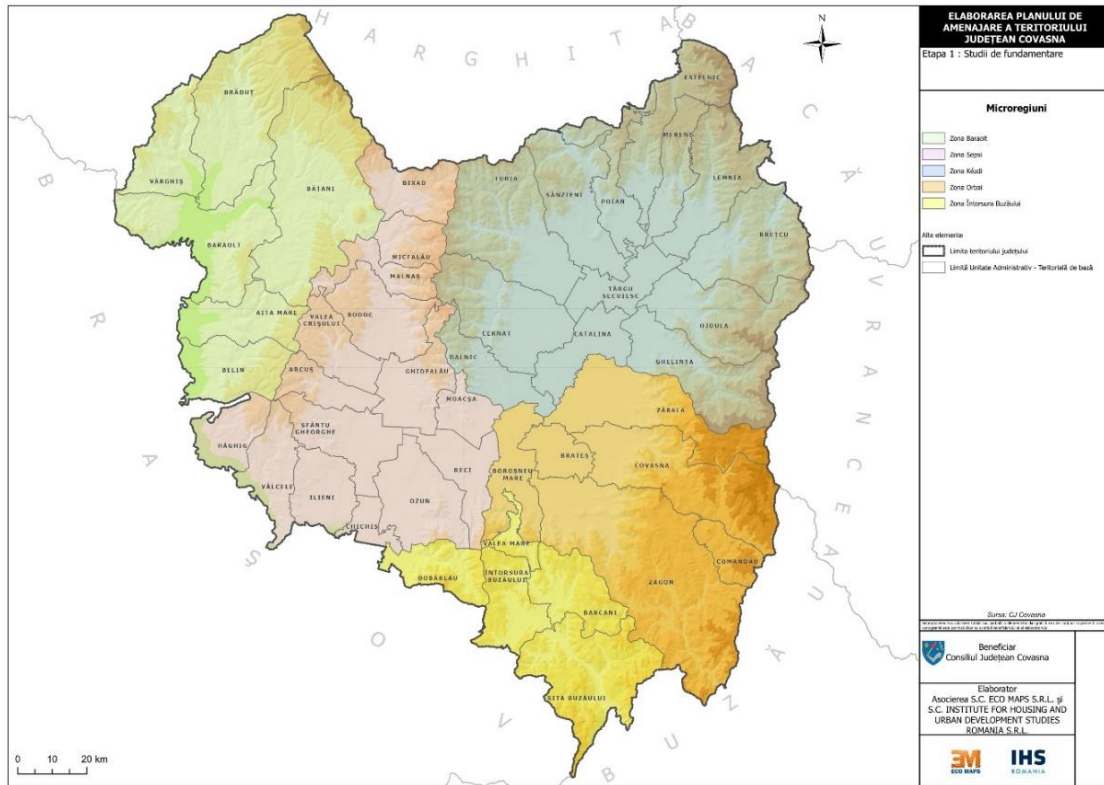
Figura 31 – Distribuția gradului de concentrare a monumentelor cuprinse în LMI 2015

Sursa datelor: Monumente Istorice, conf. LMI 2015

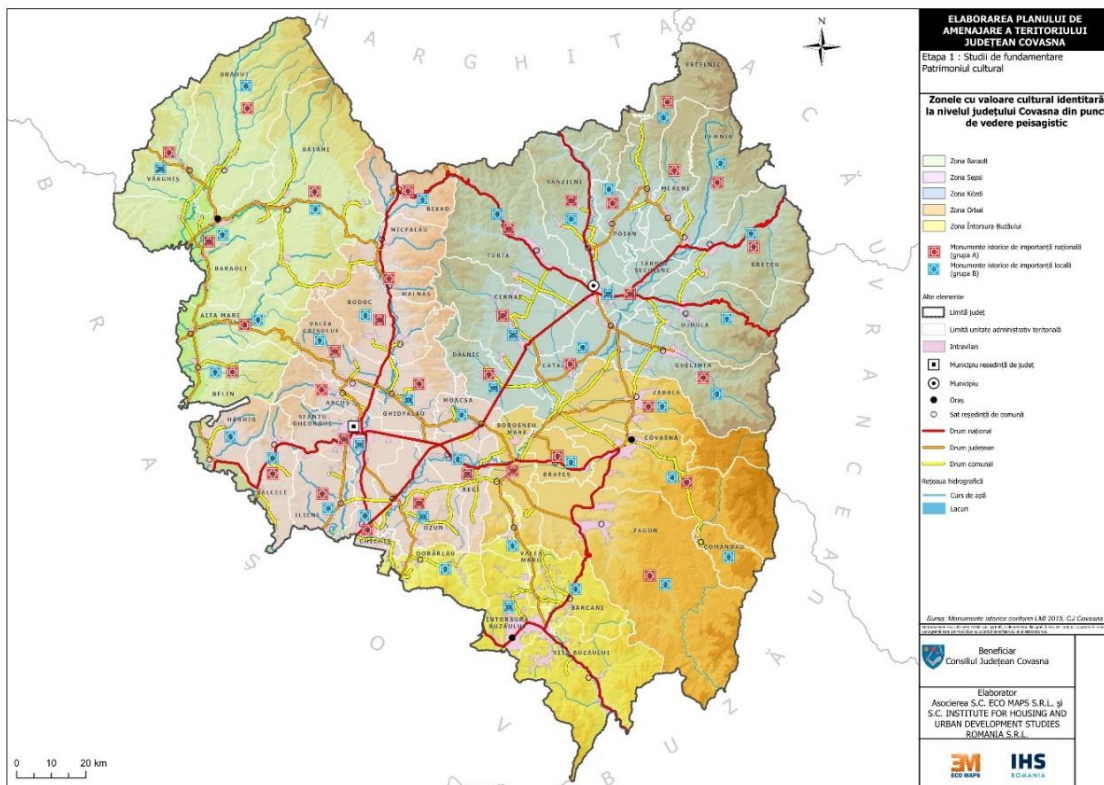
Din punctul de vedere al zonele folclorice și etnografice județul Covasna s-a cristalizat în timp în cinci zone prezentate în figura 32, respectiv Zona Baraolt, Zona Sepsi, Zona Kezdi, Zona Orbai și Zona Intorsura Buzăului.

Figura 32 – Zone folclorice și etnografice

O integrare a numărului și categoriilor de monumente cu zonele cu identitate culturală este prezentată în figura 33.

Figura 33 – Lista monumentelor suprapusă pe harta cu zone folclorice și etnografice

D. DISTRIBUȚIA SPAȚIALĂ A PEISAJULUI CULTURAL

1. Tipuri de peisaj, unități și distribuția lor spațială

Peisajul județului Covasna oferă un teritoriu depresionar cuprins între șiruri montane către nordică și deschis major către Țara Bârsei. Din punct de al compoziției ”abiotic-biotic și antropice”, peisajul județului Covasna are ca element dominant relieful montan format din subunități ale Carpaților Orientali respectiv, Grupa centrală spre est și Grupa sudică (Carpații de Curbură) către sud-est, subunității depresionare străbătute de râul Olt și cuprinzând majoritatea UAT-urilor componente județului Covasna. Aceste unități oferă vizual trei componente majore ce înglobează peisaje clasificate după scara spațială în ”peisaje mega” cu areale geografice de peste 100 kmp:

- Teritoriu format din subunități ale Grupei estice a Carpaților Orientali, cuprinzând parțial Munții Harghita la nord și Munții Nemira la est;
- Teritoriu format din subunități ale Carpaților de Curbură cuprinzând de la vest spre est Munții Perșani, Munții Baraolt, Munții Bodoc, Munții Brețcului, Munții Vrancei, Munții Buzăului, Munții Clăbucetele Întorsurii;
- Teritoriu format din subunități ale Carpaților Orientali, Grupa sudică, cuprinzând Depresiunea Baraolt, Depresiunea Bixad, Culoarul Rotbav-Câpeni, Depresiunea Sfântu Gheorghe, Depresiunea Târgu Secuiesc, „Poarta” de la Reci.

O descriere concisă asupra componentelor majore ce definesc peisajul cultural al județului Covasna, coroborate cu cele trei areale geografice menționate, identifică următoarele caracteristici:

Caseta 1: Elemente definitorii ale peisajului cultural:

1. Peisaj montan desfășurat pe două etaje, sub 1000 m și peste 1000 m, altitudini ce contribuie la existența unei patrimoniului natural variat precum ce favorizează alegerea de activități de drumeție, recreere și tratamente balneare;
2. Peisaj specific generat de legăturile dintre depresiuni precum Culoarul Oltului către județul Brașov (către Defileul de la Racoș), Culoarul Rotbav-Câpeni și Poarta” de la Reci” (legătura dintre Depr. Târgu Secuiesc și Depr. Sfântul Gheorghe);
3. Peisaj puternic antropizat al depresiunilor Sfântul Gheorghe și Târgu Secuiesc, constituit ca areal cu UAT-uri urbane-rurale, cu accesibilitate rutieră și feroviară dinspre județele Brașov, Buzău, Bacău și Harghita;
4. Peisaj specific județului Covasna, discontinuu prin amplasament, cu valoare arhitecturală marcat prin castele și conacele cuprinse în lista monumentelor istorice.

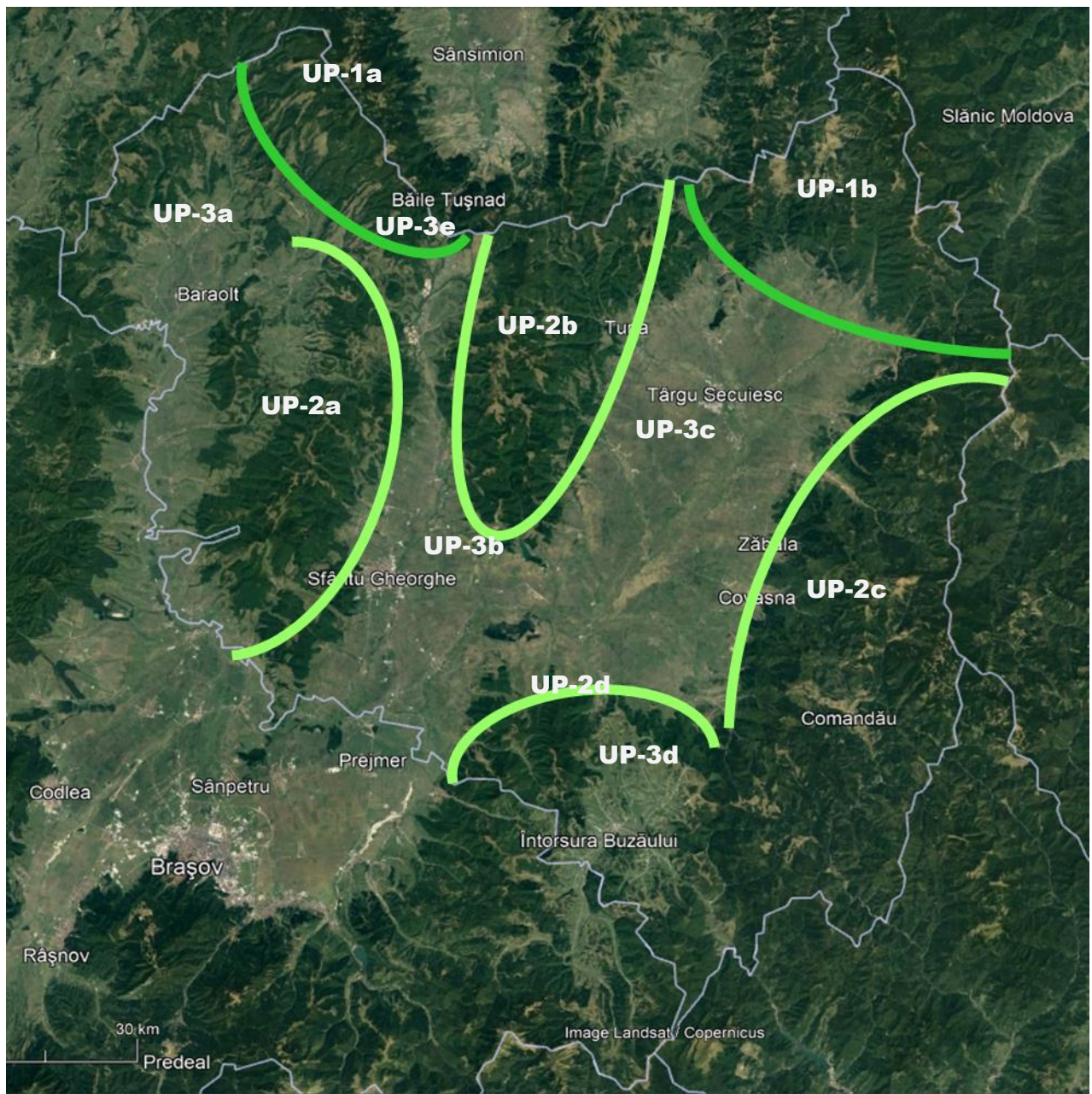
Factorii antropici, prin cuprinderea celor trei zone cu valoare cultural identitară, bazată pe tipologia locuirii tradiționale, completează codurile stabilite la nivel macro de relief cu următoarele subunități de peisaj după cum urmează:

- Cod UP-1 cuprinde UAT-uri aflate în Zonele Baraolt și Sepsi identificate prin unitatea de peisaj UP-1a și în Zona Kezdi identificat prin unitatea de peisaj UP-1b;
- Cod UP-2 cuprinde UAT-uri aflate în Zonele Baraolt, Sepsi, Kezdi, Orbai și Intorsura Buzăului, identificat prin cod UP-2 de la UP-2a la UP-2d;
- Cod UP-3 cuprinde UAT-uri aflate în Zonele Baraolt, Sepsi, Kezdi și Intorsura Buzăului, identificat prin cod UP-3 de la UP-3a la UP-3e.

Tabel 4 – Unitățile de Peisaj

Unități majore de relief	Macro unități de peisaj	Componentele unității de peisaj	Cod unitate/subunitate de peisaj cultural
1	2	3	4
Teritoriu format din subunități ale Carpaților Orientali	Grupa Centrală	Munții Harghitei	UP-1
		Munții Nemira	UP-1a UP-1b
	Grupa Sudică (Carpații de Curbură)	Munții Perșani	UP-2
		Munții Baraolt	UP-2a UP-2a
		Munții Bodoc	UP-2b
		Munții Brețcului	UP-2c
		Munții Vrancei	UP-2c
		Munții Buzăului	UP-2d
		Munții Clăbucetele Întorsurii	UP-2d
	Grupa Sudică (Depresiunea Covasna)	Depresiunea Baraolt	UP-3
		Culoarul Rotbav-Câpeni	UP-3a UP-3a
		Depresiunea Sfântu Gheorghe Poarta” de la Reci”	UP-3b UP-3b
		Depresiunea Târgu Secuiesc	UP-3c
		Depresiunea Bixad	UP-3d
	Depresiunea Întorsura Buzăului	UP-3e	

Figura 34 – Distribuția spațială a unităților de peisaj

Preluare proprie

2. Caracteristica Unităților de Peisaj

2.1. Unități de peisaj cu factori dominanți Abiotici și Biotici: Unitățile de peisaj analizate pe teritoriul județului Covasna sunt formate după scara spațială și a factorilor abiotici din zone montane cu trepte între 800-1700 m altitudine (treapta munților scunzi) și zonele depresionare și a piemonturi cu o altitudine până la 700 m. Caracteristicile climatice sunt legate de relief care determină etaje climatice diferite:

- Etaj climatic depresionar cuprinzând depresiuni, piemonturi și dealuri de podiș cu altitudini până la 550 m mai coborâte sub 500 m în arealele de-a lungul Râului Olt și q Râului Negru

- Etajul climatic submontan, de tranziție între cel depresionar și cel montan, corespunde piemonturilor înalte, formațiunilor colinare și munților scunzi (cu altitudini de 700 m), precum și sectorului inferior al versanților montani și interfluviilor joase ce coboară către depresiuni (zona sub 1000 m).
- Etajul climatic montan, inferior și superior, caracterizează relieful montan cu altitudini între 800/900 m și peste 1000 m,

Relieful și clima (temperatura, precipitațiile atmosferice, regimul eolian) au configurat factorii biotici vegetația și fauna, dispusă în etajul subalpin pe culmile și vârfurile cele mai înalte, din Munții Harghita și Nemira peste 1650 m, etajul subalpin al este compusă din asociații de tufărișuri, care pot apărea singure sau în alternanță cu rariștile de arbori (în partea inferioară a etajului) sau cu pajiștile (în partea superioară a etajului), etajul boreal este alcătuit predominant din păduri de molid (*Picea abies*) la care se asociază și alte specii de conifere, fiind individualizat în Munții Vrancea, Munții Buzău, Munții Nemira, Munții Harghita, etajul nemoral se distinge mai multe subetaje precum subetajul pădurilor de amestec de fag cu rășinoase la altitudini de 800 - 1250 m în Munții Buzăului și Munții Vrancei, pe care îi îmbracă aproape în întregime, precum și în areale din Munții Nemira și Munții Harghita.

Subetajul pădurilor de amestec de fag cu rășinoase este format din fag (*Fagus silvatica*) cu diverse specii de conifere: fag cu brad (*Abies alba*), fag cu brad și molid (*Picea excelsa*), sau fag cu molid combinate cu areale cu vegetația intrazonală și azonală dezvoltată în lungul apelor curgătoare, sub forma unei fâșii continue din zona montană până în cea depresionară vegetație ierboasă specii hidrofile, sălcii și plopi în zone de luncă/albia râurilor, în zonele de șes ale depresiunilor,

O zonă specială din Depresiunea Sfântu Gheorghe, în arealul localității Reci, pe malul stâng al Râului Negru reprezintă locul unde vegetează o serie de plante pe dunele de nisip existente. Asociațiile psamofile includ specii de iarba câmpului (*Agrostis tenuis*, *Agrostis capillaris*), păiuș (*Festuca valesiaca*, *Festuca arundinacea*, *Festuca vaginata arenicolum*), cinci degete (*Potentilla arenaria*, *P. argentea*, *P. cinerea*), *Bromus tectorum*, *Koeleria macrantha*, etc. Li se adaugă pâlcuri de mesteacăn (*Betula verrucosa*, *B. pendula*) și de pin silvestru (*Pinus sylvestris*), ultimele rezultate din plantații. Pajiștile au fost parțial degradate prin pășunat, iar o parte din terenuri au fost cultivate

Fauna în funcție de etaje și de tipul pădurii (conifer, foioase) este reprezentată prin mamifere respectiv capra neagră (Munții Vrancei), urs, jder, râs, mistreț, cerbul vulpea, și păsări precum: fâsa de munte, brumărița, acvila de munte, fluturașul de piatră, etc. De asemenea, sunt prezente reptile, insecte, melci cu cochilie mică. În etajul subalpin, în cursul verii urcă din etajul inferior cocoșul de munte, pitulicea, iepuri, corbi, mierle, etc.

În pădurea de conifere fauna este bogată incluzând atât specii proprii cât și altele care migrează din pădurea de foioase. Dintre mamifere se evidențiază: ursul, cerbul, jderul, râsul, șoarecele vârgat. La acestea se adaugă numeroase specii de păsări, precum cocoșul de munte, ierunca, cocoșul de mesteacăn, ciocănitorni, acvila de munte, șorecarul, forfecuța, alunari, corbi, mierle, aușei, pițigoii de munte. De asemenea, se regăsesc diverse reptile și nevertebrate.

În pădurea de foioase, fauna este alcătuită din specii cu un areal larg, ce cuprinde și spații întinse din celelalte areale biogeografice, precum: mamifere rozătoare (veverițe, pârși, iepuri), vulpi, lupi, jderi de pădure, mistreți, căprioare, urși, numeroase păsări (precum ierunca, cocoșul de mesteacăn), reptile și insecte.

. În râuri fauna este diversificată, în afara microorganismelor existând viermi, crustacei, moluște, broaște, și pești. În apele de munte se identifică păstrăvul, mreana, zglăvocol, boișteanul, cleanul, etc

2.2. Unități de peisaj cu factori dominanți antropici: Factorii antropici completează canevasul peisajului din județul Covasna atât în arealele urbane cât și rurale. În județul Covasna sunt înscrise 4 obiective ce aparțin patrimoniului arhitectural la pct. a) Cetăți și pct .k) Biserici și ansambluri mănăstirești:

- pct. a19) Cetatea Balványos, comuna Turia, sat Turia;
- pct. k52) Ruinele bisericii și vestigiile complexului medieval , comuna Brăduț, sat Filia;
- pct. k53) Biserica Reformată, municipiul Sf. Gheorghe, sat Chilieni Tisău;
- pct. k54) Biserica romano-catolică, comuna Ghelița, sat Ghelița

Monumente și situri arheologice - La acest capitol sunt încadrate doar 2 obiective , înscrise la pct .e):

- pct. e)11.Fortificație dacică cu ziduri de piatră (punctul Verele), comuna Sânzieni, sat Cașinu Nou
- pct. e)12.Fortificație dacică cu 3 terase împrejmuite cu ziduri de piatră (punct Valea Zânelor- Dealul Florilor), oraș Covasna

La Capitolul II - Unități Administrativ Teritoriale cu concentrație foarte mare a valorilor culturale de interes național, județul Covasna are înscrise 8 UAT-uri - municipiul Sf. Gheorghe, orașele Covasna și Tg. Secuiesc și comunele Brăduț, Ghelița, Ilieni, Sânzieni, Turia. Din analiza valorilor existente, față de ceea ce este cuprins în legea mai sus menționată, se poate constata că județul Covasna are un patrimoniu arheologic și arhitectural de valoare, cu un număr mult mai mare de obiective de patrimoniu care poate fi inclus în cadrul PATN - Secțiunea III, Zone protejate și care în consecință nu beneficiază de recunoaștere și de o punere în valoare prioritară, precum și un număr de UAT-uri cu o densitate mare de valori de patrimoniu ce vor trebui reconsiderate.

Sunt de menționat, privind valorile de arhitectură, următoarele UAT-uri:

UAT Cernat are un număr de 17 monumente de arhitectură (categoria valorică A) + 18 monumente de arhitectură (categoria valorică B), la care se adaugă 11 monumente de arheologie (10 categoria valorică A, 1 categoria valorică B);

UAT Vârghiș are un număr de 6 monumente de arhitectură (categoria valorică A) + 26 monumente de arhitectură (categoria valorică B) ;

UAT Ozun are un număr de 11 monumente de arhitectura (categoria valorică A) + 10 monumente de arhitectura (categoria valorică B);

UAT Valea Crișului are un număr de 11 monumente de arhitectură (categoria valorică A) + 1 monumente de arhitectură (categoria valorică B)

UAT Bățani are un număr de 6 monumente de arhitectură(categoria valorică A)+ 4 monumente de arhitectură (categoria valorică B)

UAT Baraolt are un număr de 8 monumente de arhitectură (categoria valorică A)+ 5 monumente de arhitectură (categoria valorică B);

UAT Dalnic, UAT Aita Mare au un număr de 3 monumente de arhitectură (categoria valorică A) +9 monumente de arhitectură (categoria valorică B).

UAT Valea Crișului are un număr de 11 monumente de arhitectură(categoria valorică A)+ 1 monument de arhitectură (categoria valorică B)

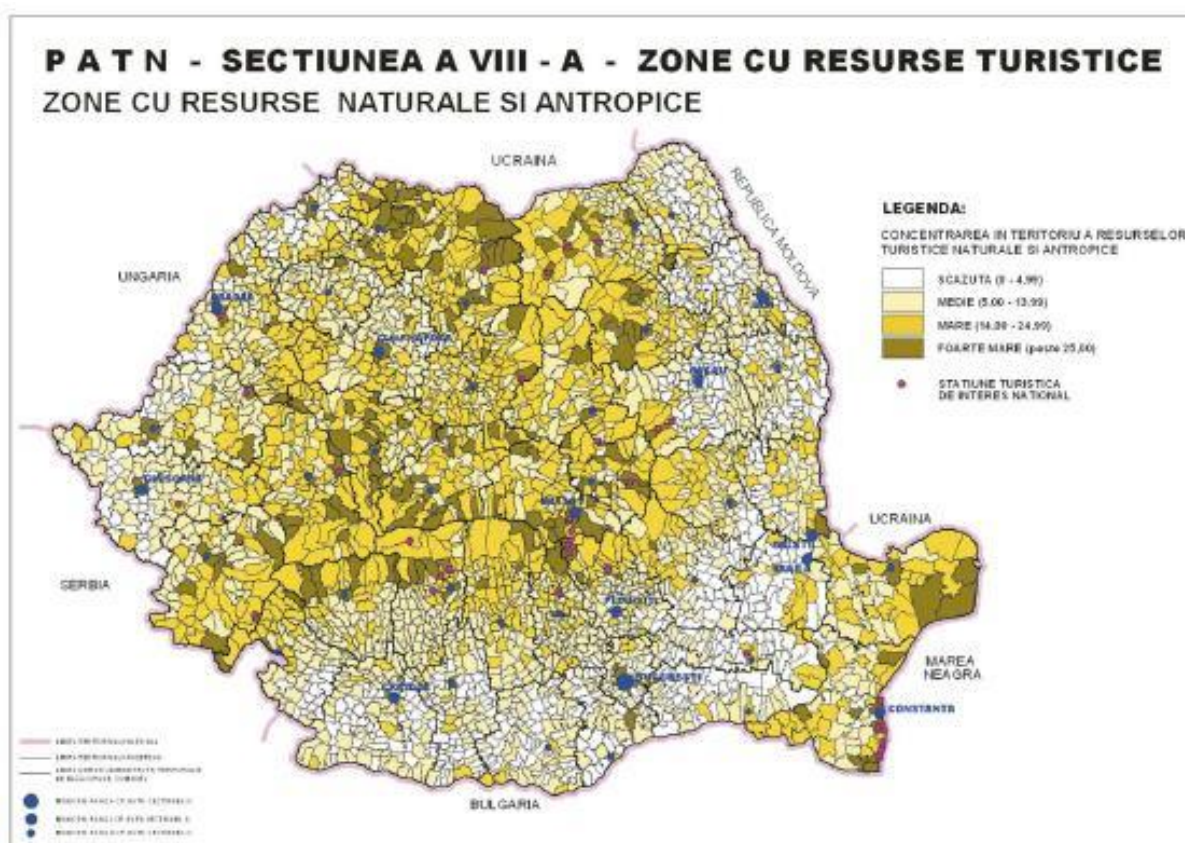
UAT Bățani are un număr de 6 monumente de arhitectură(categoria valorică A)+ 4 monumente de arhitectură (categoria valorică B)

Din punct de vedere al valorilor de arheologie, UAT Sf. Gheorghe are un număr de 18 obiective la Categoria I - monumente de arheologie (situri cu de monumente aferente acestor situri),urmată de UAT Boroșneu Mare cu un număr de 15 obiective (situri și monumente), UAT Baraolt cu 13 obiective(situri și monumente), UAT Cernat cu 11 obiective (situri și monumente.

3. Acțiuni și inițiative ce confirmă calitatea peisajului cultural

3.1. Zone cu resurse turistice: Potrivit Ordonanței de Urgență nr. 142 /28.10. 2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII-a - zone cu resurse turistice, în județul Covasna există concentrări de resurse naturale și antropice:

Figura 35 – PATN – Zone cu resurse turistice, naturale și antropice

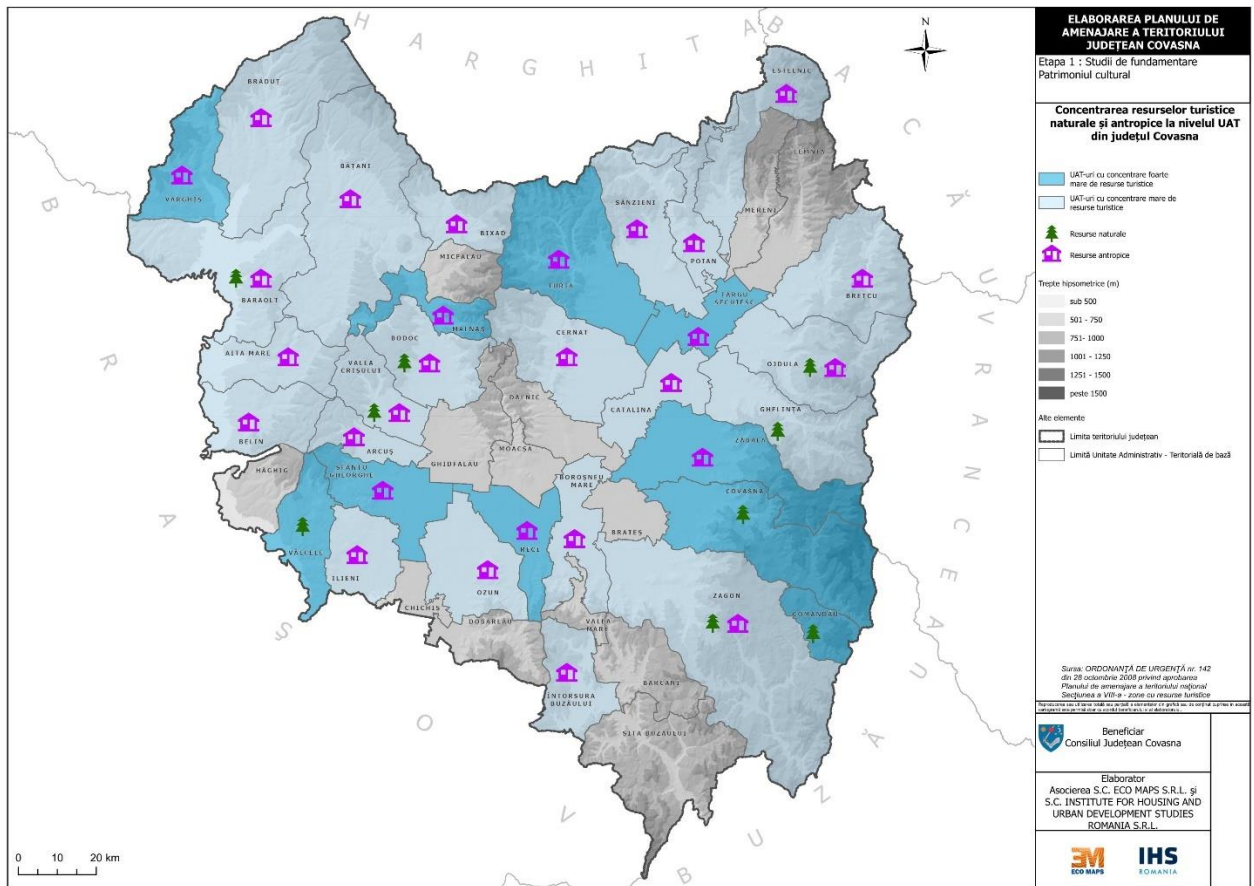

Tabel 5 – UAT-uri cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari

UAT cu concentrare mare	Resursă dominantă		UAT cu concentrare foarte mare	Resursă dominantă	
	Resurse naturale	Resurse antropice		Resurse naturale	Resurse antropice
2	2.1.	2.2.	3	3.1.	3.2.
Or. Baraolt			Mun. Sfântu Gheorghe		x
Or. Întorsura Buzăului			Mun. Târgu Secuiesc		x
Aita Mare			Or. Covasna	x	
Arcuș			Comandău	x	
Bățani			Malnaș		x
Belin			Reci		x
Bixad			Turia		x
Bodoc			Vâlcele	x	
Boroșneu Mare			Vârghiș		x
Brăduț			Zăbala		x
Brețcu					
Cătălina					
Cernat					

Estelnic					
Ghelița					
Iieni					
Ojdula					
Ozun					
Poian					
Sânzieni					
Valea Crișului					
Zagon					

Figura 36 – UAT-uri cu concentrare mare și medie a resurselor turistice

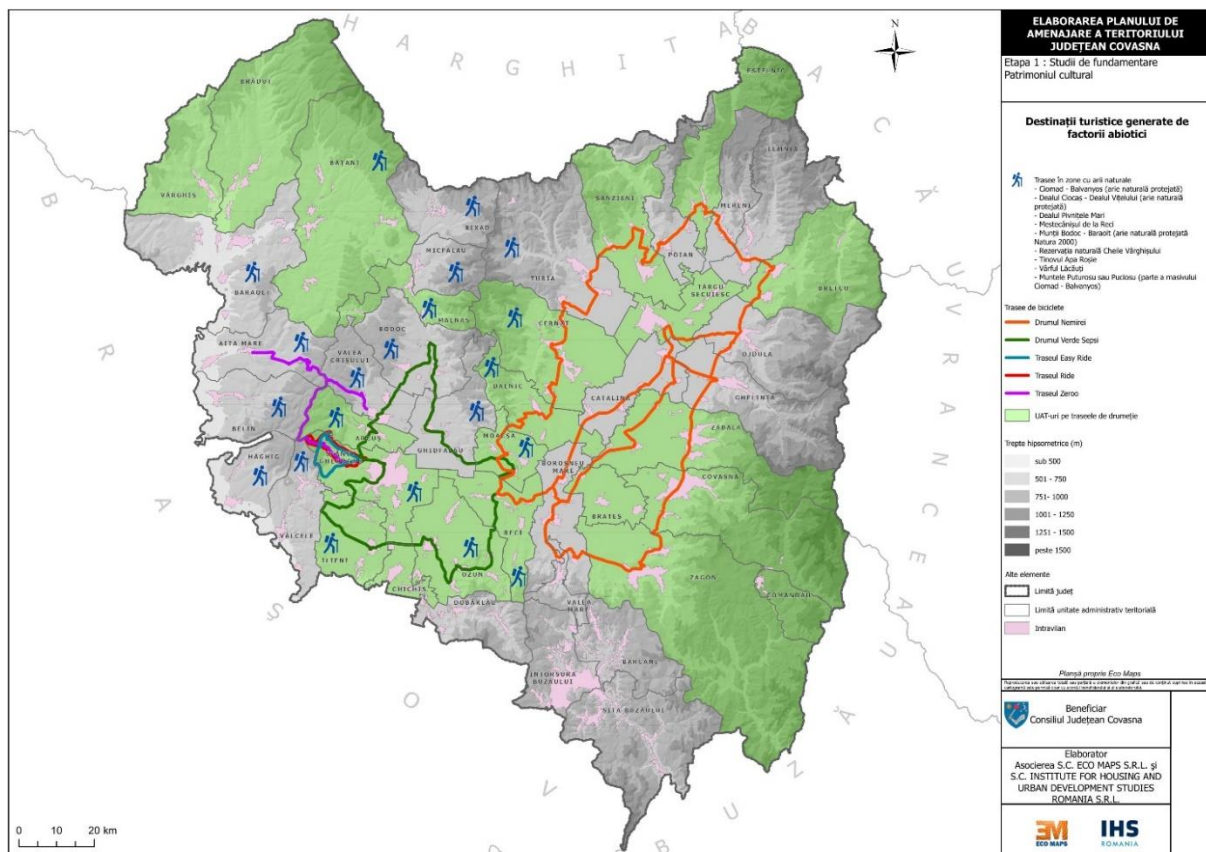

3.2. Destinații turistice generate de factorii abiotici/biotici: Bogăția și varietatea factorilor abiotici fac posibil ca Județul Covasna să ofere următoarele posibilități de turism și recreere:

Tabel 6 – Trasee turistice favorizate de existența factorilor abiotici și biotici

Nr. crt	Factori abiotici/bioticii	Denumire
1	Trasee în zone cu arii naturale	• Ciomad-Balványos - arie naturală protejată • Dealul Ciocaș-Dealul Vițelului - arie naturală protejată • Dealul Pivnițele Mari • Mestecănișul de la Reci • Munții Bodoc-Baraolt - arie naturală protejată <i>Natura 2000</i> • Rezervația naturală Cheile Vârghișului • Tinovul Apa Roșie • Vârful Lădăuți • Muntele Puturos sau Puciosu parte a masivului Ciomad-Bálványos
2	Trasee de biciclete	• Drumul Nemirei • Drumul Verde Sepsi • Traseul Easy Ride (traseul albastru) (Sușag Băi) • Traseul Ride (traseul roșu) • Zero
3	Puncte de popas și de observare a animalelor sălbatice	• Brăduț • Zabola • Lacul Sf. Ana, • Saciova, • Intorsura Buzăului

Figura 37 – Destinații și trasee de drumeție

Caseta 3: UAT-uri aflate pe trasee turistice

Arcuș, Bățanii Mici, Bicfalău, Brateș, Brețcu, Cărpinenii, Cătrușa, Cernat, Cheile Vârghișului, Chichiș, Chilieni, Chiuruș, Comandău, Covasna, Dalnic, Filia, Ilieni, Lacul Sânta Ana, Măgheruș, Mestecănișul de la Reci, Moacșa, Oituz, Saciova, Sânzieni, Sfântu Gheorghe, Șugaș Băi, Târgu Secuiesc, Tinovul Mohoș, Valea Zălanului, Zăbala, Zagon.

Accesibilitate în aceste zone, privită din punct de vedere al conectivității la rețelele de transport terestru, este prezentată în figura drumuri naționale și figura drumuri județene

Figura 38 – Conectivitatea traseelor turistice la rețeaua de drumuri naționale

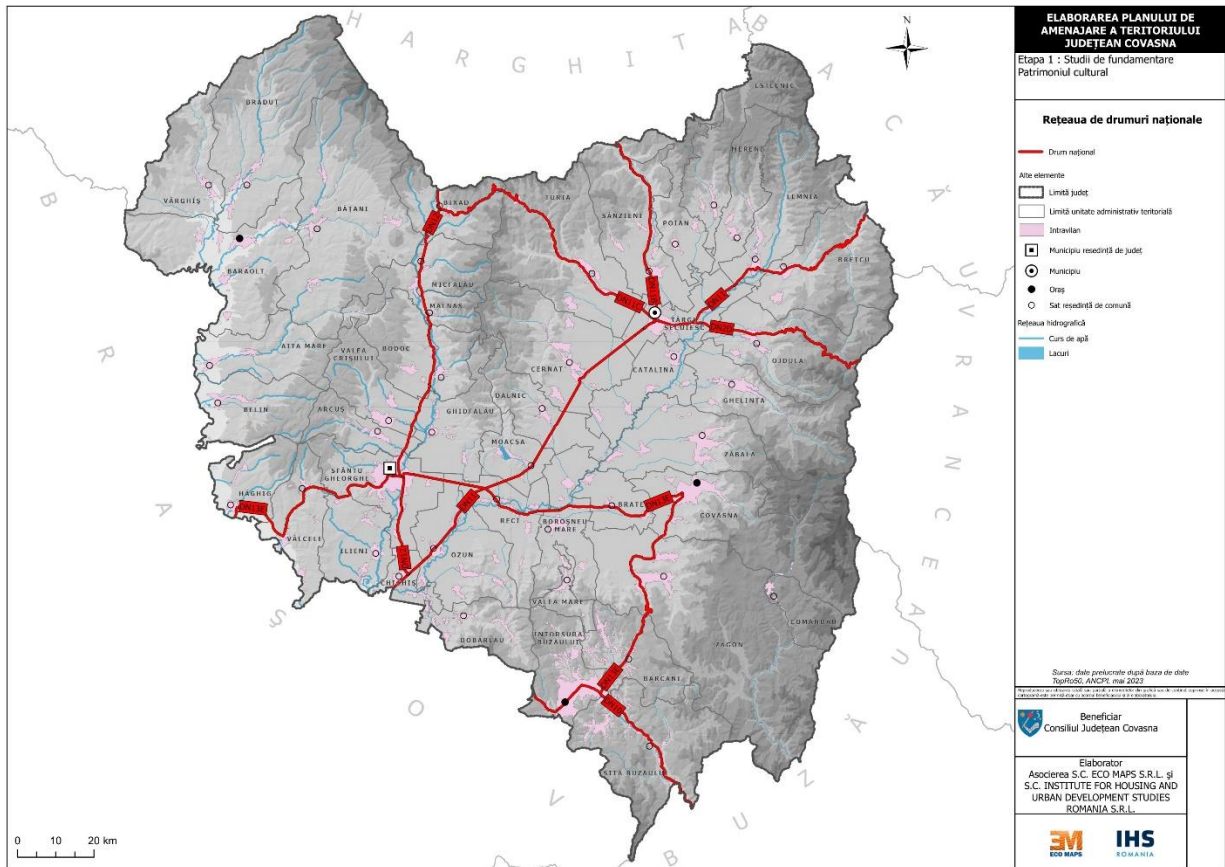
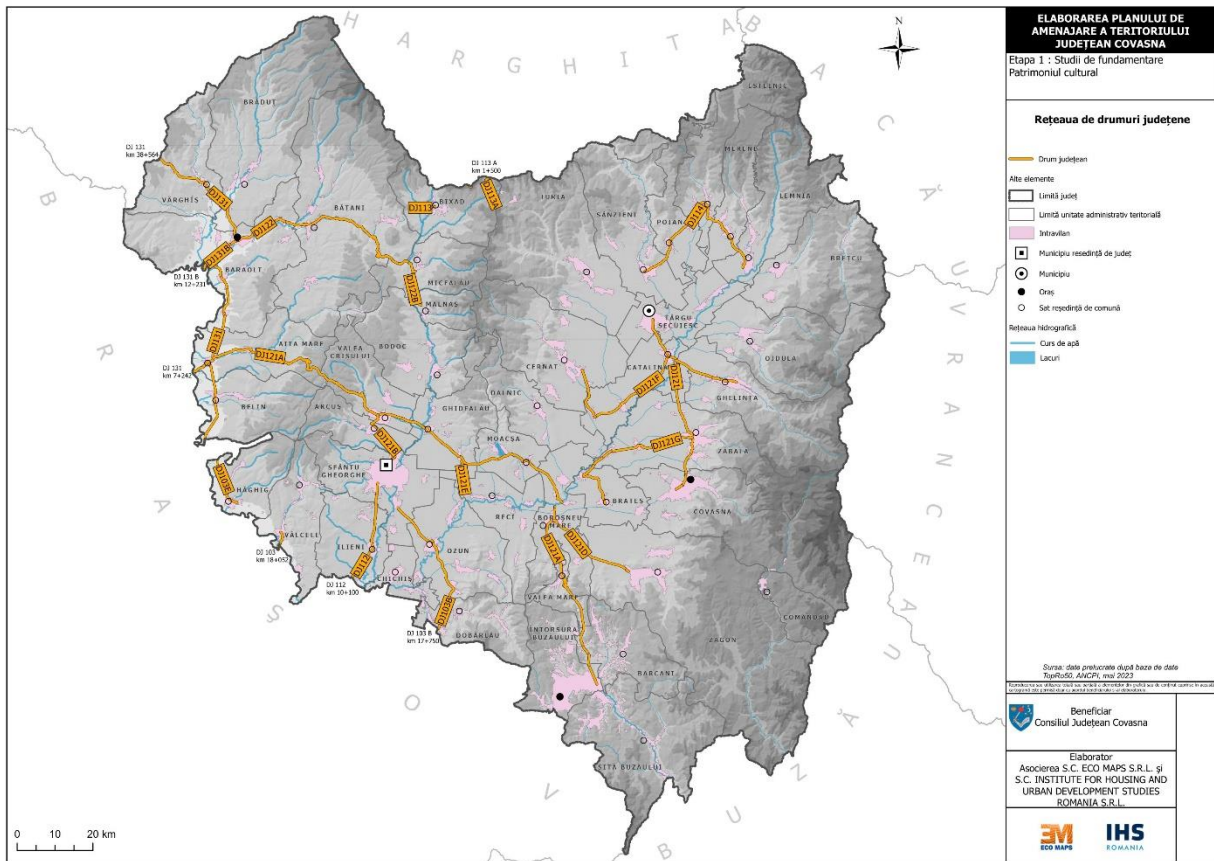

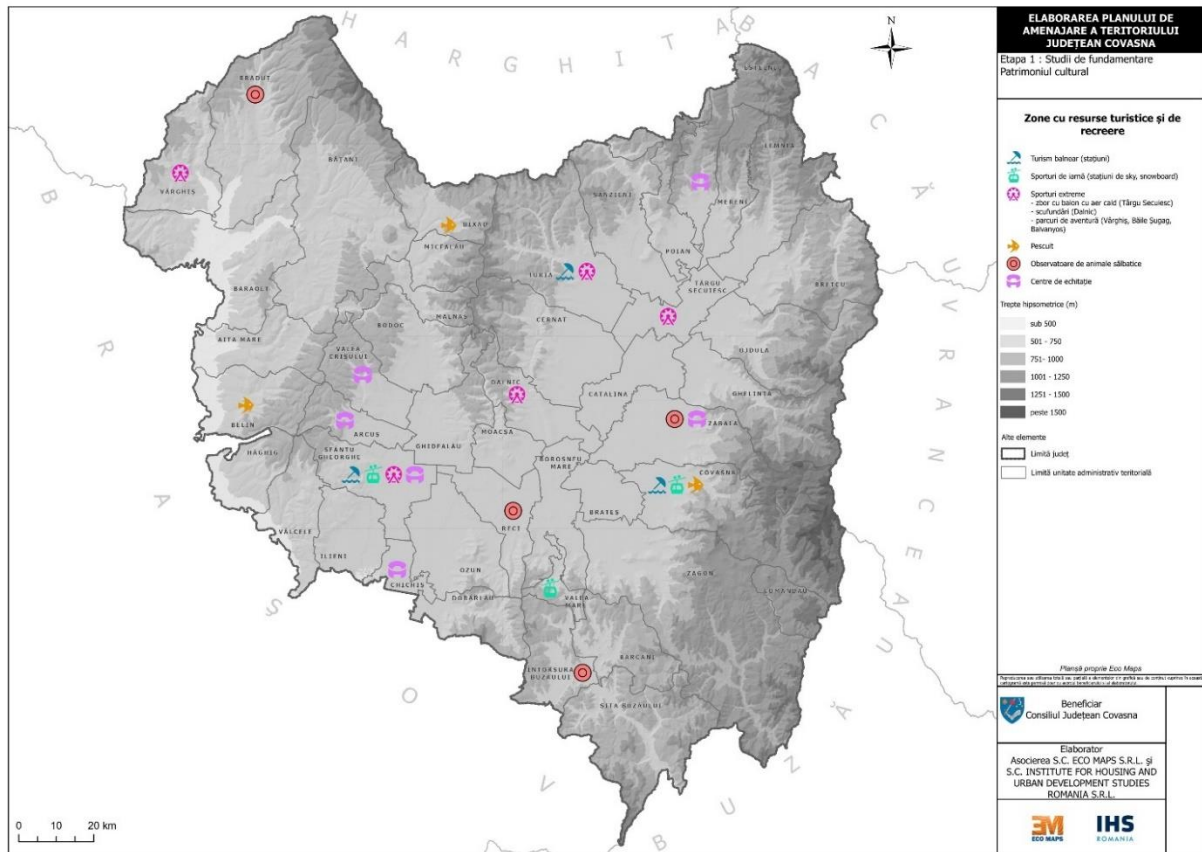
Figura 39 – Conectivitatea traseelor turistice la rețeaua de drumuri județene

Tabel 7 – Forme de recreere, sport și stațiuni balneare

Nr. crt	Forme de recree, sport	Denumirea
1	Turism balnear(stațiuni)	Covasna (stațiune de interes național) Balványos (stațiune turistice de interes local) Șușag Băi Malnas-Băi, BiborŃeni, Ozunca-Băi, Vâlcele, Bodoc, Doboseni, Filia, Micfalău, Valea Zălanului, Bățanii Mici
2	Sporturi de iarnă (stațiuni de schi)	Covasna Valea Mare Șușag Băi
3	Sporturi extreme	Zbor cu balon cu aer cald (Târgu Secuiesc) Scufundări (Dalnic) Parcuri de aventură (Vârghiș, Băile Șușag, Balványos)
4	Pescuit	Balta Bixad Covasna Belin
5	Centre de echitație	Valea Crișului Chichis Arcuș Valea Scurtă Sfântu Gheorghe Zăbala .

Figura 40 – Distribuția teritorială a activităților de recreere, sport și stațiuni balneare

3.3. Destinații turistice generate de factorii antropici

Tabel 8 – Factori antropici subiect de destinație turistică

nr. crt	Factori antropici	Denumire
	Conace și Castele	Vărghiș (Castel Daniel) Micloșoara (Castelul Kalnoky) Covasna (Castelul Mikes-Szentkereszty) Bigfalău (Conacul Koréh-Dénes) Zăbala Cernat (Conacul Damokos Gyula și Muzeul Haszmann Pál)
	Biserici fortificate	Ghelița (Biserica fortificată romano-catolică „Sfântul Emeric”) Aita Mare (Biserica fortificată) Dalnic (Biserica reformată) Ilieni (Biserica reformată fortificată) Sfântu Gheorghe (Biserica reformată fortificată)
	CF îngustă (patrimoniul industrial)	Covasna – Comandău (Calea ferată forestieră îngustă și locomotiva cu aburi, plimbare prin Valea Zânelor)

O altă categorie de destinații turistice o constituie Castele și Fortificații, un patrimoniu complex de cele mai multe ori obiective de cercetare. Tabelul nr. 9 prezintă lista acestor monumente de arhitectură care nu cuprind și bisericile fortificate:

Tabel 9 – Lista cetăților de pe teritoriul județului

COMUNA	LOCALITATE	FORTIFICAȚIE
BARAOLT	Biborțeni	"Cetatea Tiborc" neolitic, sec. 12-13
BIXAD	Bixad	Cetatea Piatra Șoimilor sec. 13
BIXAD	Bixad	Cetatea Vápa sec. 13-14
BODOC	Bodoc	Fortificație „Vârful Comorilor” sec. 13-14
BODOC	Olteni	Cetatea Fetei
BOROȘNEU MARE	Boroșneul Mic	Cetatea Viezurei
BOROȘNEU MARE	Leț	Cetatea Székelybánya sec. 13-14, 16
BOROȘNEU MARE	Leț	Fortificație "Várhegy"
BREȚCU	Brețcu	Cetatea "Veneturné"
BREȚCU	Oituz	Șanțuri de apărare 1854-1855
BREȚCU	Oituz	Cetatea Rakoczi, sec. 15
BREȚCU	Brețcu	Cetatea Lupului
CERNAT	Cernatu de Sus	Cetatea Ika sec. 14
CERNAT	Cernat	Fortificație, "Vârful Ascuțit"
COVASNA	Covasna	"Cetatea Zânelor"
LEMNIA	Lemnia	Cetatea Haiducilor sec. 17-18
MALNAȘ	Malnaș	Cetatea Hereț sec. 13
MERENI	Mereni	Cetatea Mereni sec 12-13
MERENI	Lutoasa	Cetatea Ciuchian
OZUN	Bicfalău	Cetatea Csigavar sec 13-14
OZUN	Lisnău	Cetatea Turcilor sec.
RECI	Saciova	Cetate, sec. 12
SFÂNTU GHEORGHE	Sfântu Gheorghe	Cetatea Cocostârcului
SFÂNTU GHEORGHE	Sfântu Gheorghe	Cetatea Sfântu Gheorghe
SITA BUZĂULUI	Crasna	Șanțuri de apărare 1878
TURIA	Turia	Cetatea Balvanyos sec. 14
TURIA	Turia	"Cetatea Turia"
VÂRGHIȘ	Vârghiș	Cetatea Rika „Turnul de est”
VÂRGHIȘ	Vârghiș	„Turnul de vest”

4. Evaluarea și organizarea datelor esențiale privind unitățile de peisaj

4.1. Metodologia de evaluare: Documentația PATJ își propune identificare și evaluarea categoriilor de peisaj al teritoriului județului Covasna, fără a realiza o evaluare a acestora la nivel local al fiecărui UAT, recomandând realizarea unor studii de specialitate detaliat (micropeisaj), care să propună măsuri punctuale de protecție și conservare a peisajului cultural din areale urbane și rurale, pentru a fi ulterior preluate de planurile urbanistice generale și zonele ale UAT-urilor din județ.

Documentația prezentă introduce o metodă de evaluare rapidă a unităților de peisaj, pe baza unui set de criterii rezultate din studiile de fundamentare elaborate în cadrul PATJ și care se bazează pe caracteristici ce țin domeniul considerate ca necesare evidențierii domeniilor care susțin atractivitatea și dezvoltarea viitoare a peisajului:

- 1. Cadrul natural:** varietatea reliefului, existența de zone împădurite continue, varietate zone naturale protejate la diverse niveluri, biodiversitate,
- 2. Patrimoniul cultural:** caracteristici istorice ale locurilor, diversitate patrimoniul construit, existența de monumente emblematice, zone cu identitate culturală,
- 3. Rețea de localități;** zone urbane în dezvoltare, zone rurale în dezvoltare, accesibilitate în zona din rețeaua de transport națională, nivelul echipării edilitare
- 4. Promovare peisajului cultural:** turism. evenimente culturale cu caracter permanent, acces la informații turistice, nivelul de dezvoltare al sectorului HoReCa, număr de vizitatori/turiști.

Tabel 10 – Evaluarea subunităților de peisaj pe fiecare criteriu (de la 0 la 6)

1	varietatea reliefului						zone împădurite continue						varietate zone naturale protejate						biodiversitate					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
UP-1a																								
UP-1b																								
Patrimoniul cultural																								
2	caracteristici istorice						diversitate patrimoniul						monumente emblematice						identitatea culturală					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
UP-1a																								
UP-1b																								
Rețea localități																								
3	zone urbane în dezvoltare						zone rurale în dezvoltare						accesibilitate						echipare edilitară					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
UP-1a																								
UP-1b																								
Promovare peisaj cultural																								
4	Turism, evenimente culturale						acces informații turistice						Nivel dezvoltare sector HoReCa						număr vizitatori/turiști					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
UP-1a																								
UP-1b																								
Cadrul natural																								
UP-2	varietatea reliefului						zone împădurite continue						varietate zone naturale protejate						biodiversitate					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
UP-2a																								
UP-2b																								
UP-2c																								
UP-2d																								
Patrimoniul cultural																								

2	caracteristici istorice						diversitate patrimoniu						monumente emblematic						identitatea culturală					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
UP-2a																								
UP-2b																								
UP-2c																								
UP-2d																								
Rețea localități																								
3	zone urbane în dezvoltare						zone rurale în dezvoltare						accesibilitate						echipare edilitară					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
UP-2a																								
UP-2b																								
UP-2c																								
UP-2d																								
Promovare peisaj cultural																								
4	evenimente culturale						acces informații turistice						Nivel dezvoltare sector HoReCa						număr vizitatori/turiști					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
UP-2a																								
UP-2b																								
UP-2c																								
UP-2d																								

UP-3 Cadrul natural																								
1	varietatea reliefului						zone împădurite continue						varietate zone naturale protejate						biodiversitate					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
UP-3a																								
UP-3b																								
UP-3c																								
UP-3d																								
UP-3e																								
Patrimoniul cultural																								
2	caracteristici istorice						diversitate patrimoniu						monumente emblematic						identitatea culturală					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
UP-3a																								
UP-3b																								
UP-3c																								
UP-3d																								
UP-3e																								
Rețea localități																								
3	zone urbane în dezvoltare						zone rurale în dezvoltare						accesibilitate						echipare edilitară					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
UP-3a																								
UP-3b																								
UP-3c																								
UP-3d																								
UP-3e																								
Promovare peisaj cultural																								
4	evenimente culturale						acces informații turistice						Nivel dezvoltare sector HoReCa						număr vizitatori/turiști					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
UP-3a																								
UP-3b																								
UP-3c																								
UP-3d																								
UP-3e																								

Nota: Indicatorii de evaluare, pot în timp să fie monitorizați pentru a constata dinamica creșterii/descreșterii ponderii domeniilor care contribuie la creșterea atractivității județului atât

pentru rezidenți cât și pentru cei ce doresc să-și stabilească rezidența sau locul de muncă în județul Brașov sau hotărâsc să-și rezerve aici timpul lor de odihnă sau de recreere activă.

Caracteristicile dominante ale peisajului, așa cum rezultă din evaluare, sunt date de factorii abiotici și biotici care expun în județul Covasna trei tipuri de peisaje:

(1). Peisaje cu unghiuri de percepție largi de pe Munți Harghitei și Nemira asupra amfiteatrului locuit al Depresiunii Brașovului, a cursului râului Olt și în plan depărtat către culmea munților Făgăraș.

(2). Peisaje variate cu schimbări scenice de la siluetele UAT-uri rurale la zone compacte de relief montan cu vegetație etajată, percepute cinetic de pe trasee de drumetie sau din locuri de popas pe culmile Munților Baraoltului, Bodocului și Vrancei.

(3). Peisaje complexe, oferite din arealele depresionare localizate în nordul și sud-estul județului, către crestele și versanții munților, văi abrupte sau defilee care separă masivele montane.

(4). Peisaje larg deschise la nivelul zonelor depresionare către zonele locuite și asupra peisajelor oferite de canevassul terenurilor agricole și a zonelor de luncă ale cursurilor majore de apă.

Aceste peisaje cuprind imagini privind atât forme de relief montan, cât și terenuri mozaicate cu culturi agricole, completând cu imagini ale satelor grupate dar și a celor înșiruite de-a lungul Oltului și a drumurilor naționale (DN11 și DN12), cuprinzând gospodăriile, anexele pe care le completează și curți pentru activități agricole și de creștere animale, etc. completează o imagine pastorală asupra satelor din arealele montane sau depresionare/văi.

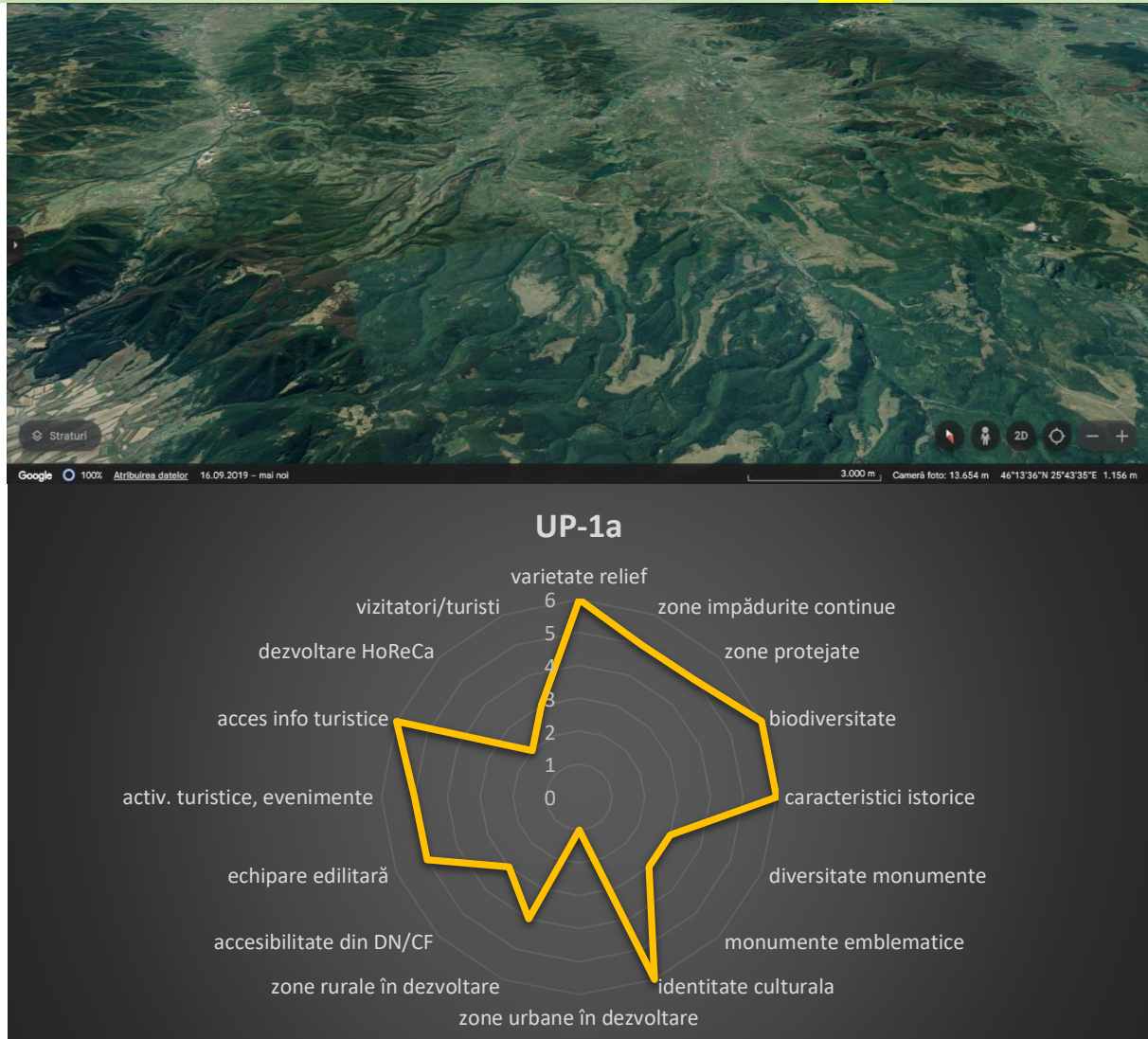
(5). Peisaje deschise conduse de cursul Oltului pe suprafețe relativ plane cuprinse între Munții Baraolt și Bodoc cu vederi peste terenurile agricole către siluetele satelor semnalate prin turlle de biserici și pâlcuri de păduri sau pomi fructiferi.

(6). Față de peisajele dominant abiotic și biotic, Depresiunea Brașovului oferă peisajul puternic antropoc generat de gruparea UAT-urilor din Zona de influență urbană a municipiului Sfântul Gheorghe și a orașelor Târgu Secuiesc și Covasna, cu densități de locuire și de activități economice semnificativ mai ridicate față de restul județului, precum și de imaginile arhitecturii cetăților, castelelor și conacelor din această zonă. Peisajul este completat vizual cu caracteristici date de rețele de transport terestru și lucrări de artă precum și linii de transport energie electrică.

Fișele următoare, de la 1 la 11, cuprind Unitățile de relief UP-1, UP-2 și UP-3 și a unitățile de peisaj subsecvente inclusiv principalele elemente ce constituie resursele de patrimoniu natural și antropoc ale fiecărei unități de peisaj cu potențial de valorificare turistică.

4.2. Fișe cuprinzând descrierea și evaluarea unităților de peisaj

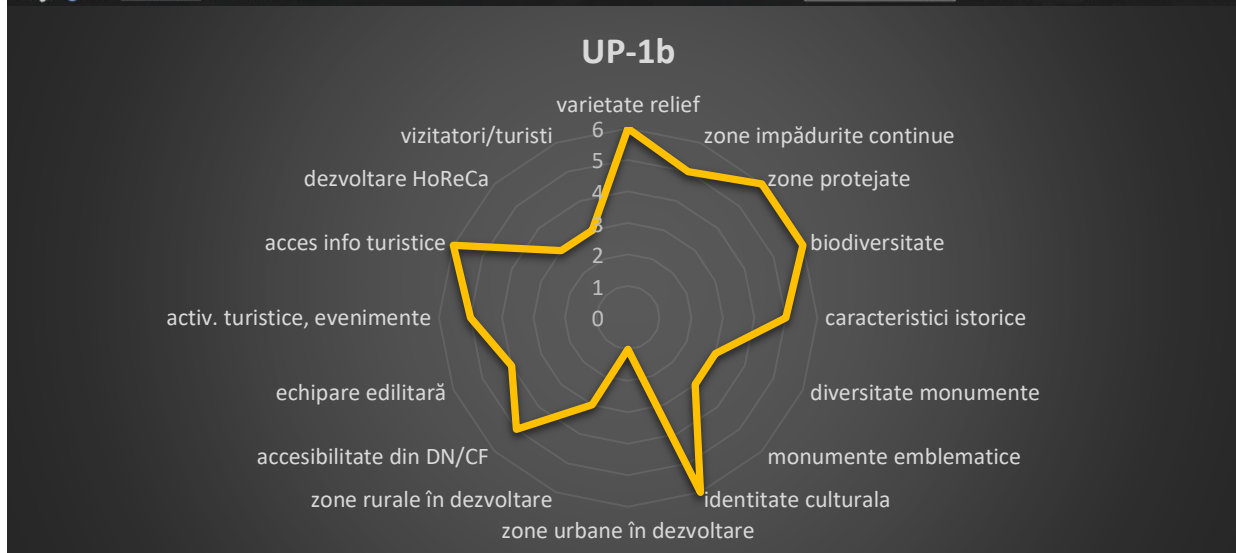
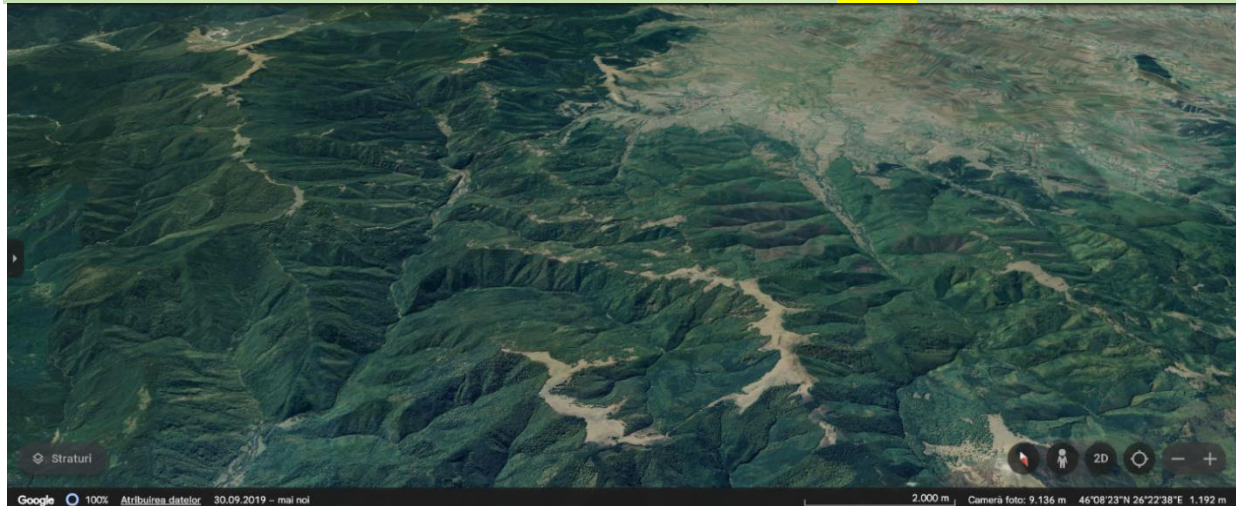
FISA 1: SUBDIVIZIUNI ALE CARPAȚILOR ORIENTALI, GRUPA CENTRALĂ -UP1 UNITATE DE RELIEF MUNTII HARGHITEI - UNITATEA DE PEISAJ UP-1a

Caracteristica peisajului	• Areal montan cu înălțimea mare, cu relief vulcanic cu dinamica a două mari trepte de relief: conurile vulcanice și platourile de la poalele acestora. • Platourile vulcanice sunt relativ plane, la 750-950 m altitudine, care contrastează cu văile mult adâncite către marginea platoului și izolat, la peste 1500 m altitudine, apar forme crionivale, stânci reziduale, grohotișuri, etc. Cele mai ridicate altitudini fac parte din culmea principală a Munților Harghita, fiind reprezentate de vârful Lazului (1392 m), Pilișca Mare (1374 m) și culminând cu Muntele Cucului - 1558 m. • Peisaj influențat de fenomene postvulcanice (mofete, grote cu emanații sulfuroase, izvoare cu apă minerală de diferite tipuri, etc.) Emisiile de gaze uscate sunt legate de peșterile și cavitățile: Peștera/Grota Sulfuroasă de la Turia, Peștera Puturoasă, Peștera Mică; Peștera Alum, Peștera/Grota Ucigașă. Peștera sulfuroasă, reprezintă una dintre cele mai faimoase mofete din Europa,
UAT componente:	• Brăduț, Bățani
Patrimoniul natural și elemente de peisaj natural:	• ROSCI0091 Herculan

Patrimoniu construit și monumente emblematice:	• UAT -uri cu patrimoniu construit: Brăduț-13 monumente; Bățani-13 monumente la Total 26 monumente
Tipologia locuirii tradiționale:	• Zona Baraolt
Accesibilitate	-

FISA 2: SUBDIVIZIUNI ALE CARPAȚILOR ORIENTALI, GRUPA CENTRALĂ -UP1
UNITATE DE RELIEF MUNTII NEMIRA - UNITATEA DE PEISAJ UP-1b

Caracteristica peisajului

- Munții Nemira punctează valoarea de peisaj a județului, pe un teritoriu redus în partea nord-estică, și la nord de valea Oituzului și pasul Oituz, iar la vest de cursul superior al Cașinului.
- Culmea principală prezintă aspect de hogback, al cărui versant abrupt domină cu câteva sute de metri culmile secundare. Cele mai mari înălțimi vârfurile Șandru Mare (1640 m) și Nemira Mică (Țiganca) (1627 m) s-au format pe complexul gresiei de Tarcău. La vest de culmea principală se află o regiune mai coborâtă la circa 1000 m, dispusă pe axul unui sinclinal, iar mai spre vest o culme cu altitudini ce ajung la 1199 m în vârful Polia.

UAT componente:

- Poian, Estelnic, Mereni, Lemnia

Patrimoniul natural și elemente de peisaj natural:

- ROSCI0242 Tinovul Apa Rosie
- ROSCI0241 Tinovul Apa Lină - Honcsok
- ROSCI0130 Oituz-Ojdula
- ROSCI0037 Ciomad – Balvanyos
- ROSCI0047 Coasta Nemirei

Patrimoniul construit și monumente emblematice:

- UAT -uri cu patrimoniu construit: Poian -15 monumente; Estelnic-5 monumente; Mereniă 1 monument; Lemnia-6 monumente, Total: 27 monumente

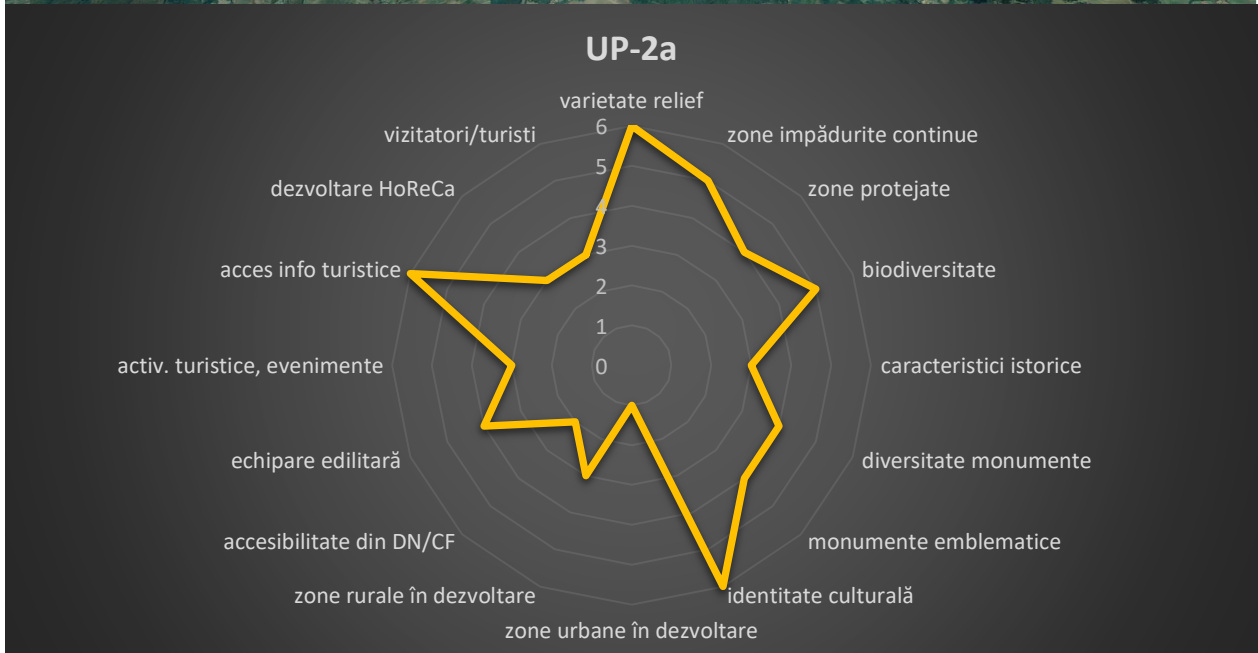
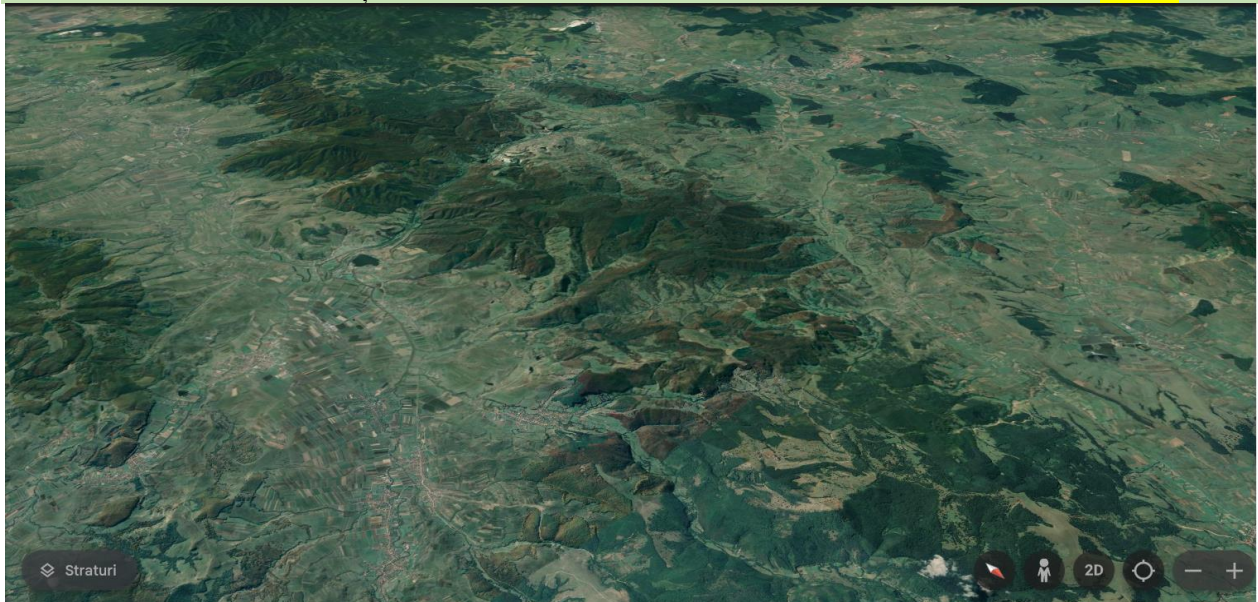
Tipologia locuirii tradiționale:

- Zona Kezdi

Accesibilitate

-

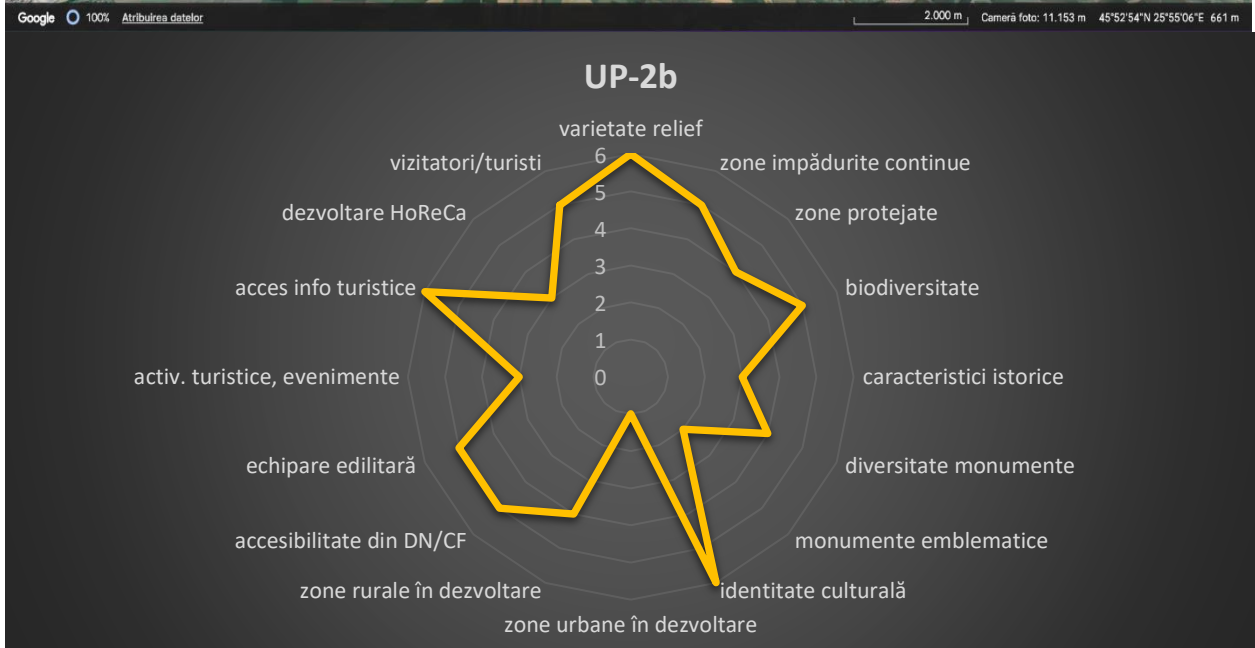
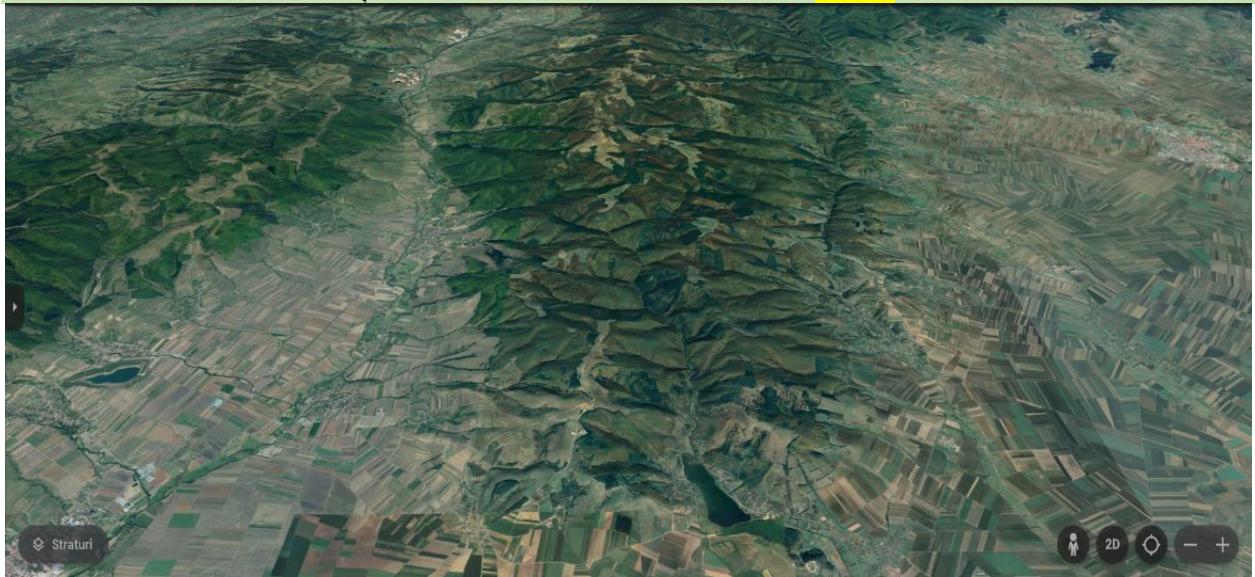
FISA 3: SUBDIVIZIUNI ALE CARPAȚILOR ORIENTALI-GRUPA SUDICA -UP2
UNITATE DE RELIEF MUNȚII BARAOLT -MUNTII PERSANI- UNITATEA DE PEISAJ UP-2a

Caracteristica peisajului	• Munții Bodoc, Baraolt, Perșani închid Depresiunea Brașov, aceasta având o pătrundere tentaculară sub forma unor „golfuri” ce se îngustează pe măsură ce se afundă spre nord: Depresiunea Râului Negru între Munții Bodoc, Nemira și Vrancei; Depresiunea Sfântu Gheorghe între munții Bodoc și Baraolt; Culoarul Măierușului – Depresiunea Baraolt între Munții Baraolt și Perșani. • Limita sinuoasă a munților este marcată pe aliniamentul unor localități, după cum urmează: Turia, Cernat, Moacșa (Munții Bodoc), Valea Crișului, Sâncraiu, Ariușd, Araci, Bățani (Munții Baraolt), Vârghiș, Racoșul de Sus (Munții Perșani). • În Munții Baraolt, linia celor mai mari înălțimi prezintă un relieful se înfățișează sub aspectul unor culmi larg boltite, presărate cu martori de eroziune ce descesc în altitudine spre sud
UAT componente:	• Vârghiș, Bățani, Vâlcele, Șusag Băi
Patrimoniul natural și elementele de peisaj natural:	• ROSPA0027 • ROSCI0329 • ROSPA0082 • ROSPA0037

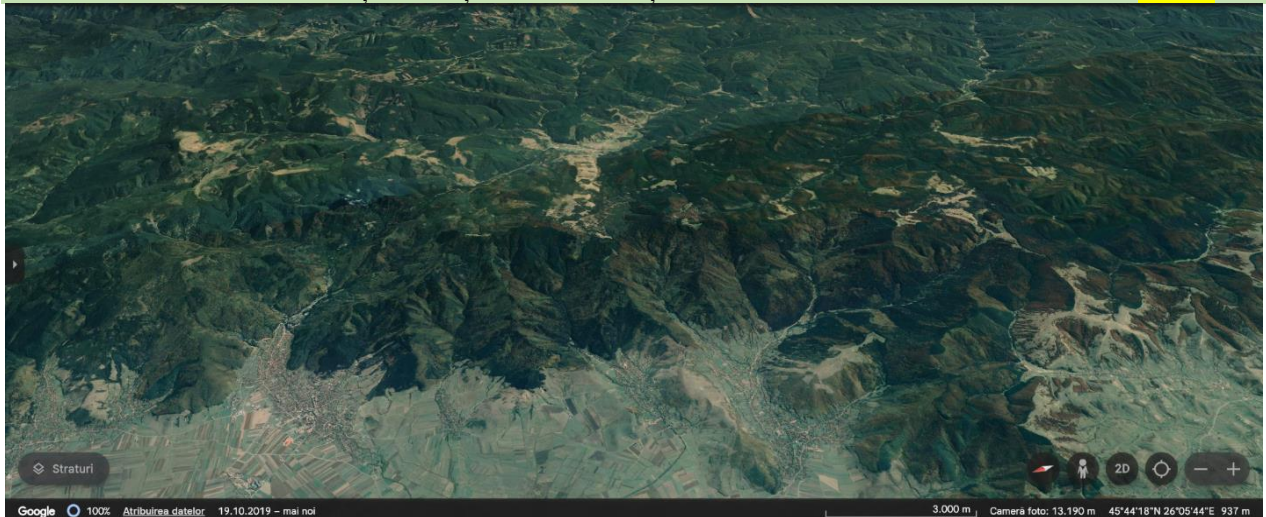
Patrimoniul construit și monumente emblematic:	• UAT -uri cu patrimoniu construit: Baraolt-27 monumente; Aita Mare-12 monumente; Vârghiș-32 monumente; Belin-9 monumente; Vâlcele-14 monumente; Hăghig-5 monumente; Total: 99 monumente
Tipologia locuirii tradiționale:	• Zona Baraolt
Accesibilitate	DN 13E, DJ 131, DJ 131B, DJ 122, DJ 121A

FISA 4: SUBDIVIZIUNI ALE CARPAȚILOR ORIENTALI-GRUPA SUDICA -UP2
UNITATE DE RELIEF MUNȚII BODOC- UNITATEA DE PEISAJ UP-2b

Caracteristica peisajului	Munții Bodoc au roci eruptive din nordul Munților Baraolt și Bodoc introduc în peisaj unele particularități locale: măguri dezvoltate pe andezite, platouri pe formațiunea vulcanogen-sedimentară din partea de nord-vest a Bodocului, în care valea Jomborului sapă un sector de chei.
UAT componente:	Bodoc, Ghidfalău, Moacăsa, Dalnic, Cernat, Turia, Sânzieni
Patrimoniul natural și elemente de peisaj natural:	ROSCI0056 Dealul Ciocas - Dealul Vitelului ROSCI0037 Ciomad - Balványos
Patrimoniul construit și monumente emblematice:	UAT -uri cu patrimoniu construit: Bodoc-16 monumente; Ghidfalău-15 monumente; Moacăsa-7 monumente; Dalnic-13 monumente, Cernat-47 monumente, Turia-20 monumente, Sânzieni-19 monumente; Total: 137 monumente
Tipologia locuirii tradiționale:	Zona Sepsi, Zona Kezdi
Accesibilitate	DN11B, DN 11C, DN 11B

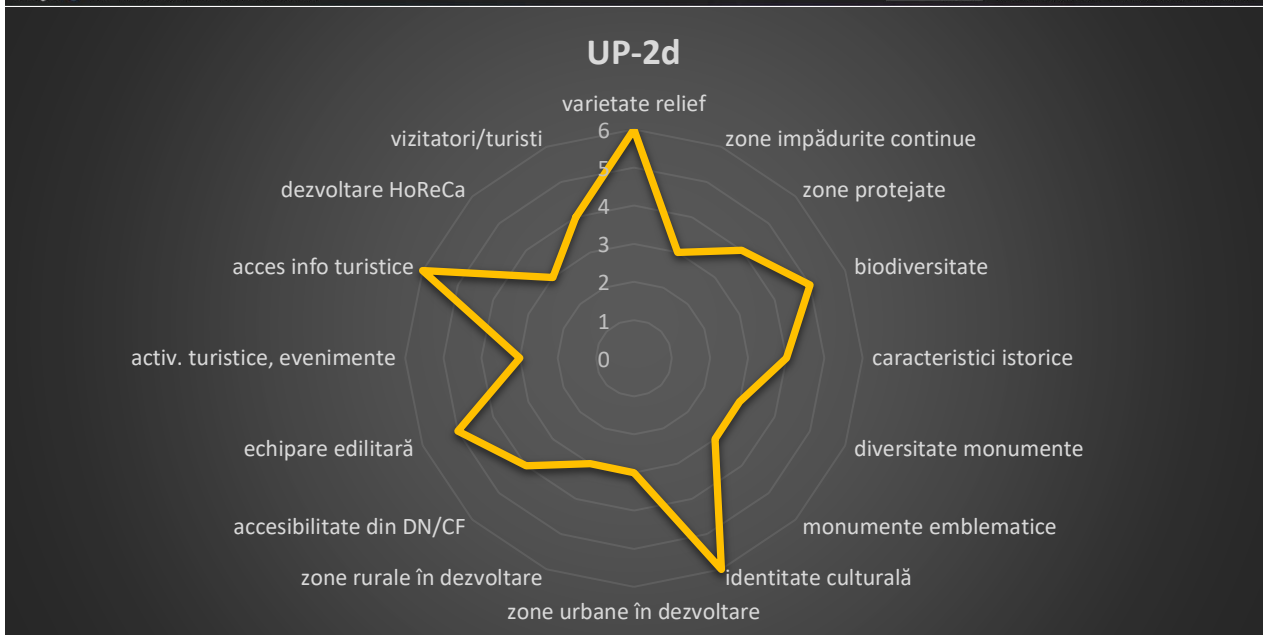
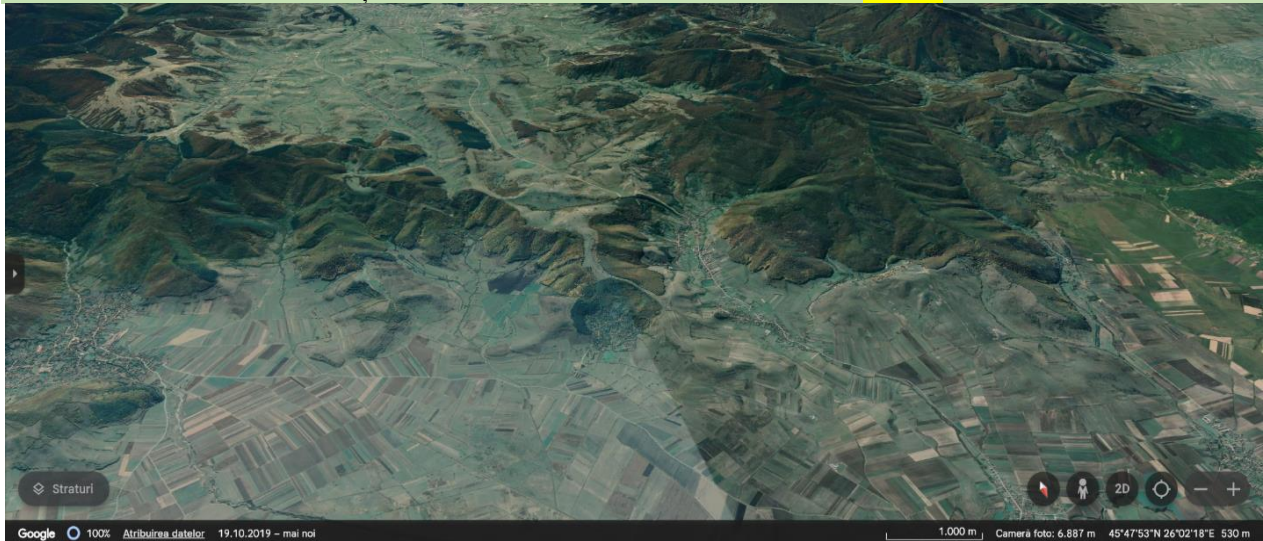
FISA 5: SUBDIVIZIUNI ALE CARPAȚILOR ORIENTALI-GRUPA SUDICA -UP2
UNITATE DE RELIEF MUNȚII BREȚCULUI-MUNȚII VRANCEI - UNITATEA DE PEISAJ UP-2c

Caracteristica peisajului	• Zona montană se deschide spre nord-vest cu limita cu depresiunea Râul Negru fiind jalonată de localitățile Covasna, Zăbala, Ojdula și Brețcu. În nord, un sector din valea Oituzului îi separă de Munții Nemirei. Spre sud-vest sunt separați de Munții Buzăului prin valea Bâșcei Mici, depresiunea intramontană a Comandăului și valea Covasnei • Spre nord apar imaginile unor culmi rotunjite, presărate cu vârfuri sub formă de cupolă, precum Stogu Mare (1527 m), Mușat (1503 m). Spre vest se extind culmile largi ale subdiviziunii Munților Brețcului, formate în condițiile unor înălțări mai reduse la contactul cu Depresiunea Râul Negru. În acest areal, altitudinile maxime sunt atinse în trei vârfuri izolate: Piatra Șoimului (1378 m), Înzăpezitu Mic (1359 m) și Muntele Negru (1274 m) • Depresiunea Comandău la nord a Munților Buzăului în șesurilor aluviale largi, în parte mlăștinoase ale Bâșcei Mari și ale afluenților săi și a unor culmi rotunjite cu altitudini de 1000-1200 m.
UAT componente:	• Brețcu, Ojdula, Ghelnița, Zăbala, Covasna, Comandău,
Patrimoniul natural și elemente de peisaj natural:	• ROSCI0256 Turbaria Ruginosu Zagon • ROSCI0130 Oituz-Ojdula • ROSPA0088
Patrimoniul construit și monumente emblematice:	• UAT -uri cu patrimoniu construit: Brețcu-18 monumente, Ojdula-1 monumente, Ghelnița-6 monumente, Zăbala-13 monumente, Covasna-13 monumente, Comandău-1 monument; Total: 52 monumente

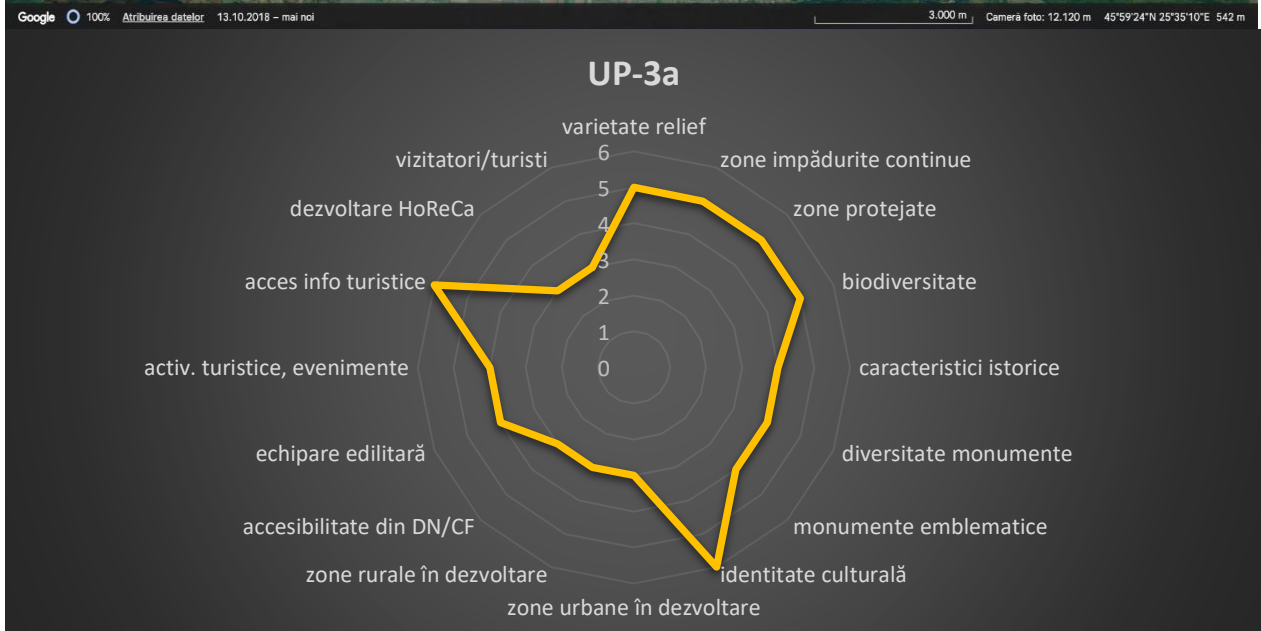
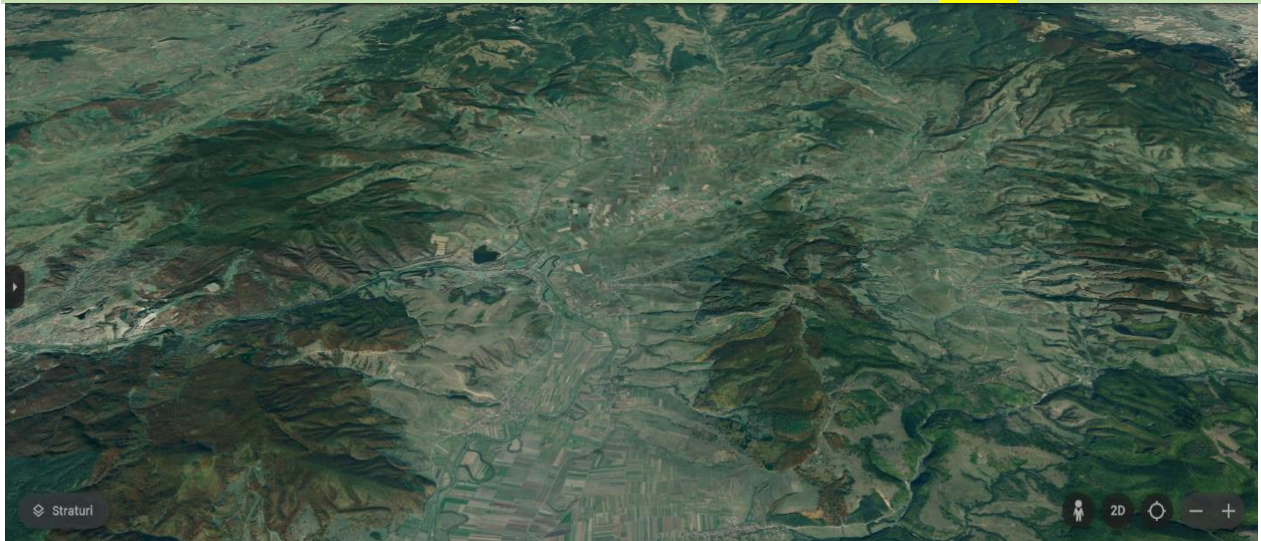
Tipologia locuirii tradiționale:	• Zona Orbai, Zona Kezdi
Accesibilitate	DN 11, DN 13E, DN 2D, DJ 121

FISA 6: SUBDIVIZIUNI ALE CARPAȚILOR ORIENTALI-GRUPA SUDICA -UP2
UNITATE DE RELIEF MUNȚII BUZĂULUI- UNITATEA DE PEISAJ UP-2d

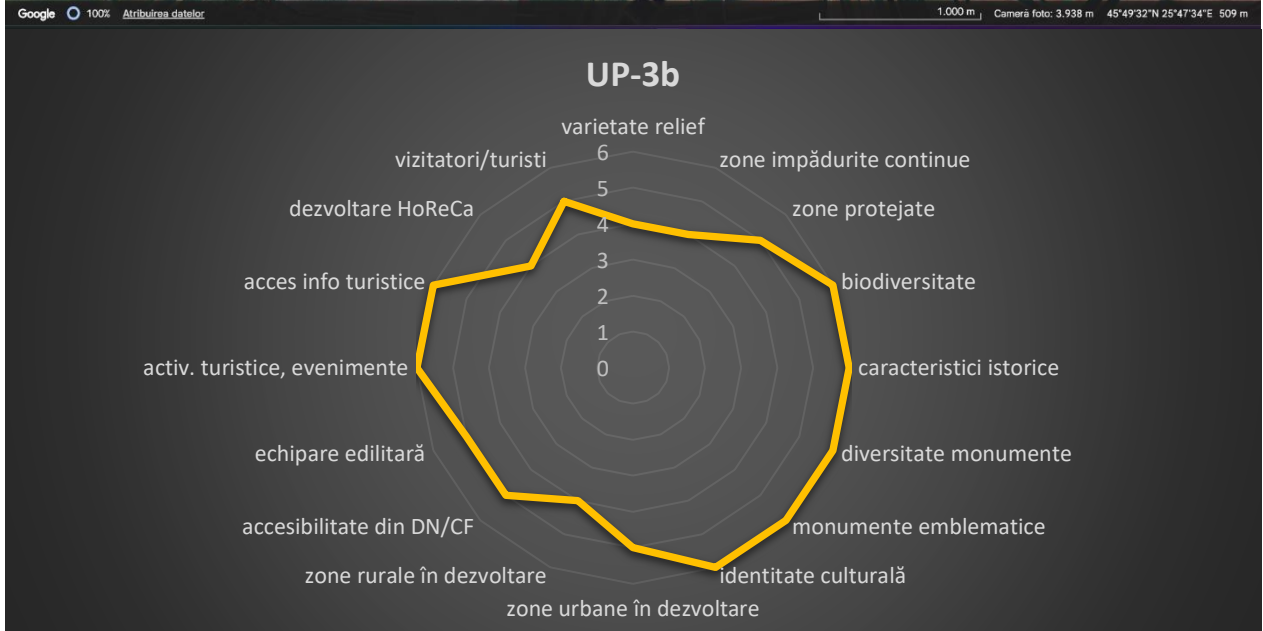
Caracteristica peisajului	• Munții Întorsurii, denumiți și Clăbucetele Întorsurii, formează compartimentul nordic, mai coborât, al Munților Buzăului, și sunt reprezentați prin culmi prelungi, rotunjite, care se mențin între 700-1100 m altitudine.
UAT componente:	• Zagon, Valea Mare, Dobârlău
Patrimoniul natural și elemente de peisaj natural:	• ROSCI0091 Herculian
Patrimoniul construit și monumente emblematic:	• UAT -uri cu patrimoniu construit: Zagon-5, Valea Mare- 1 monument, Dobârlău-2 monumente; Total: 8 monumente
Tipologia locuirii tradiționale:	• Zona Orbai, Zona Întorsura Buzăului
Accesibilitate	DN 13E, DJ 121A, DJ 103B

FISA 7: SUBDIVIZIUNI ALE CARPAȚILOR ORIENTALI-GRUPA SUDICA -UP3
 UNITATE DE RELIEF DEPRESIUNEA BARAOLT- UNITATEA DE PEISAJ **UP-3a**

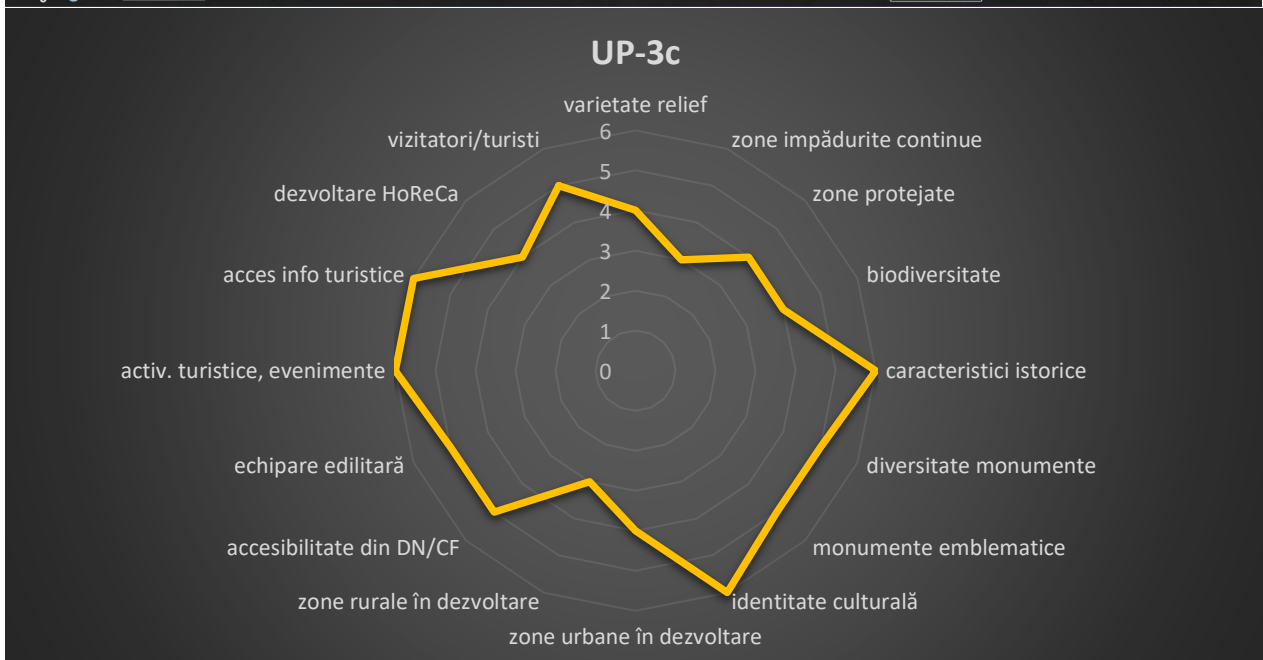
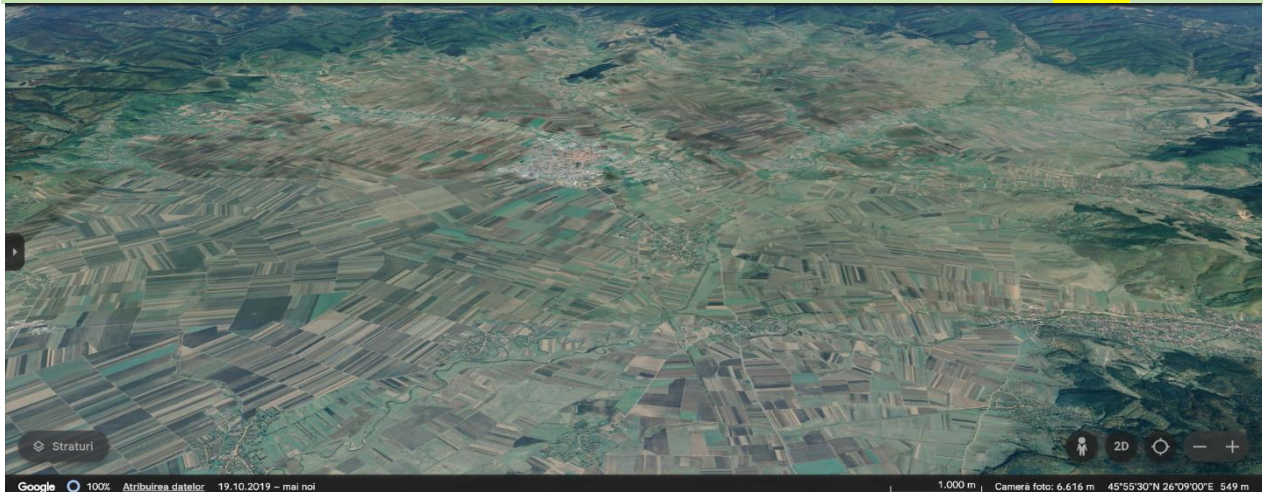
Caracteristica peisajului	• Depresiunea Baraolt este situata în partea de N-V a județului, între munții Persani și Baraolt desfășurînd o formă tentaculară ca rezultat al apelor de suprafață care o drenează (Virghis, Cormos și Baraolt). • Culoarul Rotbav - Capeni, denumit și Culoarul Măierus, reprezintă o zonă de interes din punct de vedere peisaj fiind străbătut de apele Oltului.
UAT componente:	• Baraolt, Brăduț, Aita Mare, Belin
Patrimoniul natural și elemente de peisaj natural:	• ROSCI0329 • ROSPA0082 • ROSPA0027 • ROSCI0091 • ROSPA0037
Patrimoniul construit și monumente emblematice:	• UAT -uri cu patrimoniu construit: Baraolt-27 monumente, Brăduț-13 monumente, Aita Mare-12 monumente, Belin-9 monumente ; Total:61 monumente
Tipologia locuirii tradiționale:	• Zona Baraolt
Accesibilitate	DN 13E, DJ 131, DJ 131B, DJ 122, DJ 121A

FISA 8: SUBDIVIZIUNI ALE CARPAȚILOR ORIENTALI-GRUPA SUDICA -UP3
UNITATE DE RELIEF DEPRESIUNEA SFÂNTU GHEORGHE - UNITATEA DE PEISAJ UP-3b

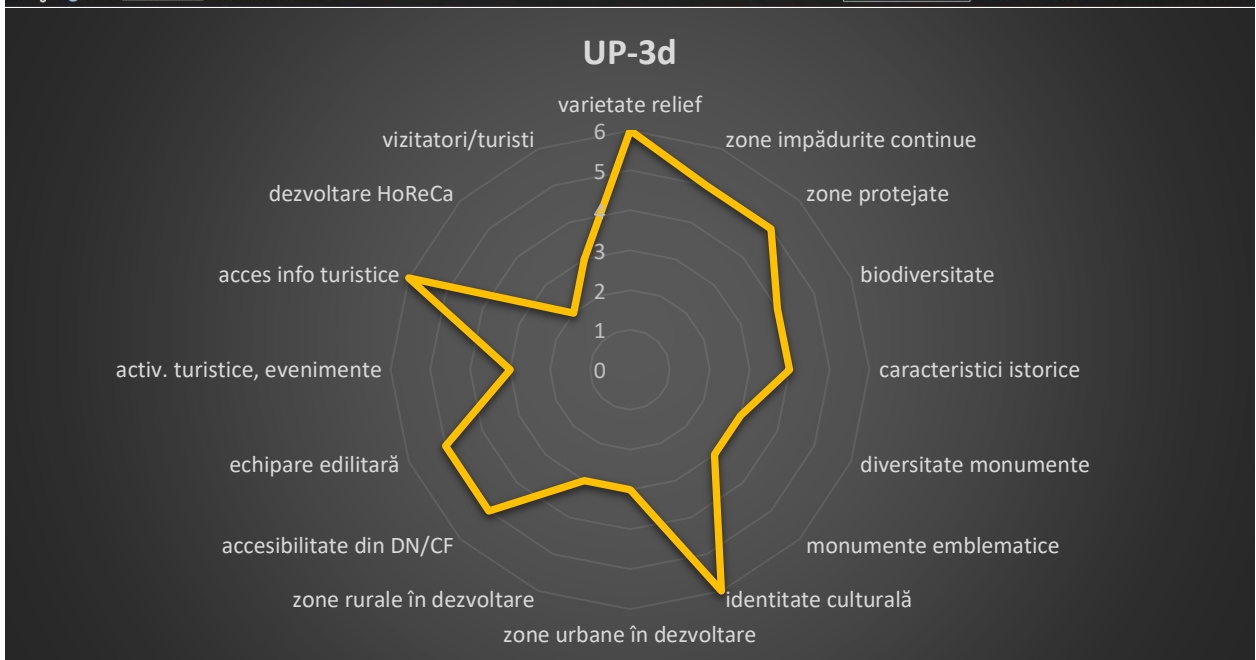
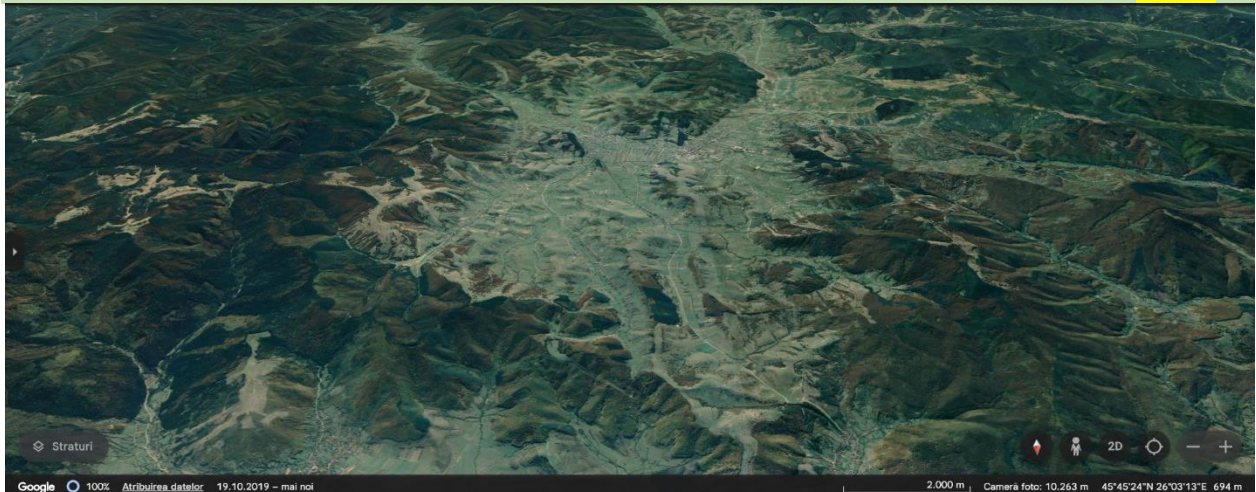
Caracteristica peisajului	• Depresiunea Prejmer - Sfântul Gheorghe, alveolă a depresiunii Brașovului, prezintă caracteristicile unui spațiu larg deschis de cca. 300 km², dispusă între Olt, Râul Negru și Munții Bodoc cu un canevas de zone locuite, terenuri arabile și infrastructură de transport. • Peisaj caracteristic unui mix de zonă de piemont, o regiune de lunca și mlaștina drenată de apele Oltului, Râului Negru, • Zona se remarcă prin relieful de dune de la Reci, situat pe terasa joasă a Râului Negru la sud de municipiul Sfântul Gheorghe..
UAT componente:	• Sfântul Gheorghe, Vâlcele, Ilieni, Chichiș, Ozun, Reci, Moacăș
Patrimoniul natural și elemente de peisaj natural:	• ROSCI0111
Patrimoniul construit și monumente emblematice:	• UAT -uri cu patrimoniu construit: Sfântul Gheorghe-77 monumente, Vâlcele-14 monumente, Ilieni-16 monumente, Chichiș-8 monumente, Ozun-22 monumente, Reci-12 monumente, Moacăș-7 monumente; Total: 156 monumente
Tipologia locuirii tradiționale:	• Zona Sepsi
Accesibilitate	DN 12, DN 13E, DN 11, DJ 112, M400

FISA 9: SUBDIVIZIUNI ALE CARPAȚILOR ORIENTALI-GRUPA SUDICA -UP3
UNITATE DE RELIEF DEPRESIUNEA TÂRGU SECUIESC- UNITATEA DE PEISAJ UP-3c

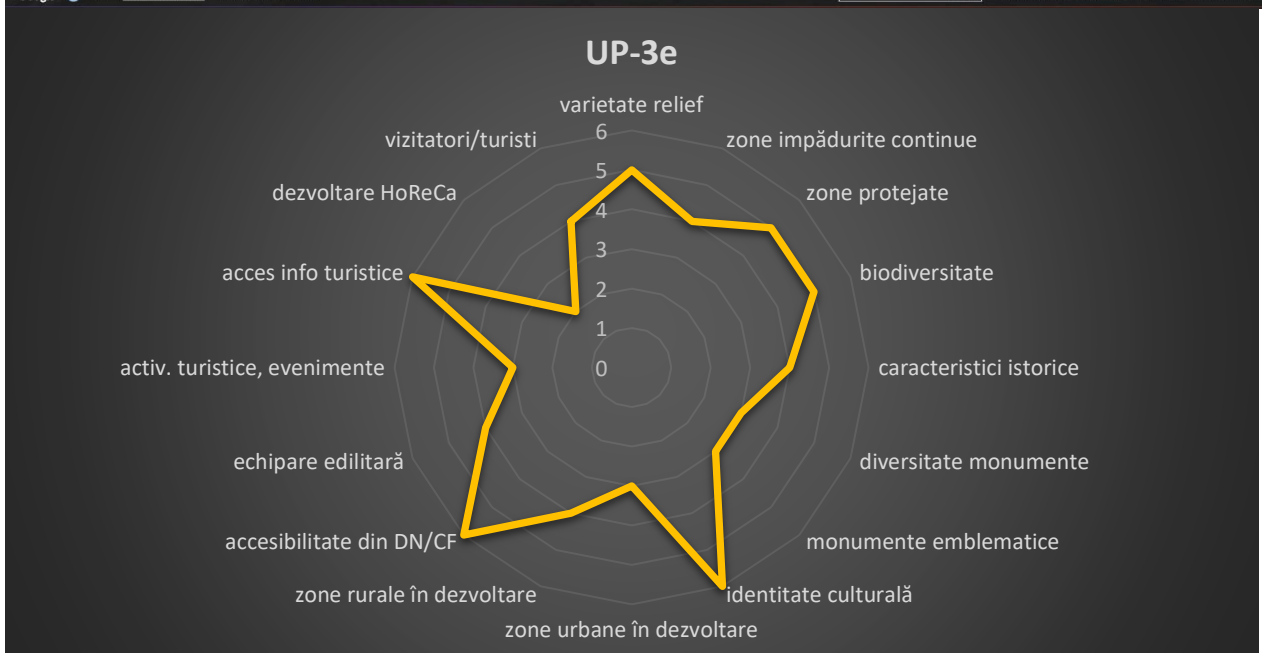
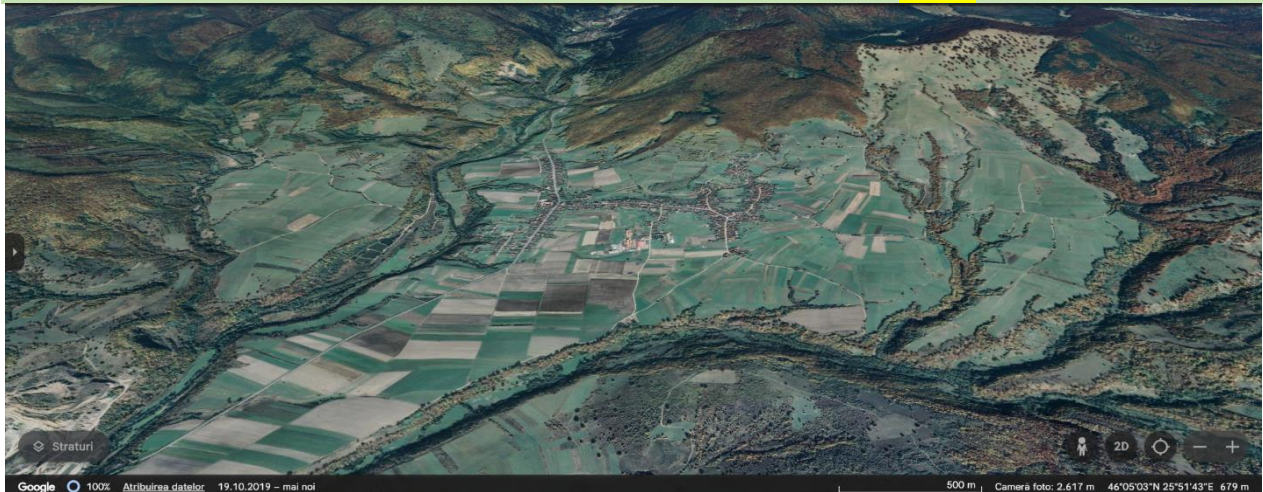
Caracteristica peisajului	• Depresiunea Târgu Secuiesc, componentă a depresiunii Brașovului, se întinde pe un spațiu vast cu suprafață de cca. 600 km², brodat de culmile masivelor montane, folosită dominant ca teren arabil, având o zonă urbană majoră a municipiului Târgu Secuiesc și infrastructura de transport rutier • Teritoriul este puternic personalizat de cursul Râului Negru și a coridorului de luncă generat de acest curs de apă.
UAT componente:	• Târgu Secuiesc, Catalina
Patrimoniul natural și elementele de peisaj natural:	• ROSCI0374 Râul Negru • ROSPA0147 Valea Râului Negru
Patrimoniul construit și monumente emblematice:	• UAT -uri cu patrimoniu construit: Târgu Secuiesc-39 monumente, Catalina-9 monumente; Total: 48 monumente
Tipologia locuirii tradiționale:	• Zona Kezdi
Accesibilitate	DN 11, DN 11B, DN 11C, DJ 121, DJ 121F, linie CFR 404

FISA 10: SUBDIVIZIUNI ALE CARPAȚILOR ORIENTALI-GRUPA SUDICA -UP3
UNITATE DE RELIEF DEPRESIUNEA ÎNTORSURA BUZĂULUI - UNITATEA DE PEISAJ UP-3d

Caracteristica peisajului	Depresiunea Întorsurii/Întorsura Buzăului este desfășurată în partea de nord-vest a Munților Buzăului și se extinde ca un labirint între culmile montane ce punctează depresiunea urmând șesurilor aluviale largi ale Buzăului și ale afluenților săi și pe o treaptă de munți scunzi cu înălțime de 700-850 m, ai căror versanți se afundă brusc în aluviuni
UAT componente:	Intorsura Buzăului, Dobârlău, Barcani, Sita Buzăului
Patrimoniul natural și elemente de peisaj natural:	ROSCI0280 ROSCI0229
Patrimoniul construit și monumente emblematice:	UAT -uri cu patrimoniu construit: Întorsura Buzăului – 11 monumente; Dobârlău-2 monumente; Barcani- 1 monumente; Total: 14
Tipologia locuirii tradiționale:	Zona Întorsurii Buzăului
Accesibilitate	DN 10, DN 13E, DJ 121A, CF 403

FISA 11: SUBDIVIZIUNI ALE CARPAȚILOR ORIENTALI-GRUPA SUDICA -UP3
UNITATE DE RELIEF DEPRESIUNEA BIXAD- UNITATEA DE PEISAJ UP-3e

Caracteristica peisajului	• Imaginea unei depresiuni economic/judicios organizat beneficiind de imaginile arcului montan al munților Baraolt și Bodoc cu o priveliște dominată către defileul Oltului • Cursul și lunca Oltului personalizează depresiunea până la granița cu județul Harghite • Versantul adiacent Oltului folosit drept carieră de piatră afectează valoarea de peisaj a depresiunii
UAT componente:	• Bixad, Micfalău, Malnaș
Patrimoniul natural și elemente de peisaj natural:	• ROSCI0329 • ROSPA0082 (flancurile Munților Baraolt și Bodoc) • ROSCI0037 (granița cu județul Harghita)
Patrimoniul construit și monumente emblematice:	• UAT -uri cu patrimoniu construit: Bixad – 7 monumente: Malnaș-2 monumente: Total: 9 monumente
Tipologia locuirii tradiționale:	• Zona Orbai
Accesibilitate	DN 12, DN 11C, M400 CF

5. Contribuția unităților de peisaj în dezvoltarea culturală

Contribuția unităților de peisaj în dezvoltarea culturală este sintetizată în tabelul următor.

Tabel 11 – Contribuția unităților de peisaj în dezvoltarea culturală a județului

CONTRIBUȚIE	UNITATI DE PEISAJ										
	UP-1a	UP-1b	UP-2a	UP-2b	UP-2c	UP-2d	UP-3a	UP-3b	UP-3c	UP-3d	UP-3e
1. contribuție prin valori turistice	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
2. contribuție prin valori recreaționale	2	2	2	2	2	2	2	3	3	2	2
3. contribuție prin valori estetice	3	3	3	3	2	2	3	3	3	2	2
4 Contribuție ca factor de inspirație pentru cultură și artă	2	2	3	2	3	3	2	3	3	2	2
5. Contribuție ca factor de inspirație religioasă	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3

1. La nivelul unităților de peisaj cele cinci contribuții aduse pentru dezvoltarea culturală sunt relativ egale. Din observarea acestor valori la nivelul teritoriului județului se înregistrează contribuția ridicată a zonei montane prin toate unitățile de peisaj, care aduc resurse suficiente în poziționarea județului ca pol turistic montan major al României.

2. Unitățile de peisaj UP-1 și UP-2a contribuie cel mai mult prin valori turistice și recreaționale. Unitatea de peisaj UP-2a aduce un punctaj sporit prin valorile estetice și culturale.

3. Unitatea de UP-3b și UP-3c, aduc cea mai ridicată contribuție ca rezultat al integrării factorilor abiotici și biotici cu valorile patrimoniului cultural, tangibil, inclusiv cele industriale (la Comandău în UP-2c).

4. În toate unitățile de peisaj, calitatea arhitecturii tradiționale este confruntată cu stilul și tehnologia noilor investiții imobiliare. Peisajului cultural al UAT-uri nu este evaluat în cadrul acestui studiu. Aceasta evaluare ar putea fi analizat în detaliu în cadrul documentațiilor de urbanism (PUG). Acest aspect este important pentru a proteja unicitate dezvoltării istorice a spațiului urban și mai ales rural crescând astfel valorile unităților de peisaj la scară spațială *mega*, scară la care s-a făcut această analiză.

III. CONCLUZIILE ANALIZEI

1. PROBLEME, DISFUNCȚIONALITĂȚI ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

Analiza unităților de peisaj reliefează varietatea și unicitatea factorilor biotici și abiotici. Factorii antropici reflectă faptul că acest teritoriu a fost locuit, fapt ilustrat de numărul ridicat de vestigii arheologice înscrise în LMI 2015 și RAN (Cat. I). Monumentele istorice de categoria II și III-IV vin să completeze calitatea factorilor abiotici și biotici.

Din punctul de vedere al distribuției spațiale, unitățile de peisaj prin factorii biotici și abiotici definesc caracterul peisajului județului Covasna. Zonele montane, rețeaua hidrografică, râuri și lacuri, conturează în culori dominante, peisajul județului, fiind elemente care au stat la baza rețelei traseelor comerciale și turistice, contribuind și la consolidarea unui teritoriu cu valoare culturală ridicată accesibil din rețeaua rutieră și feroviară. Factorii antropici sunt prezenți în toate unitățile de peisaj cu o concentrare mai mare în zonele urbane din toate unitățile de peisaj

Din punct de vedere al percepției cea mai ridicată valoare, unice, o au vederile panoramice de pe vârfurile și traseele montane. Domină în această categorie UP-1 (prin UP-1a, UP-1-b) și UP-2 (prin UP2-a/UP2-d). Perspectivele din aceste unități de peisaj sunt percepute/stocate în aparate de filmat/fotografiat, prin activități de drumeție, unde participanții petrec mai mult timp în evaluarea calității peisajului.

A doua formă de percepție asupra peisajului este dată de imagini percepute la cote relativ egale de relief înregistrate vizual de pe rețele de transport sau de pe trasee turistice în lungul cursurilor de apă, percepție înregistrată zona depresionară UP-3 (dominant în UP-3b și UP-3e) și zona montană UP-1b și în UP2.

În prima situație, traseele prin zone de depresiune, calitatea peisajului este evaluată superficial, alterată de viteza de deplasare a privitorului, al cărui scop de călătorie este mai puțin direcționat către evaluarea profundă a peisajului prin care se deplasează. În a doua situație, peisajul este mai atent evaluat, deplasările fiind realizate pe trasee de drumeție sau de biciclete, în care scopul deplasării este de a admira/descoperi repere și caracteristici în peisajul parcurs.

Coroborând cele două forme de vizualizării peisajului teritoriului județean, vederile panoramice de pe vârfurile montane reprezintă mijlocul prin care rezultatele unor intervenții neant analizate în dezvoltarea intravilanului și a propunerilor de extindere a acestora pot fi catalogate ca factori de reducere a calității peisajului cultural.

Deși PATJ nu este o documentație de reglementare, prin acest studiu se vor institui, în etapele următoare, obligativități pentru planurile urbanistice, conform textului Legii 350/2001.

Din analiza principalelor caracteristici ale factorilor de peisaj rezultă o serie de probleme și disfuncționalități sectoriale, sintetizate în tabelul următor.

Tabel 12 – Caracteristici generale, probleme și disfuncționalități

FACTORI ABIOTICI ȘI BIOTICI

• DISFUNCȚIONALITĂȚI PRIVIND CALITATEA MEDIULUI NATURAL

Caracteristici generale ai factorilor peisajului

Resursele naturale ale județului Covasna sunt variate, cuprinzând zone cu peisaje naturale pitorești, defilee, creste pe masive muntoase etc.), o suită de rezervații naturale, de importanță națională, monumente ale naturii, râuri și ape, floră, faună

Județul Covasna are statutul de arie naturală protejată, situri Natura 2000, rezervații naturale și monumente ale naturii., respectiv

- Vârghiș, Valea Crișului, Belin, Arcuș, Vâlcele, Iieni, Bățani, Brăduț, Micloșoara, Covasna, Migfalău, Ghidfalău, Moacșa, Boroșeu Mare, Zagon, Estelnic, Zăbala, Cernat, Ghelnița, Aita Mare, Dalnic, Ilieani, Sfântul Gheorghe, Moacșa, Comandău, Baraolt, Bixad, Bodoc, Boroșneu Mare, Brețcu, Lemnia, Catalina, Malnaș, Mereni, Ozun, Sita Buzăului, Turia.

Probleme și disfuncționalități asupra factorilor peisajului

Pericolele la adresa capitalului natural sunt generate de presiunea ridicată din partea sistemului socio-economic asupra ecosistemelor naturale, exploatarea minereuri, etc

Poluarea apelor, solurilor și aerului prin depozitarea ilegală a deșeurilor reprezintă de asemenea, factori de risc.

Existența de terenuri degradate și de zone afectate de despăduriri. Depozitățile de deșeuri de toate categoriile, tratamentele și fertilizările necorespunzătoare, sunt factorii cu efect asupra degradării solului;

Existența de zone expuse la riscuri naturale: localități/terenuri agricole afectate de inundații pe unele cursuri de apă și zone montane afectate de alunecări de teren;

Ex. alterare valori peisaj cultural pe cursul drept al Oltului la Bixad

PRIORITĂȚI

În vederea susținerii factorilor abiotici și biotici sunt necesare măsuri ce vizează:

- Protecția factorilor de mediu, calitatea apei de suprafață și subterane precum și calitatea aerului, reducerea CO₂ în zonele dens locuite, pentru a menține dezvoltarea habitatelor specifice râurilor și lacurilor;
- Stoparea fenomenului de reducere a suprafeței pădurilor rezultate din activități antropice pentru protecția cantității și varietății florei și faunei.
- Păstrarea intravilanelor existente pentru a nu intra și a nu afecta habitatele menționate în analiză

FACTORI ANTROPICI

• DISFUNCȚIONALITĂȚI PRIVIND VALORIFICAREA PEISAJULUI CULTURAL

Județul Covasna are pe teritoriul său importante urme arheologice și vestigii istorice. Regiunea Centru, în care este inclus și județul Covasna, este favorizată cu privire la densitatea monumentelor și programelor naționale și internaționale, pe care le adăpostește.

Județul Covasna are o concentrație medie de monumente istorice de valoare națională, lista acestora, publicată în 2015.. În mediul urban, se remarcă municipiul Sfântul Gheorghe, Târgu Secuiesc, Vârghiș și Cernat prin densitatea patrimoniului construit și prin numărul de evenimente.

Județul Covasna are înscrise în Lista Monumentelor Istorice aprobată prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor nr.2.828/2015, un număr de 594 monumente istorice clasificate grupate structural pe 4 categorii: la Categoria I (Monumente de arheologie)- 141 obiective, la Categoria II (Monumente de arhitectură)- 436 de obiective, monumente și ansambluri de arhitectură, la Categoria III (Monumente de for public) 8 obiective monumente și la Categoria IV (Monumente memoriale și funerare) 9 obiective - monumente.

Nivelul echipării edilitare a zonelor rurale, ce nu susține dezvoltarea economică în general și a turismului în special, prin crearea unei rețele de pensiuni compatibilă cu valoarea peisajului județului

Necesitatea de promovare a itinerariilor culturale, a arhitecturii tradiționale și a evenimentelor locale ca parte a peisajului cultural, a zonelor cu peisaj deosebit, pentru identificare de noi nișe de turism

Cu toate că au fost implementate o serie de proiecte de reabilitare a patrimoniului construit, starea actuală a acestuia pune în evidență existența unui număr de obiecte de patrimoniu construit și situație precară.

PRIORITĂȚI

Acțiunile propuse pentru protejarea și promovarea factorilor antropici vizează următoarele domenii:

- Monitorizarea calității peisajului, coroborată cu programe de conștientizare a publicului privind unicitatea și valoarea patrimoniului construit și natural în dezvoltarea socio-economică a județului;
- Echiparea edilitară a comunelor/satelor aflate în imediata apropiere de factori de peisaj;
- Îmbunătățirea accesului către obiectivele de patrimoniu prin măsuri de reabilitare a drumurilor de acces existente și realizarea unor noi drumuri, care să țină cont de valorile construite și de peisaj, fără a le aduce prejudicii;
- Punerea în valoare *in situ* a arhitecturii rurale specifice, împreună cu revigorarea economiei locale (ex. meșteșuguri tradiționale) și utilizarea materialelor tradiționale locale.

PROPUNERI

Județul Covasna reprezintă un areal de valori culturale menționate în prezentul Studiu. Pe lângă acestea un rol important îl au căile de acces terestru dintre care următoarele au valoare de peisaj și va trebui la nivelul documentațiilor de urbanism să nu se realizeze investiții imobiliare care să altereze aceste valori de peisaj. Lista drumurilor cu valoare peisajeră este următoarea:

- DN11C Bixad Turia
- DJ 131 Vârghiș- Sat Nou (județ Brașov)
- DJ 122 Malnaș Bai - Baraolt
- DJ 121 A -Aita Mare Valea Crișului
- DJ 121C Șugaș Bai - Balta Șugaș
- 13E Zagon Barcani
- DN 13E Araci-Vâlcele-Simeria
- DN 11 Oituz-Brețcu
- DN11B Catrușa – Valea Seacă

2. PROGNOZE, SCENARIILE DE DEZVOLTARE

Peisajul cultural al județului Covasna reprezintă un factor major în dezvoltarea economică și culturală. Atractivitatea județului din punct de vedere al patrimoniului reprezintă un factor de dezvoltare al turismului. Dezvoltarea peisajului Covasna, în contextul documentației PATJ, nu poate lua în considerație un scenariu care să conducă la afectarea valorilor naturale și antropice și pe care se bazează dezvoltarea județului în contextul Regiunii Centru.

Scenariul de dezvoltare propus ia în considerare protejarea, conservarea și punerii în valoare a peisajului cultural, singurul scenariu posibil de urmat pentru păstrarea județului Covasna, ca loc cu varietate și identitate stilistică, atractiv ca loc de reședință și pentru activități economice. Scenariul se adresează următoarelor zone și domenii:

1. Zonele cu valori etnografice - arhitectura tradițională: Patrimoniul rural rămâne un reper care trebuie conservat și valorificat - atât prin prisma patrimoniului imobil, cât și prin prisma patrimoniului mobil și imaterial al comunităților locale. Studiile de cercetare pentru identificare de noi obiecte de patrimoniu pot avea ca rezultat îmbogățirea listei monumentelor istorice. Zonele rurale au o arhitectură specifică în cadrul celor 5 zone ce poate fi pusă în valoare în *situ*, împreună cu dezvoltarea meșteșugurilor și utilizarea materialelor tradiționale locale, în contextul unui cadru natural valoros, cu unități de peisaj ce concură la determinarea unor zone largi de teritoriu, ce pot fi încadrate la categoria de peisaj cultural - peisaj cultural cu evoluție organică. Realizarea unor circuite de vizitare ce vor include și zonele limitrofe din județele învecinate pot mări arealul tematic ale dezvoltarea civilizației rurale pe areale etnografice mai largi.

2. Zonele cu patrimoniu arheologic reperat: Aceste zone sunt importante din perspectiva cunoașterii istorice dar și al amenajării teritoriului județului, având în vedere restricțiile impuse de legislația în vigoare privind protejarea patrimoniului arheologic (Ordonanța Guvernului nr. 43/2000 republicată privind protejarea patrimoniului arheologic). Repertoriul Arheologic National și Lista Cercetărilor Arheologice din România (1983-2009) fundamentează harta zonelor cu patrimoniu arheologic reperat, în care se poate determina zona cu cea mai mare densitate de descoperiri arheologice, în vederea punerii lor în valoare. Scenariul optim pentru cunoașterea și punerea în valoare a acestui tip de patrimoniu este finanțarea și restaurarea unor situri emblematice

3. Delimitările zonelor de protecție și a zonelor construite protejate în cadrul documentațiilor de urbanism (PUG): În vederea conservării calității cadrului arhitectural urbanistic, în corelare cu cadrul natural ce a determinat sau potențează valorile cadrului construit, este necesar să se elaboreze studii de delimitare a zonelor construite protejate în cadrul localităților ce dețin o densitate mare de valori construite și naturale ce sunt protejate prin lege. Din punct de vedere al documentațiilor de urbanism, localitățile din județ au elaborate documentații la nivel de PUG, aflate în diferite faze de reactualizare.

În conformitate cu prevederile legale stipulate în cadrul Legii 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, documentațiile tip PUG și PUZCP trebuie să fie supuse avizării de către MC și MDLPA. În sarcina autorităților locale care dețin valori de patrimoniu construit pe teritoriul lor administrativ (municipii și orașe) revine elaborarea - atât pentru zonele centrale cât și pentru zonele cu o densitate mare de valori - a unor documentații de tip PUZCP. Delimitarea zonelor de protecție a monumentelor istorice și a zonelor construite protejate, pe baza reperelor topografice, geografice și urbanistice, având scopul de a asigura conservarea integrală și punerea în valoare atât a monumentului istoric cât și a cadrului său construit sau natural (conf. art. 9, alin.1-4 din Legea 422/2001 republicată) este obligatorie, prin prisma faptului că în zonele de protecție se instituie servituți de utilitate publică și reglementări speciale de construire.

4. UAT-uri cu monumente aflate în pericol: Pericolele care amenință patrimoniul construit sunt reprezentate de mai multe categorii de factori: *factorii de mediu* (fenomenele de eroziune, alunecări de teren, inundații, poluare a mediului) și/sau *activitățile economice și sociale* (modificări parțiale sau totale ale clădirilor, modificări funcționale inadecvate, ș.a). Fenomenele naturale sau antropice precum și perioadele foarte mari în care nu au fost executate lucrări necesare de reparații, sau intervenții de punere în siguranță pentru clădiri de patrimoniu, determină necesitatea întocmirii unui inventar cu priorități de intervenție și de elaborare a documentațiilor de delimitare a zonelor de protecție, a zonelor construite protejate (unde este cazul), precum și a proiectelor de restaurare și punere în valoare a acestui patrimoniu (în special pentru cel aflat în zone rurale).

5. Conservarea capitalului natural și a biodiversității: Protecția capitalului natural reprezintă una din preocupările principale atât la nivel internațional, cât și la nivel național și regional, urmărind reducerea efectelor negative datorate intensificării presiunii antropice. De aceea tendințele în acest domeniu sunt legate de valorificarea durabilă a patrimoniului natural, deoarece consecințele pierderii biodiversității variază de la reducerea suprafețelor sistemelor ecologice naturale până la distrugerea în întregime a unor tipuri de sisteme ecologice și pierderea serviciilor pe care le furnizează.

6. Comunicare și cunoaștere valorilor de patrimoniu: În ceea ce privește protejarea patrimoniului construit, un rol important la nivelul administrației publice locale îl are Consiliul Județean Covasna, care facilitează dialogul cu alți factori de decizie importanți în acest proces. Direcțiile de acțiune recomandabile sunt următoarele:

- Conservarea, restaurarea monumentelor istorice aflate într-o stare avansată de degradare, care necesită intervenții rapide pentru a evita pierderea ireversibilă a acestora
- Inventarierea, cercetarea, informarea și documentarea situației monumentelor istorice la nivel local și județean;
- Delimitarea zonelor de protecție ale monumentelor istorice și stabilirea modului de construire în aceste zone - studii speciale, Planuri Urbanistice Generale cu elemente de Regulament focalizate pe conservarea monumentelor, PUZ;
- Atragerea de fonduri pentru conservarea și restaurarea monumentelor istorice aflate într-o stare avansată de degradare și elaborarea documentațiilor necesare restaurării acestora;
- Urmărirea și controlul asupra modului de respectare a prevederilor legale de protejare a patrimoniului construit
- Întărirea capacității administrațiilor locale în domeniul protecției patrimoniului

ANEXE

Anexa 1. Lista localităților din zona montană, Regiunea 7, județ Covasna

Sursa: ORDIN privind aprobarea criteriilor de încadrare și a listei localităților din zona montană Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale Nr. 97 din 19 februarie 2019 , Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice Nr. 1.332 din 14 martie 2019, Publicat în: Monitorul Oficial Nr. 224 din 22 martie 2019

Centralizator: 45 UAT-uri; 2 municipii; 3 orașe; 40 Comune

SIRUTA	Nume	TIP
63394	SFÂNTU GHEORGHE^1	Municipiu
63740	TÂRGU SECUIESC^1	Municipiu
63447	BARAOLT^1	Oraș
63526	COVASNA^3	Oraș
63580	ÎNTORSURA BUZĂULUI^3	Oraș
63777	AITA MARE^3	Comună
65113	ARCUȘ^3	Comună
63633	BARCANI^3	Comună
63802	BĂȚANI^3	Comună
63866	BELIN^3	Comună
65121	BIXAD^3	Comună
63893	BODOC^3	Comună
63937	BOROȘNEU MARE^1	Comună
64005	BRATEȘ^1	Comună
64041	BRĂDUȚ^3	Comună
64096	BREȚCU^3	Comună
64130	CATALINA^1	Comună
64194	CERNAT^3	Comună
64238	CHICHIȘ^1	Comună
63553	COMANDĂU^3	Comună
65147	DALNIC^3	Comună
64265	DOBÂRLĂU^3	Comună
65154	ESTELNIC^3	Comună
64318	GHELINȚA^3	Comună
64345	GHIDFALĂU^3	Comună
64390	HĂGHIG^3	Comună
64425	ILIENI^1	Comună
64461	LEMNIA^3	Comună
64504	MALNAȘ^3	Comună
65105	MERENI^3	Comună
65139	MICFALĂU^3	Comună
64568	MOACȘA^3	Comună
64602	OJDULA^3	Comună
64639	OZUN^1	Comună
64719	POIAN^3	Comună
64773	RECI^1	Comună
64826	SÂNZIENI^3	Comună

63688	SITA BUZĂULUI ³	Comună
64871	TURIA ³	Comună
64906	VALEA CRIȘULUI ³	Comună
65099	VALEA MARE ³	Comună
64942	VÂLCELE ³	Comună
64997	VÂRGHIS ³	Comună
65011	ZAGON ³	Comună
65048	ZĂBALA ³	Comună

¹ Localități încadrate în zona montană pentru care se aplică doar Programul de încurajare a activităților din zona montană, prevăzut la art. 16 alin. (1) din Legea muntelui nr. 197/2018.

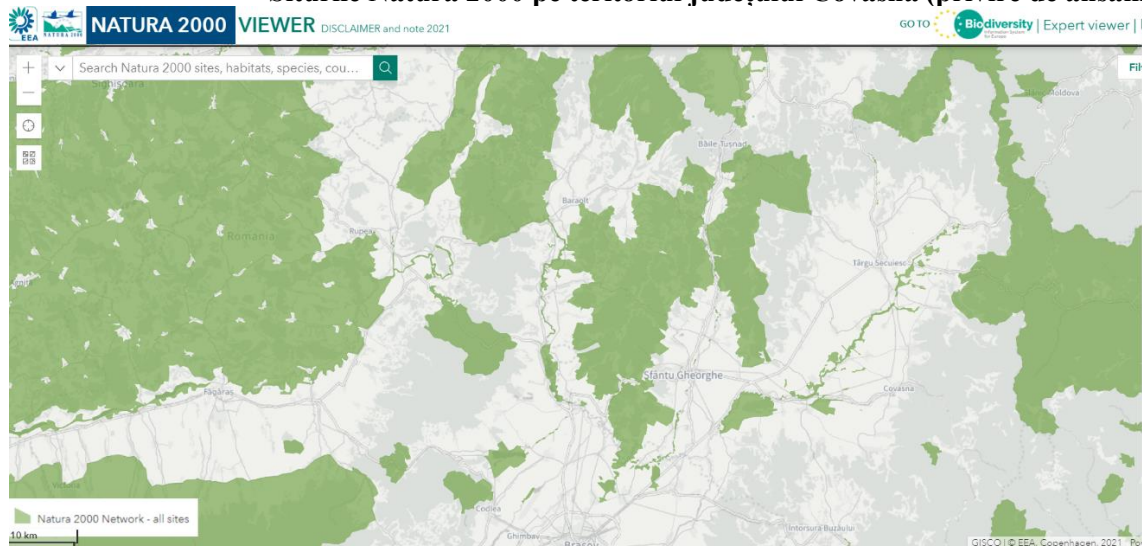
² Localități încadrate în zone care se confruntă cu constrângeri naturale semnificative conform Programului Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020.

³ Localități încadrate în zona montană conform Programului Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020.

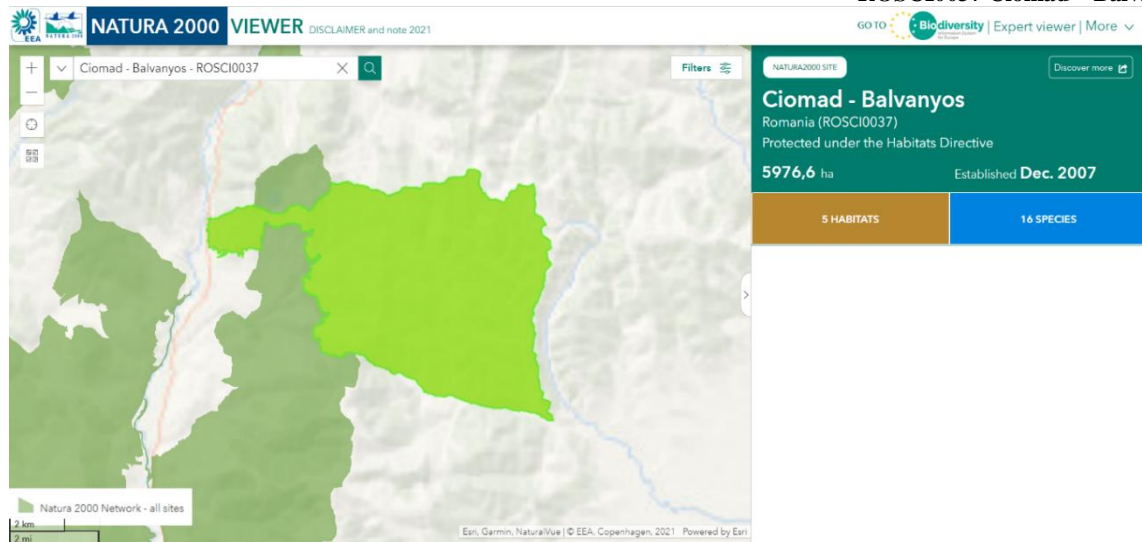
Anexa 2. Lista și poziționarea spațială a siturilor „Natura 2000”

Sursa: <https://natura2000.eea.europa.eu/>

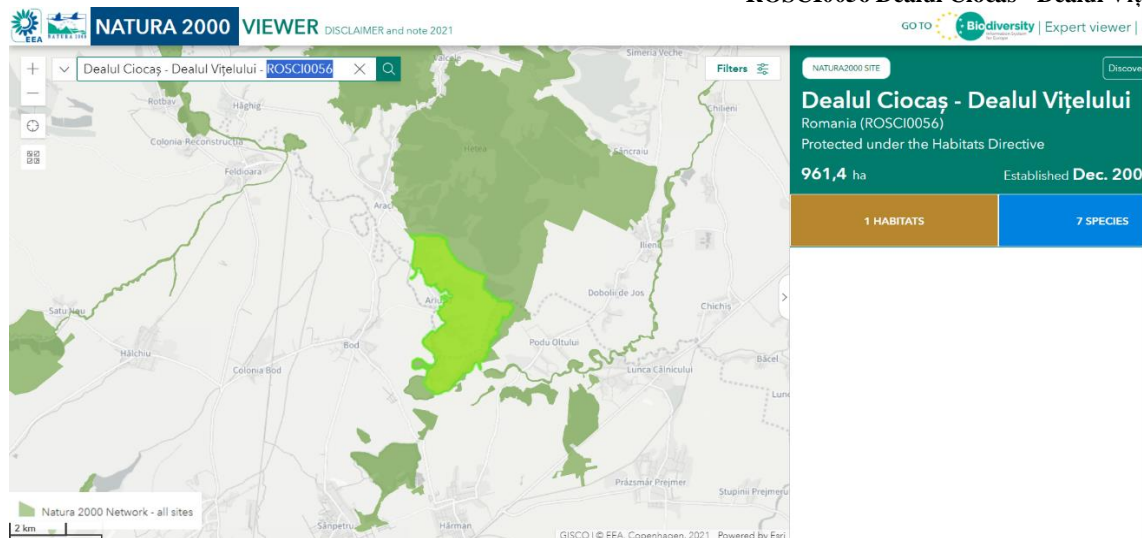
Siturile Natura 2000 pe teritoriul județului Covasna (privire de ansamblu)

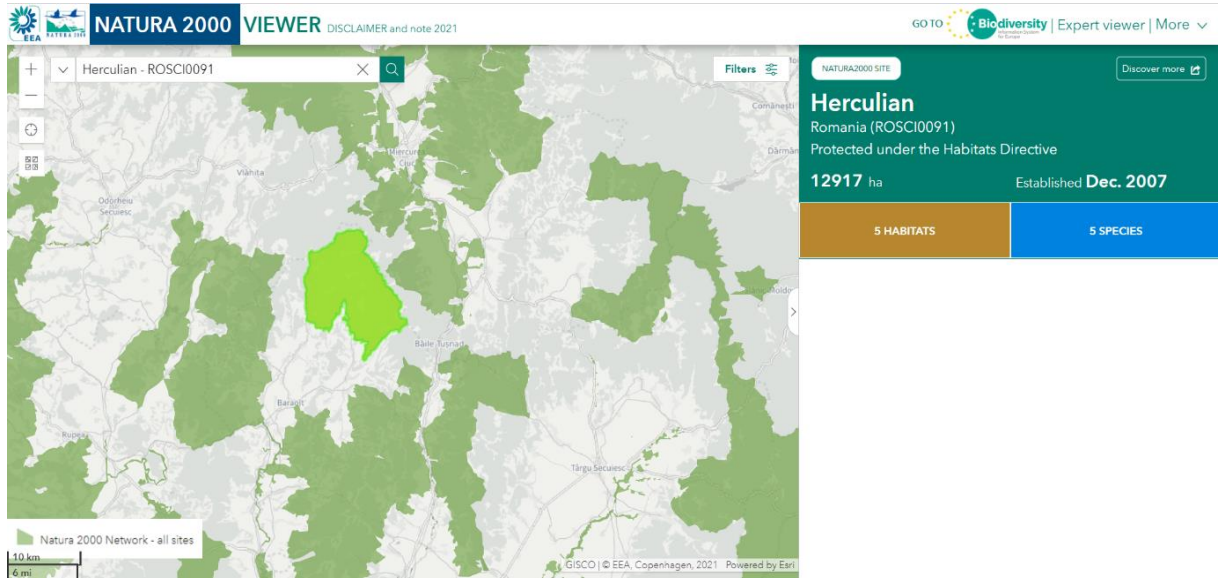
ROSCI0037 Ciomad – Balvanyos

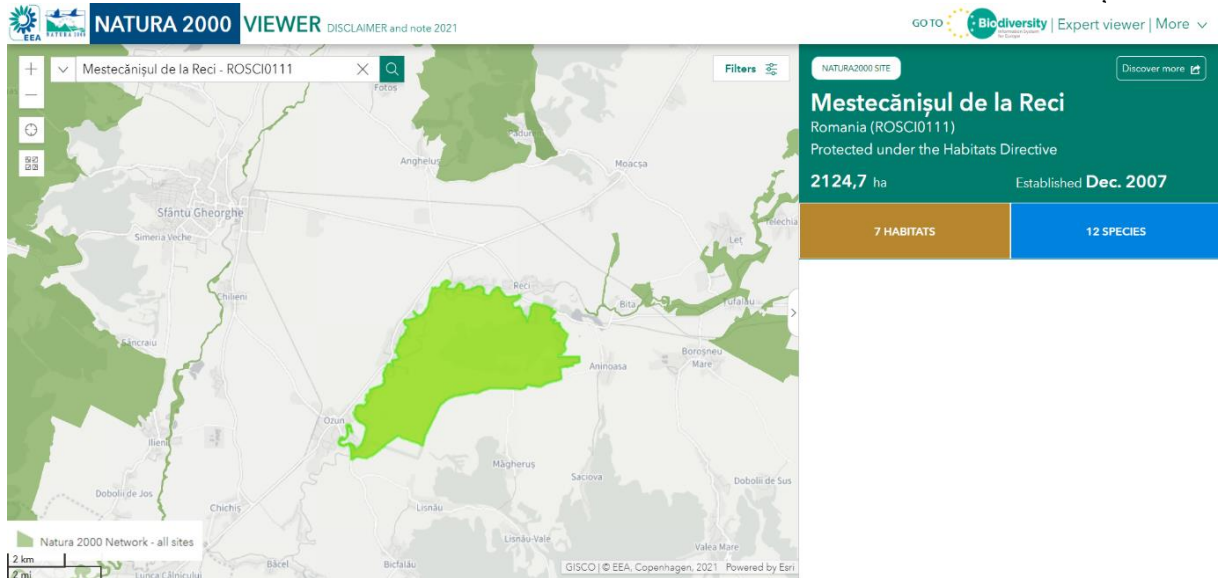
ROSCI0056 Dealul Ciocaș - Dealul Vițelului

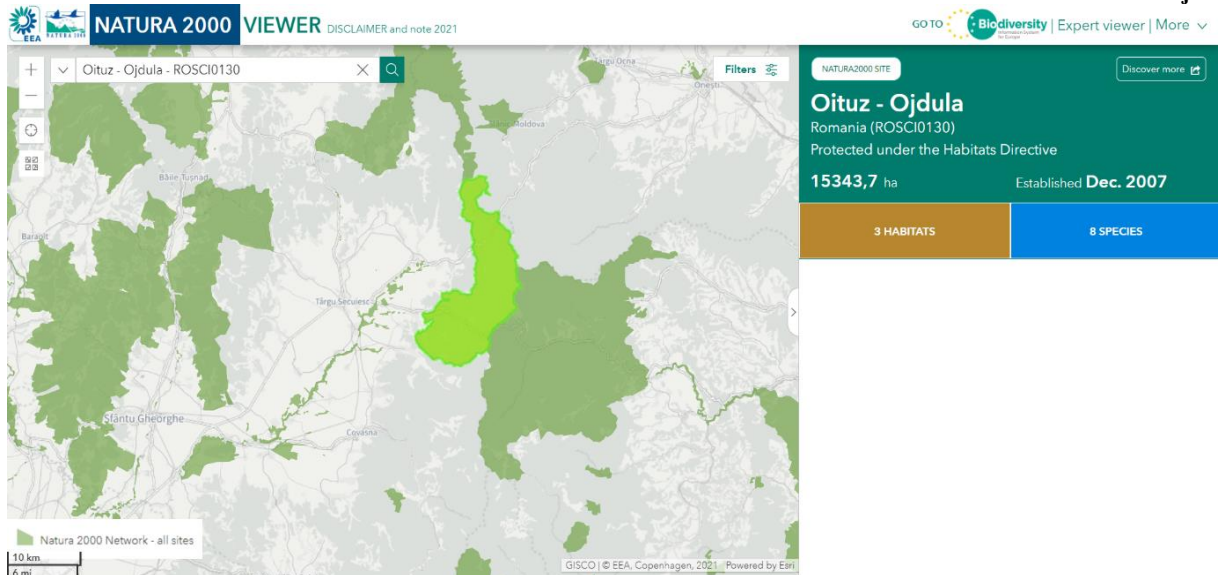
ROSCI0091 Herculian

ROSCI0111 Mestecănișul de la Reci

ROSCI0130 Oituz-Ojdula

ROSCI0241 Tinovul Apa Lină Honcsok

NATURA 2000 VIEWER DISCLAIMER and note 2021

GO TO Expert viewer | More

NATURA2000 SITE Discover more

Tinovul Apa Lină - Honcsok
 Romania (ROSCI0241)
 Protected under the Habitats Directive
 7830,1 ha Established Dec. 2007

8 HABITATS 3 SPECIES

ROSCI0242 Tinovul Apa Roșie

NATURA 2000 VIEWER DISCLAIMER and note 2021

GO TO Expert viewer | More

NATURA2000 SITE Discover more

Tinovul Apa Roșie
 Romania (ROSCI0242)
 Protected under the Habitats Directive
 66,8 ha Established Dec. 2007

3 HABITATS 2 SPECIES

ROSCI0256 Turbăria Ruginosu Zagon

NATURA 2000 VIEWER DISCLAIMER and note 2021

GO TO Expert viewer | More

NATURA2000 SITE Discover more

Turbăria Ruginosu Zagon
 Romania (ROSCI0256)
 Protected under the Habitats Directive
 346,6 ha Established Dec. 2007

3 HABITATS 1 SPECIES

ROSCI0280 Buzăul Superior

NATURA 2000 VIEWER DISCLAIMER and note 2021

GO TO Expert viewer | More

NATURA2000 SITE [Discover more](#)

Buzăul Superior
 Romania (ROSCI0280)
 Protected under the Habitats Directive
 199,1 ha Established Sep. 2011

2 HABITATS 2 SPECIES

Natura 2000 Network - all sites

6 km 3 mi

GISCO | © EEA, Copenhagen, 2021 Powered by Esri

ROSCI0329 Oltul Superior

NATURA 2000 VIEWER DISCLAIMER and note 2021

GO TO Expert viewer |

NATURA2000 SITE [Discover](#)

Oltul Superior
 Romania (ROSCI0329)
 Protected under the Habitats Directive
 1537,6 ha Established Sep. 2011

0 HABITATS 13 SPECIES

Natura 2000 Network - all sites

10 km

GISCO | © EEA, Copenhagen, 2021 Powered by Esri

ROSCI0374 Râul Negru

NATURA 2000 VIEWER DISCLAIMER and note 2021

GO TO Expert viewer | More

NATURA2000 SITE [Discover more](#)

Râul Negru
 Romania (ROSCI0374)
 Protected under the Habitats Directive
 2314,5 ha Established Sep. 2011

2 HABITATS 12 SPECIES

Natura 2000 Network - all sites

10 km 6 mi

GISCO | © EEA, Copenhagen, 2021 Powered by Esri

ROSPA0027 Dealurile Homoroadelor

NATURA 2000 VIEWER DISCLAIMER and note 2021

Dealurile Homoroadelor - ROSPA0027

Dealurile Homoroadelor
 Romania (ROSPA0027)
 Protected under the Birds Directive
 36662,5 ha Established Oct. 2007

0 HABITATS 26 SPECIES

Dumbrăvița – Rotbav – Măgura Codlei

NATURA 2000 VIEWER DISCLAIMER and note 2021

Dumbrăvița - Rotbav - Măgura Codlei - ROS...

Dumbrăvița - Rotbav - Măgura Codlei
 Romania (ROSPA0037)
 Protected under the Birds Directive
 4434,1 ha Established Oct. 2007

0 HABITATS 31 SPECIES

ROSPA0082 Munții Bodoc Baraolt

NATURA 2000 VIEWER DISCLAIMER and note 2021

Munții Bodoc - Baraolt - ROSPA0082

Munții Bodoc - Baraolt
 Romania (ROSPA0082)
 Protected under the Birds Directive
 56646,2 ha Established Oct. 2007

0 HABITATS 17 SPECIES

ROSPA0147 Valea Râului Negru

NATURA 2000 VIEWER DISCLAIMER and note 2021

Valea Râului Negru - ROSPA0147

NATURA2000 SITE Discover more

Valea Râului Negru
 Romania (ROSPA0147)
 Protected under the Birds Directive
 2314,5 ha Established Sep. 2016

0 HABITATS 12 SPECIES

ROSPA0169 Tinovul Apa Lină-Honcso

NATURA 2000 VIEWER DISCLAIMER and note 2021

Tinovul Apa Lină - Honcso - ROSPA0169

NATURA2000 SITE Discover more

Tinovul Apa Lină - Honcso
 Romania (ROSPA0169)
 Protected under the Birds Directive
 7830,1 ha Established Sep. 2016

0 HABITATS 7 SPECIES

ROSCI0047 Creasta Nemirei

NATURA 2000 VIEWER DISCLAIMER and note 2021

Creasta Nemirei - ROSCI0047

NATURA2000 SITE Discover more

Creasta Nemirei
 Romania (ROSCI0047)
 Protected under the Habitats Directive
 3591 ha Established Dec. 2007

11 HABITATS 8 SPECIES

ROSCI0208 Putna-Vrancea

NATURA 2000 VIEWER DISCLAIMER and note 2021

GO TO Biodiversity | Expert viewer | More

NATURA2000 SITE Discover more

Putna - Vrancea
 Romania (ROSCI0208)
 Protected under the Habitats Directive
38060,2 ha Established **Dec. 2007**

17 HABITATS **18 SPECIES**

Natura 2000 Network - all sites

10 km 6 mi

GISCO | © EEA, Copenhagen, 2021 Powered by Esri

ROSCI0229 Siriu

NATURA 2000 VIEWER DISCLAIMER and note 2021

GO TO Biodiversity | Expert viewer | More

NATURA2000 SITE Discover more

Siriu
 Romania (ROSCI0229)
 Protected under the Habitats Directive
6242,2 ha Established **Dec. 2007**

8 HABITATS **9 SPECIES**

Natura 2000 Network - all sites

6 km 3 mi

GISCO | © EEA, Copenhagen, 2021 Powered by Esri

ROSCI0327 Nemira-Lapoș

NATURA 2000 VIEWER DISCLAIMER and note 2021

GO TO Biodiversity | Expert viewer | More

NATURA2000 SITE Discover more

Nemira - Lapoș
 Romania (ROSCI0327)
 Protected under the Habitats Directive
9980,2 ha Established **Sep. 2011**

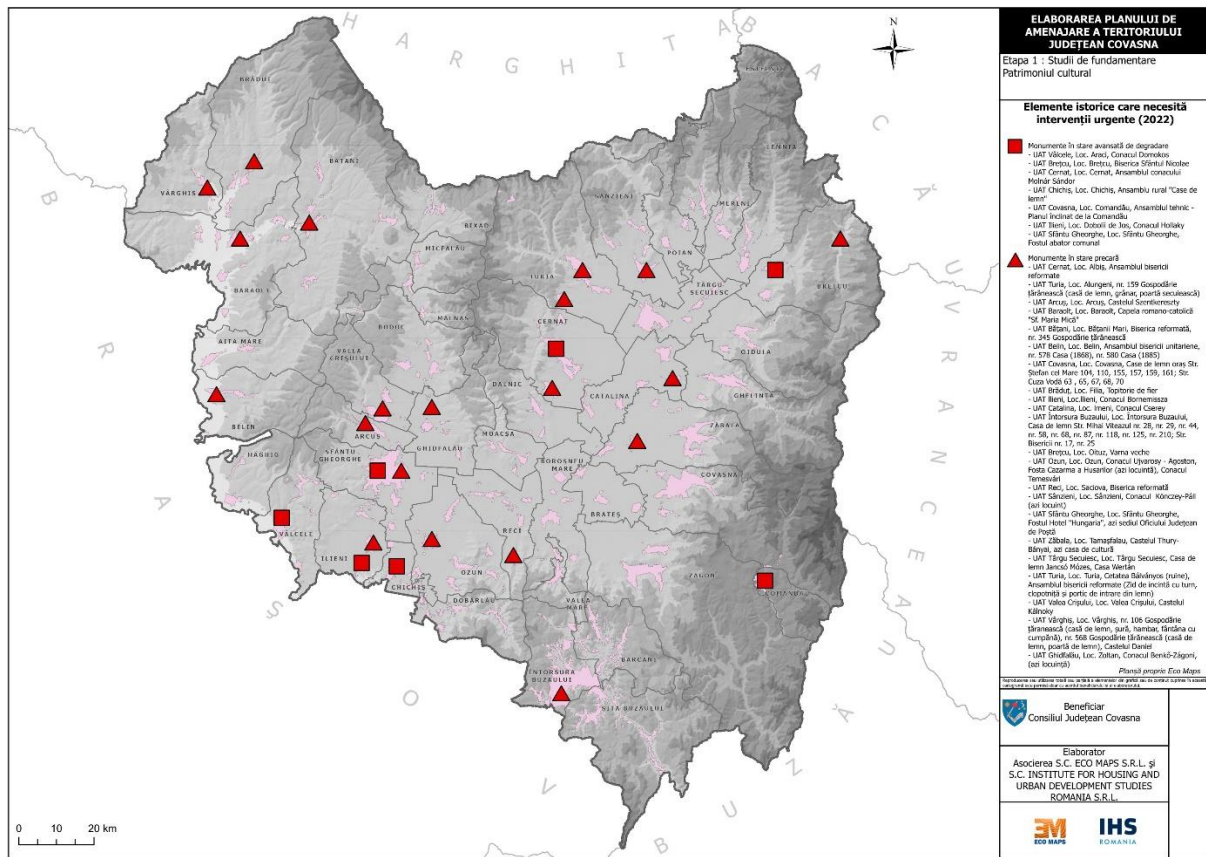
4 HABITATS **10 SPECIES**

Natura 2000 Network - all sites

6 km 3 mi

GISCO | © EEA, Copenhagen, 2021 Powered by Esri

Anexa 3. Monumente istorice care necesită intervenții urgente (2022)

- **Albiș**, Ansamblul bisericii reformate, Cod LMI 2015: CV-II-a-A-13121
- **Alungeni**, nr. 159, Gospodărie țărănească (casa de lemn, grânar, poarta secuiească), Cod LMI 2015: CV-II-a-B-13123.
- **Araci**, Conacul Domokos, Cod LMI 2015: CV-II-m-B-13126.
- **Arcuș**, Castelul Szentkereszty, Cod LMI 2015: CV-II-m-A-13128.01
- **Baraolt**, Capela romano-catolica "Sf. Maria Mica" Cod LMI 2015: CV-II-m-B-13130.
- **Bățanii Mari**, Biserica reformată, Cod LMI 2015: CV-II-m-A-13134.
- **Bățanii Mari**, nr. 345, Gospodărie țărănească, Cod LMI 2015: CV-II-a-B-13135
- **Belin**, Ansamblul bisericii unitariene, Cod LMI 2015: CV-JI-a-A-13140.
- **Belin**, nr. 578, Casa (1868), Cod LMI 2015: CV-II-m-B-13143
- **Belin**, nr. 580, Casa (1885), Cod LMI 2015: CV-II-m-B-13144.
- **Brețcu**, Biserica Sf Nicolae, Cod LMI 2015: CV-II-m-A-13157.
- **Cernat**, Ansamblul conacului Molnar Sandor, Cod LMI 2015: CV-II-a-B-13177
- **Chichiș**, Ansamblu rural "Case de lemn" (în jurul bisericii unitariene, casele nr. 59, 60, 63, 65, 66, 67.), Cod LMI 2015: CV-II-a-B-13187
- **Covasna**, Case de lemn oraș (Str. Stefan eel Mare 104, 110, 155, 157, 159, 161; Str. Cuza Voda 63, 65, 67, 68, 70), Cod LMI 2015: CV-II-a-B-13196.
- **Covasna-Comandau**, Ansamblul tehnic -Planul Inclinat de la Comandau, Cod LMI 2015: CVII-m-A-13195.
- **Dobolii de Jos**, Conacul Hollaky, Cod LMI 2015: CV-II-m-A-13208.
- **Filia**, Topitorie de fier, Cod LMI 2015: CV-II-m-B-13216
- **Imeni**, Conacul Bornemissza, Cod LMI 2015: CV-II-m-B-13226.
- **Imeni**, Conacul Cserey, Cod LMI 2015: CV-II-m-A-13230.01.
- **Întorsura Buzăului**, Casa de lemn, Str. Mihai Viteazul nr. 28, nr. 29, nr. 44, nr. 58, nr. 68, nr. 87, nr. 118, nr. 125, nr. 210; Str. Bisericii nr. 17, nr. 25.
- **Oituz**, Varna veche, Cod LMI 2015: CV-II-m-B-2030.

- **Ozun**, Conacul Ujvarosy -Agoston, Cod LMI 2015: CV-II-m-B-13248
- **Ozun**, Fosta Cazarma a Husarilor, azi locuinta, Cod LMI 2015: CV-II-m-B-13247.
- **Ozun**, Conacul Temesvari, Cod LMI 2015: CV-II-m-B-13249.
- **Saciova**, *Biserica reformata*, Cod LMI 2015: CV-II-m-A-13261.
- **Sânzieni**, Conacul Konczey, azi locuinta, Cod LMI 2015: CV-II-m-A-13269.
- **Sfântu Gheorghe**, Fostul Hotel "Hungaria", azi sediul Oficiului Județean de Protecția Monumentelor, Cod LMI 2015: CV-II-m-B-13089
- **Sfântu Gheorghe**, Fostul abator comunal, Cod LMI 2015: CV-II-m-B-21105
- **Tamașfalau**, Castelul Thury-Banyai, azi casa de cultura, Cod LMI 2015: CV-II-m-A-13272.
- **Târgu Secuiesc**, Casa de lemn Jancs6 Mozes, Cod LMI 2015: CV-II-m-B-13279.
- **Târgu Secuiesc**, Casa Weltan, Cod LMI 2015: CV-II-m-B-13285.
- **Turia**, Cetatea Balvanyos (ruine), Cod LMI 2015: CV-II-m-A-13297.
- **Turia**, Ansamblul bisericii reformate (Zid de incinta cu turn clopotnita și portic de intrare din lemn), Cod LMI 2015: CV-II-m-B-13300.
- **Valea Crișului**, Castelul Kalnoky, Cod LMI 2015: CV-II-m-A-13305.
- **Vârghiș**, nr. 106, Gospodărie țărănească (casa de lemn, șura, hambar, fântâna cu cumpănă), Cod LMI 2015: CV-II-a-B-13315.
- **Vârghiș**, nr. 568, Gospodărie țărănească (casa de lemn, poarta de lemn), Cod LMI 2015: CV-II-a-B-13323.
- **Vârghiș**, Castelul Daniel, Cod LMI 2015: CV-II-m-B-13316.
- **Zoltan**, Conacul Benko-Zagoni, azi locuinta, Cod LMI 2015: CV-II-m-B-13335.

1 Pozițiile prezentate cu *litere italice* au documentații tehnice de intervenții/reabilitare avizate.

2: Monumentele listate în culoare roșie sunt trecute în lista cu intervenții prioritare